

DE
ORIGINE ET INCREMENTIS
TYPOGRAPHIAE LIPSIENSIS
LIBER SINGULARIS

UBI VARIA
DE LITTERARIIS URBIS STUDIIS ET VIRIS
DOCTIS, QUI IN EA CLARUERUNT, INSERUNTUR.

ACCEDIT
LIBRORUM SEC. XV. EXCUSORUM
AD MAITTAIRII ANNALES
SUPPLEMENTUM.

LIPSIAE
IN AEDIBUS BERN. CHRISTOPH. BRETTKOPFII
ANNO TYPOGRAPHIAE SECULARI III.

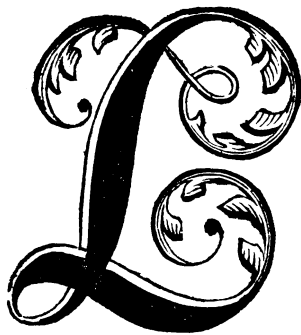
8522

MAGNIFICO
ET
AMPLISSIMO
URBIS LIPSIENSIS
SENATUI
LIBELLUM HUNC

D. D. D.

IO. HENRICUS LEICHIUS
LIPSIENSIS.

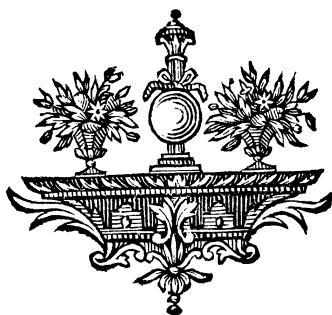
VIRI
ILLUSTRES, MAGNIFICI,
AMPLISSIMI,
CONSULTISSIMIQUE,
PATRONI
OMNI HONORIS CULTU
PROSEQUENDI!

*L*ibellum de Origine et Incrementis Typographiae Lipsiensis VESTRIS sub auspiciis ac tutela in lucem emitte, vel ipsa argumenti ratio suadere mihi videbatur. Ea fere aetate ars praestan-

stantissima, cuius secularem memoriam hoc anno celebramus, Urbi innotuit, qua, post diuturnas ignorantiae tenebras, novum ac splendidum litteris lumen oriebatur, et Academia ingenuis rectisque studiis, quibus posthac maxime eminuit, primum florere incipiebat. Haec autem egregie Maiorum VESTRORUM beneficio promota sunt, qui custodes salutis mentisque publicae, ingenia prolixè et liberaliter fovèrunt, omnesque adeo, ad bene sperandum, quasi signo quodam sublato, excitarunt. Quoties sane eorum, in ornandis provehendisque litteris, curam hoc libello attigi, simul gratulatus sum nostrae aetati, quod eundem Amplissimi Ordinis animum Musae adhuc experiantur. Singularis eius ac propensi, in iuvandam eruditionem, studii insigne imprimis monumentum exstat, Bibliotheca instructissima, sacrarium bonae menti dicatum, in quo omne, quod

*transmitti ad posteritatem meretur, copiose
reconditum est. Ita certe egregie consuli-
tur optimorum ingeniorum conatibus, et
celebritati Urbis, in qua florere liberales
artes, maxime decet. Faxit Deus Opt.
Max. ut VESTRA consilia prosperum
semper eventum habeant, ut sub Augusti
Principis auspiciis, patriae salus, ac digni-
tas perpetuo conservetur, ut aeterno foede-
re iunctam videatis felicitatem publicam et
honorem litterarum. Scrib. Lipsiae Die
IX. Iul. An. MDCCXL.*

C O N S P E C T U S.

C A P. I.

De origine Typographiae Lipsiensis.

C A P. II.

Libri Philosophici & Poëtici a primis Typographis Lipsiensibus excusi.

C A P. III.

Continuatio eiusdem argumenti, inprimis de libris ad eloquentiae studia pertinentibus.

C A P. IV.

Typographiae Lipsiensis Progressus ad Tempora Reformationis.

C A P. V.

Progressus Typographiae Lipsiensis ad Libros Graecos.

C A P. VI.

Progressus Typographiae Lipsiensis ad Libros Orientales.

Excer-

Excerptum de Viris Illustribus, qui ex Academia Lipsiensi ad ecclesiam aut rempublicam accesserunt.

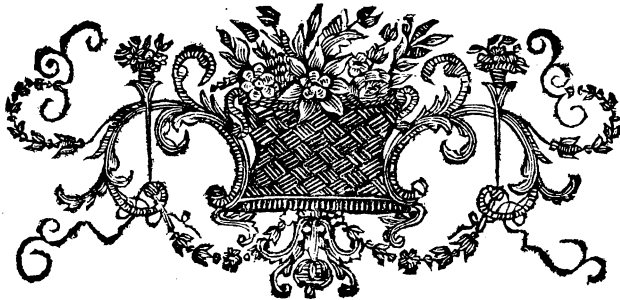
Annales Typographiae Lipsiensis ab eius Origine ad an. MDXVII.

* * *

Diatrabe de libris ligno incisis.

Observatio de libris quibusdam Sec. XV. impressis.

Librorum Sec. XV. excusorum, ad Mich. Maittairii Annales, Supplementum, ex Bibliothecis publicis Lipsiensibus.

O R I G O
ET
I N C R E M E N T A
T Y P O G R A P H I A E
L I P S I E N S I S.

Bernigerath scilicet Lipsiae 1500.

CAPUT I.

DE ORIGINE TYPOGRAPHIAE LIPSIENSIS.

Typographia circa An. 1480. Lipsiensibus innotescit. Nomina primorum Typographorum Lipsiensium. Litterae Gothicae quo sensu dicantur? Lis inter Franciscanos et Dominicanos apud nos exorta. Capocius et Pignucius, Poëtae Itali, Lipsiae docent. Dantem Aligerium in hac urbe non floruisse, ostenditur. Conradus Celtes Lipsia pulsus. Casp. Barthius emendatur. Matthaeus Lupinus inter Litterarum per Misniam instauratores.

AM a parvis principiis ad magna progressa, in cultissimis regionibus hospitium suum fixerat **TYPOGRAPHIA**, Moguntinorum inventum, cum bonis auspiciis, circa ann. **MCCCCLXXX**. *Lipsiae* tandem innotesceret. Non deerant tum, nec in Academia, nec in monasteriis, viri, qui prela suis lucubrationibus exercerent. † Mers-

A 2

burgi

†) Supplem. Maittaire. ad an. 1473. et 1479.

burgi, quod mireris, iam ab annis aliquot libri coeperant imprimi, forte, quod cathedralis ecclesia eo artem invitaverat. Apud nos eius origines, ut in plerisque Germaniae urbibus, incertae et obscurae habentur, vel maxime typographorum incuria, quorum nomina vix erui haecenus potuerunt. Sunt, ² qui *Andream* FRISNERVM, ex Wunfidelia, Variscorum oppido, oriundum, primum urbi nostrae typographicum prelum intulisse, parum verisimiliter coniiciunt. *Andreas* ille, vir, ut tum erant tempora, egregie eruditus, Noribergam, in societatem *Johannis* ³ SENSENSCHMIDII, anno MCCCCLXXIII se contulerat, ita, ut praeeset librorum, qui ex communi officina prodibant, emendationi; primus omnium, qui non menda solum accurate eliminabat, sed corruptam recte scribendi rationem ad veterum grammaticorum placita ⁴ revocabat. Lipsiam, ubi liberalibus doctrinis iuvenis imbutus, primisque honoribus ornatus fuerat, anno MCCCCLXXIX. reverso, ⁵ munus theologiae docendae, et triennio post, fasces Academici demandati fuerunt. Neque vero animum inducere possum, ut credam, eum inter negotia, quae his muneribus coniuncta sunt, imprimendis libris vacare potuisse, nec ullus ex iis, omni adhibita industria, haecenus reperiri potuit.

Vetu-

2) S. PALMER in the History of Printing, p. 250.

3) *Joh. Andr.* ENDTER de Typogr. Noribergens. et inde PALMER p. 203.

4) *Thomae* AQUINATIS Quodlibetis an. 1474. excusis sequentia addidit: *Tamesi haec summa [ipsamet testante] maxima sit atque accuratissima diligentia emendata, nedum in corrigendis distinguendisque sententiis, sed et in suppleendis plurimorum exemplorum defectibus, et recte quotandis, quod admodum necessarium fuit, autoritatibus: tamen, ne adhuc, quod ad vocabulorum originem et significationis proprietatem, et ita ad fa-*

ciliorem profundioreque intellectum faceret, abesset, secuti maiorum nostrorum vestigia, orthographicam rationem, prout fragilitati nostrae concessum erat, observavimus, quemadmodum ipsimet maiores nostri, ut Papirianus, Plinius, Rhemius, Grillus, Caper, Probus, Quintilianus, Varro, Aul. Gellius, Donatus, Servius, Priscianus, Sergius, Herodianus et caeteri nedum summo studio observarunt, verum etiam in libris suis, quos de orthographia magnifice scripserunt, observari praeceperunt. Eandem, quod in transitu noto, curam eruditissimi mediae aetatis viri ad se pertinere, putarunt. Rich. BURY in Monobiblo p. 462. Quapropter

Vetustissimus Lipsiae excusorum, de quo constat, est *Iohannis* WIDMANNI libellus de numerorum doctrina, Germanice a *Conrado* KACHELOFENIO, qui postea Freibergae per aliquod tempus artem primus exercuit, anno MCCCCLXXX. editus, cuius indicium fecit vir in his rebus multum versatus, *Paulus* ⁶ PATER; idemque forte, licet omisso nomine, Iohannem Annium de futuris Christianorum triumphis in Saracenos, sequenti anno ex officina sua evulgavit. Eiusdem aetatis sunt *Marcus* BRAND, et *Mauritius* BRANDISS, qui varia opera, quasi primitias artis, postea egregie in urbe nostra⁷ excultae producerunt; Latina et vernacula eodem charactere, quem Gothicum vulgo appellant, imprimendo, de quo, cum alienum huic loco non sit, quaedam in transcurso addam.

Distortas illas et informes litteras, quae in lapidibus et numis per Hispaniam erutis occurrunt, alii, magna veritatis specie, ab ultima antiquitate et Romanorum dominatu repetere, alii ad Ulphilam et Gothos referre maluerunt. Sed confutata est vulgaris opinio ab Illustri MASCOVIO, qui eas ab Ulphilae litteris plane diversas, et ex depravatis Romanorum uncialibus ortas esse,⁸ docuit. Neque minus eruditissimi viri, *Leo*⁹ ALLATIVS, *Iohannes*¹⁰ MABILLONIVS; et secutus hunc *Abbas*¹¹

A 3

GOT-

propter exoticorum verborum interpretationes mira sedulitate iussimus annotari, antiquorumque grammaticorum orthographiam, prosodiam, etymologiam, et diasyntesin inconcussa curiositate consideravimus, terminosque vetustate nimia caligantes descriptionibus congruis delucidari curavimus.

5) ENDTERVS I. cit.

6) De Typis Litterarum p. 29. 59. Ipsum librum videre, mihi non contigit.

7) P. A. ORLANDI Orig. e Progr. della Stampa p. 198. Lipsia die de alla luce qualificati soggetti in diversi gradi. Quà l' arte impressoria arriuvò solamente l' anno 1484. ma col tempo fece

tanti progressi, che in oggi è una delle prime città, nelle quali si stampino molti libri.

8) In Opere de Rebus Gestis Germanorum, Lib. XV. p. 275. et Observ. XXVI. p. 173. f.

9) Animadv. ad Fragm. Etrusca Inghiramii, p. 41. 53.

10) De Re Diplom. Lib. I. C. XI.

11) Chron. Gotwic. Lib. I. p. 16. *Romano Imperio ad fata sua quasi prope- rante, inductum fuit aliud litterarum genus. Barbaris nempe direptionibus suis Italiam Romanasque provincias foede populantibus, Gothicisque tandem Imperium Italicum occupantibus, unde VI.*

prae-

GOTWICENSIS in ea sententia versantur, peculiare litteras a Gothis, qui, Honorio imperante, Italiam vastatum ibant, inventas esse. Videbant enim codices hac aetate exaratos, maxime vero inscriptiones non parum differre ab iis, qui e florente repub. Romana magno numero supersunt.¹² Sed ea scriptura vetustior, et Romanorum cursiva ac minuta est. Constat enim, diu ante, quam peregrinae gentes infesta Italiae signa inferrent, et iam a¹³ Traiani aevo, de pristino nitore multum fuisse derogatum. Eo processerat ignorantia, ut a librariis Graecae¹⁴ Latinis litteris immixtae, et integri lapides,¹⁵ Christianorum maxime sepulchrales, Graecis characteribus fuerint incisi. Sic paulatim neglecti grandiores illi, ac misere¹⁶ deformati sunt. Renascentibus studiis, antiquam elegantiam restituere Itali coeperunt.

Ser-

praecipue Sec. Codices Gothicis huiusmodi litteris vel plene perscripti, vel saltem, cum Latinitas omnis eradici non poterit, literis Latinis permixtae occurrunt. Gothicis Italiae regno exutis succedere Longobardi, qui pariter ad normam visitorum praeter linguam et mores, barbaram simul scripturam provinciis intulere. Videbimus hinc Codd. VII. praecipue et VIII. Seculo exaratos, si non omnes, plurimos saltem, praesertim Italicos, hoc antiquo characteris Longobardico perscriptos esse. A Gothis et Longobardis inductos ait characteres, qui antiquis Romanis noti et usitati fuerunt. Inscriptiones fratrum Arvalium, quas Phil. A T V R E commentario illustravit, quamvis ad Titi Vespasiani aetatem pertineant, uncialibus passim inserunt minutas litteras, quales in Sec. VI. monumentis pro Gothicis habentur. Neque vero hae gentes tam infenso atque inimico erant in Latinam Linguam animo, ut extirpare eam et tollere funditus tentarent, quin potius elegantissimos autores ipsarum manibus tritos esse, constet.

Inflexos igitur codicum ductus sola vetustas et librorum negligentia obscuros ac difficiles reddit. Unciales certe Sec. IX. nondum obsoleverant. *Servat. L V P V S* Epist. V. ad Einhardum: *Praeterea scriptor regius Bertraudus dicitur antiquarum litterarum, duntaxat earum, quae maximae sunt, et unciales a quibusdam vocari existimantur, habere mensuram descriptam.* II, qui talibus in describendis codicibus utebantur, Antiquarii, Graecis καλλιγραφοι dicebantur, observante *Scip. M A F F E O* in Praefat. Hilarii p. 3**

12) *Scip. M A F F E V S* Veronae Illustr. P. I. Lib. XI. p. 619. f. et Istor. Diplomat. p. 315. conf. *B V O N A R O T T I* Osservaz. sopra alcuni frammenti di Vetro. p. XVI.

13) *Sertor. O R S A T I* Marmi Eru-diti p. 100. *Petrus P O L L I D O R I* in *Coniect.* ad *Epitaph. S. Flavii Clementis* p. 464. animadvertit, iam a primo Ecclesiae Seculo a cuiuscunque barbarae atque externae nationis hominibus, qui

cum

Servantur in bibliotheca Ampl. Senatus Lipsiensis Iustini et Suetonii membranae, Romae a *Iacobo* DE HOLLANDIA anno MCCCCXLIV. exaratae, caractere ¹⁷ rotundo, nitido, et tali, quali postea *Nicolaus* IENSONIVS, *Udalricus* GALVVS et ¹⁸ *Iohanne* ac *Vendelinus* de SPIRA, impressores Itali, utebantur. Galli contra et Germani distortam et rudem medii aevi scripturam imitati sunt, adeo, ut gustum verae elegantiae non habentes, omnibus numeris absoluta ¹⁹ putarent opera sua, quae merae sordes erant, certe ab illorum praestantia ac perfectione multum distabant.

Per longam annorum seriem tetram hanc et indecoram faciem gessit typographia Lipsiensis, quae plura indies volumina in lucem emittebat. Exorta erat anno MCCCCLXXXIX. de

cum Latinis in ipsa Urbe coiverant, facile aliquam Latinarum litterarum mutationem oriri, et in Christianorum monumenta transferri potuisse.

14) Quod luculento exemplo *Marqu.* GVDIVS docet Not. ad Phaedr. p. 288.

15) Testimonio est, ut alia multa praeteream, Epitaphium Severae Martyris, Romae effossum, et Commentario a *P. Ant.* LVPO illustratum, quem vid. p. 61. f.

16) Tales occurrunt in Tumulis Regum Longobardorum. *Theoder.* RVINARTVS Append. Notar. ad Gregor. Turonens. p. 1389. 1393. *Camill.* PEREGRINVS observat. de Tumulis Principum Longobard. *Leviusculum sane est unum, quod addam tamen, hos nempe tumulos literis sculptos fuisse, ut vocant, maiusculis, forma Latinis consueta, etsi aliquantum detorta et impolita, quam Longobardos ad impolitae doctrinae instar, velut ex norma usurpasse, innumera probant exempla.*

17) *Le P. du MOLINET* dans

P'histoire de la Fortune des Lettres Romaines (dans le Journ. des Sav. A. 1684. M. Janv.) p. 37. AMBROSIVS *Camaldul.* Lib. XII. Epist. 14. p. 406. *Has modo scribimus ad te, quoniam Cardinalis noster transcribi sibi Prudentium Seduliumque cupit ornatissimis atque optimis literis.* Graecis characteribus, quod obiter noto, idem videtur accidisse. AMBROS. *Camaldul.* Epist. 21. p. 414. *Franciscus Barbarus duo mihi Graeca volumina dono dedit pulcherrima et optima, ac digna optimo viro et coniunctissimo, XVI. prophetas in uno corpore pulcherrimis et antiquissimis literis, et Gregorii Nazianzeni XXX. epuscula peregrina, pulchro amplissimoque volumine et optimis literis.* Has, ni fallor, Atticas vocat *Franc.* PHILELPHVS in Epistolis.

18) Histoire de l'Orig. de l'Imprimerie par *Prosp.* MARCHAND. Sect. XI. p. 43.

19) L' Origine de l'Imprimerie de Paris par *André* CHEVILLIER, p. 106. f.

de immaculata conceptione divae Virginis inter Dominicanos et Franciscanos, quorum celebres tum apud nos conventus erant, contentio magnis utrinque animorum motibus agitata. Originem ei dederat *Iohannes* DE BREITENBACH, Antecessor, dissertatione, qua Franciscanorum patrocinium susceperat. Contrariam sententiam tuebatur *Georgius* ²⁰ ORTERVVS, *Fricckenbusius*, ordinis Praedicatorum, acris vir ingenii, cuius duae Apologiae contra BREITENBACHIVM excusae, tertiam manuscriptam servat bibliotheca Paulina. ORTERVVM enim et huius autorem esse, licet aliter visum sit eruditissimo viro, qui ²¹ historiam controversiae exposuit, inde coniicio, quod ²² eius aetatis scriptor, a *Ioachimo* MADERO editus, ipsi tres libros in conceptionem B. Virginis tribuat. Prodiit eodem circiter tempore Franciscani cuiusdam ²³ *Defensorium*, adeo ineptum et profanum, ut rem non componat, sed in risum potius iocumque convertat.

Litibus alendis vix stabilita apud nos typographia destinata videbatur, quibus non longo intervallo sopitis, ad promovenda

20) Monachus Pirnensis in Onomast. MS. quod in Bibliotheca Amplifl. Senatus exstat, hunc Orterum cum Georgio Dottanio inter doctos et pios viros ord. Praedicator. refert.

21) In Nov-Antiqu. Theologic. A. 1718. p. 371. f.

22) Num. XXX.

23) *Defensorium inviolatae perpetuaeque virginitatis castissimae Dei genitricis, Mariae, in quo adducuntur XVI. naturalia et mirabilia exempla clarorum scriptorum auctoritate roborata et experientia rerum comprobata, quibus apertissime demonstratur, ipsam sacratissimam virginem concipere et parere potuisse unigenitum Dei filium, absque laesione integerrimae suae virginitatis.* 4to. Adservatur in Biblioth. Amplifl. Senat.

24) Iuvenalem a Magno HVNDT,

Parthenopolitano anno 1486 descriptum servat Bibliotheca Senatus Lipsiensis. Conf. C. G. WILISCHII Catalog. Bibl. Annaeb. p. 17.

25) Redux in patriam, fori regni Neapolitani Patronus constitutus, et in publicis turbis anno MDXVII. occisus est. v. Autores ab Anton. MONGITORE in Biblioth. Sicula T. II. p. 192. citati.

26) Annales Typogr. Lipsiens. ad ann. 1488.

27) CELTES in libris Amorum et Arte Poëtica:

Te vocat a Latiis vatem Dux inclitus oris,

Utque sones Musas praesul id ipse iubet. Sic doctus nostras intras PIGHINV-CIVS oras

Musarum studijs concomitatus iter.

movendas elegantiores litteras tendebat. Penuria haecenus fuerat optimorum librorum, et, cum parcius in Gallia et Italia excusi adveherentur, integros describere²⁴ autores, necesse erat. Sed impressoria ars et scientiae uno impetu apud nos invaluerunt. *Priamus*²⁵ C A P O C I V S, *Lilybaetanus*, poeta eximius, Lipsiam, quam ingenii sui monumentis illustraret, venit, exstatque²⁶ *Fridericeis* eius, heroicum carmen, et metrica oratio, qua Lipsiae laudes complexus est. Id temporis *Fridianus* quoque P I G H I N U C I U S, *Lucensis*,²⁷ E R N E S T I, Saxoniae Ducis, et Archiepiscopi Parthenopolitani, poeta, ad quem nonnulla supersunt²⁸ *Conradi* C E L T I S carmina,²⁹ elegantiores litteras apud nos professus esse videtur.

Hos quidem Lipsiae floruisse certum exploratumque est. De DANTE ALIGERIO, magno deperditae eruditionis vindice, idem contendant nonnulli, quorum opinionem hoc loco examinandam duxi, licet aetas Viri inventae typographiae tempora multum antecedit. A principio rem ordiar. Duae Saeculo XIII. Florentiae factiones erant, quarum una *Nigrorum*

*Per scopulos per saxa jugum comitantur
ovantes*

*Musae Pierides nec loca vasta timent.
Teque volunt nostras recinas ut carmine
terras,*

Indocilem Almannum et erudisse velis.
Ibidem exstat FRIDIANI Respon-
sio, et alia eius Ode in *Conr. C E L -*
T I S Profetico ad D. Fridericum III.
pro laurea Apollinari.

28) Otto BECKMANN in Ora-
tione, Wittebergae an. 1510. habita.
*Subit praeterea mihi in mentem pientif-
simus Ernestus, Illustrissimae domus Sa-
xoniae non ultima gloria, Patriarcha
Parthenopolitanus, Germanorum Ponti-
ficum primus, qui a teneris, ut aiunt,
unguibus ad vegetiores annos usque,
Fridianum Pignucium, Italum, hominem
Apollineum, rhapsodumque, primae ado-*

*lescentiae magistrum et doctorem habuit,
qui optimo et nobilissimo adolescenti ita
linguam teneram formavit, ita facundiam
nativam auxit, ita demum supelle-
tiliam verborum fecit copiosissimam, ut
iam vir factus princeps ille, et graviter,
et sapienter in corona gravissimorum
hominum in utraque lingua vernacula
scil. et latina dicere et sermones agitare
possit absque formidine. Nec ingratus
Praeceptoris fuit Princeps sanctus, sed
numatum et sacerdotii dignitate ecclesia-
stica felicissime adornatum, in Italiam
remisit.*

29) *Conr. WIMPINA* in Apo-
log. contra Laconismum Mellerstadii.
*Expresse Tortellius dicit, Cimbro-
Germaniae populos esse, qui lingua Gallica
(teste Festo) latrones dicuntur, hodie
Flamingos appellant. Sic Fridianus Lu-*

rum causam agebat, altera *Blancorum*: cum his poeta sentiebat. *Nigri* superiores facti³⁰ statim fautores adversariae factionis, de capite et bonis proscriptione lata, dirutis aedibus, propulerunt. DANTE S, exul his terris ad Aragoniae Regem³¹ confugit, Parisiis quoque, Ravennae, et Veronae, apud *Canem* SCALIGERUM, qui eius ingenio delectabatur, commoratus est. Saxonia intestinis bellis vastata, et horrida asylum ipsi praeuisse non videtur. Adducuntur quidem argumenti loco DICEMANNI, Misniae Marchionis, statuae inscripta carmina, quae nomen illius praeferunt, sed haec, quamvis genuini monumenti loco, ab iis, qui patrias res litteris consignarunt,³² saepe numero producta, multo recentiora ac tanto viro indigna videntur. Parum enim castigata sunt, nec temporis ulla in iis ratio habita,³³ et memorant Libanotriae nomine, hac aetate plane inaudito, tractum qui inter Muldam, Eliftrum et Plissam, fluvios continetur.

censis, sic doctissimus Ivo penes nos olim interpretatus est.

30) Nic. MACHIAVELLI *Histor.* Florent. Lib. II.

31) *Christoph.* LANDINI vita di Dante, *Raph.* VOLATERRANVS, TRITHEMIVS. Neque aliter accipienda sunt *Ioh.* VILLANI verba in *Histor.* Vniv. Lib. IX. c. 135. p. 444. *E però senza altra colpa con la parte Bianca fu scacciato, e sbandito di Firenze, e andossene allo studio di Bologna, e poi in Parigi, e in piu parti del mondo.*

32) *Georg.* FABRICIVS in originib. Saxonie. p. 1607.

33) Ad annum 1280. Dicemanni obitus in iis refertur. FABRIC. l. cit. et alii, rectius ad an. 1307.

34) G. C. KREYSSIG in *Vita Erasmi Stellae* p. 525. f.

35) Idem in *Vita Ioh. Garzonis* p. 334. f.

36) *Ioh.* REVSCHIVS *Apolog.* contra *Lipfiomastig.* Ulricus quoque

Huttenus Nuenario de Academia Lipsiensi confirmavit, quamquam pertinaciter adhuc reluctati essent Sophistae, erexisse se tamen ibi litteras, rectaque studia aucta esse.

37) Obiter noto *Casp.* BARTHII errorem, nescio, an ab aliis animadvertum, qui *Adversar.* Lib. XLV. Cap. 16. Elegiam nostri, quae decima est Lib. III. Amorum, velut antiqui scriptoris, ex membranis Colonienfibus producit, eique emendandae manum affert. Passim refecti sunt versus, quibus ad amorem se natum esse poetae profitetur, immutati, ubi paulo liberius in Germanorum inscitiam et stuporem invehitur.

38) v. Libros sine anni et typogr. indicio Lipsiae excusos.

39) *Ioh.* RHAGIVS, *Aesticamp.* in *Orat.* in discessu dicta: *Quem enim poetarum eloquentium non sunt persecuti patres vestri, et quem vos ludibrio non habuistis, qui ad vos expoliendos, quasi coelitus sunt demissi? Nam, ut e multis paucos*

tinetur.³⁴ Libanotici populi pertinent ad *Erasmi* STELLAE, Seculo xv. celebris viri, sed ingenio nimium indulgentis, somnia, quibus incautos fefellit, notis derisui fuit. Et ipse forsitan, ut Friderici Admorfi historiam³⁵ GARZONI *Bononiensi*, hos DANTI versus fraudulenter supposuit.

Neque vero necesse est, ut ab exteris incerta ac dubia ornamenta arcessat Lipsia, cui domestica sufficere possunt. Romana eloquentia et artes liberales omnes³⁶ tum primum apud nos caput extulerunt,³⁷ *Conradi* CELTIS beneficio, cuius Ars carmina pangendi Lipsiae³⁸ impressa est. Inveterata tamen barbaries summum virum brevi³⁹ cedere coëgit eorum furori, qui bellum indixerant scientiae, cui quondam dignitatis principatus datus est. Ansam hoc *Matthaeo*⁴⁰ LUPINO, *Calidonio*, dedit, ut⁴¹ singulari dissertatione contra Platonicos ostenderet, non segregandos poëtas, cum sint cives, a numero civium, verum etiam, si non sint, adsciscendos esse.

paucos referam, Conradum Celtin pene hostiliter expulstis, Herm. Buschium diu ac multum vexatum eiecistis, Iohannem quoque Aesticampianum, variis machinis oppugnatum, tandem evertitis.

40) Meminit eius MELLERSTAD. in *Lacon Tumult. Adest litteraria phalanx Danubiana, Leucopolitanaeque, quorum imperatores et praefecti existunt, Com. Celtes, et illustris ille Bobuslaus Hassenstein, qui nuper communi suffragio, postquam Matthaeus Lupinus heu! nimium immature occidit, eam praefecturam administrare coepit.*

41) *Matthaeus LUPINVS in fine Dissertat. Te oro, doctissime Grevo, quamvis nullius oratoris egeas, ut pro ingenita tibi iustitia, nemine respecto, de poëtis id, quod sentias iudices, et eos, si non in urbe Platonica, saltem in Lipsensi re-*

publ. serves, id quod S. Theologiae professorum, aliorumque huius almi gymnasii procerum hic circumsedentium auctoritate, non difficile efficere poteris. Considero namque in eorum benignis vultibus, quibus me balbutientem sesquihoram tam patienter auscultaverunt, ipsis minime infensum in poëtas esse animum. Idem quod et tibi argumento esse debet, eos sua intelligentia perspicere, possum non utilem tantum, sed necessariam quoque esse in hac alma studiorum universitate, quorum auctoritate hodie tibi tradita, ubi voles id, quod pro innata tibi bonitate nolle non potes, bonos viros, et de re litteraria optime meritos poëtas, scilicet recusantibus etiam hostibus nostris, non solum facile retinebis, cum sint cives conscripti, et in hoc celebri gymnasio educati, sed ultro, si non sunt, aliunde ipsos asciscas.

* * * * *

CAPUT II.

LIBRI PHILOSOPHICI ET POETICI A PRIMIS TYPOGRAPHIS LIPSIEN- SIBUS EXCUSI.

Martinus Herbipolensis plurima Aristotelis opera imprimit. Ea variorum commentariis illustrantur. Quodlibetariae Quaestiones instituuntur. Mathematica studia. Elegantiores litteras promovent Petrus Aeolicus, Ioh. Faber, Ioh. Honorius. Guntheri Ligurinus publice exponitur. Herm. Buschius et Ioh. Rhagius, poetae, a Sophistis pulsati. Horatii Epistolae emendatissime a Martino excuduntur. Rich. Sbrulius, Italus, humanitatis vindex. Herm. Buschii in Martinum epigramma.

Introduc̄ta in urbem typographia, eruditorum Lipsiensium ingenia magis excitabantur. Videbant enim patefactum sibi ad immortalitatem nominis aditum, nec illiberales mercenarios fordidum inde quaestum facere, sed viros litteris tinctos eam exercere. Nemini

1) Histoire de l'Imprim. par Proff. MARCHAND. Sect. V. Rem. Q. p. 28.

2) Mich. MAITTAIRII Annal. Typogr. T. I. p. 8. f.

3) M. Z. BOXHORNII de Typogr. Dissertat. p. 45. *Sane illo Seculo (XV) non siluisse Hollandiae praela, constat ex libris, quorum haud exigua in mea ac aliorum bibliothecis est copia, qui Traiecti ad Rhenum, Delfis, Goudae, et in ei proximo monasterio Steinenſi (ubi Typographicam artem olim monachos exercuisse, constat mihi ex Aesopi et aliorum fabulis, quas ab iis excusas habeo) editi ac impressi.*

4) Alcuinus de Sancta Trinitate impressus in monasterio Vtinburenſi. 1509. fol. *EL. EHINGER* de Biblioth. August. p. 97.

5) MAITTAIR. loc. cit. p. 202.

6) Baptistae Mantuani opera. Impressa in alma universitate Colonienſi apud Praedicatores. 1500. 4.

7) Annal. Typogr. Lipsienſ. passim. Liber Constitut. Facult. Philosoph. MS. Anno 1522. in convocacione d. 24. Apr. habita, statuerunt concordi suffragio omnes Magistri, quod ob petitionem Baccalaurei Herbipolens. bibliopolae, *Silius Italicus*, in locum praelectionis Rhetoricae, ad annum

mini hac aetate studiis et arti, cui vitam ac famam illa debent, simul operam dare, turpe putabatur. ¹ Clerici inter primos, qui de incrementis eius optime promeruerunt, referuntur. ² Lactantius in Sublacensi monasterio impressus, quicquid librorum unquam productum est, pulchritudine vincit. Monachi in ³ Steinenfi Hollandiae, et ⁴ Utтинburenfi, Sueviae monasterio, ⁵ Presbyteri Rostochiensis, et ⁶ Praedicatores Colonienfes officinas inffituerunt. *Martinus* LANDSBERG, Baccalaureus *Herbipolensis*, si id unice egisset, ut doctrinae studiis et sapientiae deditis, in ⁷ Aristotele describendo, sumtus levaret; magnum potius inter veteres typographos nomen mereret, quam oblivionem, qua diutissime latuit. Incidebat eius aetas in illa tempora, quibus eruditi fere omnes in verba Philosophorum principis iuraverant, nec ⁸ pauci Lipsiensium, placita eius portentosis voluminibus illustrabant. Eminent hic ⁹ *Virgilii* WELLENDÖRFFERI et ¹⁰ *Erasmi* FRISNERI industria, quorum alter brevia docendae philosophiae compendia monstravit, accuratos alter et meditados commentarios in eam composuit. ¹¹ Quodlibetarias, ut vocabantur, Disputationes ¹² *Henricus* GREVIUS, *Gottingensis*, cuius in conquirendis libris industria laudatur, in Academia nostra diu intermissas an. MCCCCXCVII. instauravit, *Martinus* vero POLICHIUS,

B 3

magnus

num praelegeretur. Quia is olim multa in Facultatem contulisset beneficia, excudendo Aristotelis contextus.

8) *Herm.* BUSCHIUS Epigrammat. Lib. III. de Academia Lipsiensi *Quo nunc Democriti visus, et cuncta silendo*

Quae docuit Samii provida cura senis? Quo nunc Socraticae migravit gloria mentis,

Aut quo cum magno silva Platone suo?

Ipsae ubi nunc rotae tandem celebrantur Athenae,

Aut Pallas Musis concommitata suis?

Omnia nunc retinet haec Lips, et possidet una,

Lips, inquam, docti fama decusque chori.

9) Anon. a Ioa. Madero ex MS. Matth. Flacii editus, (qui ex schedis Bibliothecae Senatus Lipsiensis vitis aliquot augeri potest) Num. L X I.

10) Loc. cit. Num. X X X V.

11) Quodlibetum Scholasticis est id, de quo in utramque partem disputatur. G. I. VOSSIUS de vitis Sermon. Lib. III. Cap. 40. p. 488.

12) *Virgil.* WELLENDÖRFFER de Magistris Lipsiens. *Henricus Grevo anno 1497. in nostro studio quodlibetarius*

magnus vir in primis,¹³ praelectiones in Aristotelis Logicam ingenti volumine edidit. Caeterae altiores disciplinae, quas μαθήματα Graeci appellant,¹⁴ pari fervore excultae sunt, in primis astrorum cognitio, quod *Iohannis* DE SACROBOSCO Sphaericum opusculum saepe a *Martino* recusum testatur. Cura enim docendi has litteras, quibus Colonienfis Academia diu iam floruerat, *Andreae* ALEXANDRO, *Ratisbonensi*, publico consilio anno M C I V.¹⁵ primum demandata est, cuius Mathe- malogium et *Iob. PITSANI* Perspectiva emendata prodierunt. Figurae et circuli, qui in his operibus ligno incisi occurrunt, et omnium¹⁶ primo in Euclide, Venetiis an. M C C C L X X I I. excuso, comparuerant, satis nitidi sunt, et accurata diligentia elaborati.

Neque vero inter severiora studia disciplinae, quae ad humanitatem pertinent, neglectae fuerunt: Sane in Germania magis tum colebantur, quam nunc iisdem in urbibus. Non modo tot veterum auctorum iteratae a nostratibus editiones, sed ipsorum opera, quae cum antiquis conferri possunt, testantur, iam tum Lipsiae honorem litteris habitum esse. *Petrus* A E O L I C U S frequenti auditorio Persii Satyras recitabat: et cum ponderum ac mensurarum nomina moram possim iniicerent, R H E M U M F A V I N V M, antiquum scriptorem, qui illud argu-
men-

betarius fuit, qui collapsam per longa multaque temporum intervalla de quolibet disceptationem restituerat. Scatebat huius viri literaria officina codicibus omnium facultatum.

13) Annal. Typogr. Lips. ad an. 1504.

14) *Rich. CROCUS* Encom. Aca- dem. Lipsienf. Videmus huius Aca- demiae nomine insignita volumina de motu astrorum, de lineis, de musices concentibus, de dialecticis argutiis, de numero- rum pari imparique structura, de Gram- maticae partibus, multa, eademque quae, vel momo iudice, non improbanda.

15) Annal. Typogr. Lipsienf. ad h. a.

16) *Erhard. R A T D O L T*, *Augu- stanus*, impressor. Non enim adhuc, quo pacto schemata Geometrica, quibus mathe- matica volumina scatent, ac sine quibus nihil in his disciplinis fere intelligi optime potest, excogitaverant. Itaque cum hoc ipsum tantummodo communi omnium utilitati, quae ex his percipitur, obstaret, mea industria, non sine maximo labore effeci, ut, qua facilitate litte- rarum elementa imprimuntur, ea etiam geometricae figurae conficerentur.

17) Annal. Typogr. Lips. hoc anno.

18) Vid. infra Libros sine anni et ty- pogr. indicio Lipsiae excusos.

mentum carmine tractavit, ad codicum fidem emendatum, ¹⁷ an. M C C C C X C I V. imprimendum curabat. ¹⁸ *Stephanus* GERHARDUS, *Regiomontanus*, Pontificii Iuris doctor, Ciceronis familiares epistolas, ab infinitis pene mendis liberatas prelo commisit, egregium opus, et diligentissime nitidissimeque impressum. *Iohannis* FABRI, Academiae Secretarii, non inuenta carmina partim *Martini Herbipolensis* stanno exscripta sunt, partim in ¹⁹ publicis pluteis adhuc inedita latent. Diu est, quod in oblivionem haec nomina venerunt, cui eo maiori iure eripienda sunt, cum bonarum artium mercatura, Lipsiae instituta, non parum ipsis debeat. Huic suppar aetati est *Ioh.* ²⁰ HONORIUS, *Cubitenfis*, qui correctâ et commentariis illustrata antiquorum autorum Ciceronis, ²¹ Horatii, ²² Valerii Maximi opera, et libellum de lyricis carminibus *Martini* prelo subiecit.

GUNTHERI, non vetusti quidem, sed elegantis poetæ, *Ligurinus* a *Conrado* CELTE ex Eberacensis coenobii MSto tum protractus ²³ avide a Germanis exceptus, et Lipsiae ab *Hermanno* BUSCHIO expositus est. Fovebat GEORGII Ducis munificentia BUSCHIUM, virum plane incomparabilem, et quasi fato quodam nobis concessum, ut, si barbariae vestigium adhuc superesset, id funditus deleret. Silium ²⁴ Italicum,

19) *Ioa.* FELLERVS Catal. MS. Biblioth. Paulinae p. 390. f. Carmen de Cognitione sui occurrit in Cod. MS. Biblioth. Senat.

20) Eius Epitaphium exstat inter *Herm.* BUSCHII Epigrammata.

21) 22) *Annal.* Typogr. Lipsiens. an. 1510. 1503.

23) In fine editionis principis: *Felici sine completus Ligurinus, et per universam Germaniam, et eius publica gymnasia iam notus, et inventuri Germanicae ad legendum et enarrandum praebitus, primo Viennae a C. C. Friburgi per Hier.*

Baldung, Dubingi per H. Bebelium, Ingolstadtii per Luc. Philomusum, Lipsi per Herm. Bostium (corr. Buschium) qui in praedictis gymnasiis publico stipendio Romanas litteras feliciter profitentur. Teneo te Europa et tota Germania.

24) *Phil.* NOVENIANVS in Schol. ad Buschii Lipsica: *Unde Silium Italicus (quem noster imitatus est non semel, quemque tunc frequentissimo hic auditorio praelegebat, stipendio Illustr. Principis nostri, Georgii) Silius, inquam, canit Lib. 12. etc. Elegans in Silium Herm. BUSCHII Epigramma exstat Carm. Lib. III.*

cum, quo unice delectabatur, quem imitandum sibi proposuerat, in magno adolescentum, quos scientiae cupiditas traherat, concursu, praeter Ciceronem, Caesarem, Virgilium et Ovidium praelegit, eumque *Martino Herbipolensi*, anno M D I V. excudendum tradidit. Erat in ipso, quae in splendidissimis ingeniis plerumque existit, magna gloriae cupiditas, et ²⁵ quod sibi suisque operibus auguratus erat, id quidem plenissime consecutus est. Non enim vivus modo passim ²⁶ antiquis carmina sua praeferri vidit, sed hodiernum inter Germaniae poetas, ob ea maxime monumenta, ²⁷ quibus Lipsiae laudes celebravit, principem locum obtinet.

Iohannes RHAGIUS, Aesticampianus, ²⁸ vir in scriptis veterum studiose et multum volutatus, sordidum et abhorrens a vera elegantia dicendi genus acrius forte castigaverat, quam plurimorum gravis ac intolerabilis, in summa inscitia, arrogantia ferre poterat. Hinc Colonia, cum *Iob. CAESAREO* et *Bartholomaeo Coloniensi* eiectus, Lipsiam venit, ubi commune eruditum confugium *GEORGIUS* praestabat, ²⁹ cuius iussu in Livium, Ciceronem, Tacitum, ignota ante Germanis nomina, commentatus est, tanta et tam inusitata facundia, ut in admirationem sui vel invito raperet. *Euricius* quoque *CORDUS* Bucolica sua ³⁰ quibusdam tum exposuit.

Maio-

25) Epigramm. Lib. III. De se ipso et suis opusculis:

Est honor antiquis, et laus numeratur ab annis,

Nomen et auctori tempus et hora facit. Et me fortassis crescet mea Musa sepulto, Et post exsequias vivet in orbe meas.

26) *Iac. WIMPHELINGIUS* in Epistola adiecta *SPIGELII* interpretationi Prudentii de miraculis Christi. (Selestad. 1520. fol.) *Facessant ergo Catullus, Tibullus, Propertius, cum exant Sedulius, Prudentius, Bapt. Mantuanus. Pro Martiali tutius legantur Epi-*

grammata Herm. Buschii, Murnelii, Sapidii. Eadem fere in fine operum Rhabani leguntur.

27) Vid. infra *Annal.* Typograph. Lips. anno 1504.

28) *HAMELMANNI* Opera Histor. p. 118. 291. qui, nescio quo errore, Longicampianum mathematicum passim eum appellat, et *Dan. FIDLERI* Dissertat. de *Iob. RHAGIO*. Lips. 1703 Carmina eius cum Theoder. Grefemundi et aliorum epigrammatibus prodierunt Argent. 1502. 4to.

29) *Iob. RHAGIUS* in *Orat. Lipsiae*

Maiores quidem nostri, pudet me referre, tantos viros iniuriosius tractarunt. Haec erat eius indoles aetatis, ut prae eo, quod Alexander, Huguitio, et caeterae huiusmodi quisquiliae statuebant, Romana eloquentia sorderet. Eo processerat ignorantia, ut ludi litterarum streperent³¹ vulgari sermone, quo in explicandis autoribus praefecti utebantur. Verae sapientiae studiosi, in Italia, ipsa Musarum fede, a Guarino, Politiano, Pomponio Laeto, ad humanitatem informati, perversa haec ingenia aegre admodum ferebant: sed altius infederat atque inveteraverat malum, quam ut uno conatu extirpari potuisset. Multum valebat genus hominum, qui se primos omnium rerum esse volebant, nec erant, occupati in otio, tricis scholasticae doctrinae impediti, monitoribus asperi. Hi, sicut tum perpetuo sapientibus luctandum cum iis fuit, apud nos quoque machinis et insidiis suis tandem effecerunt, ut optimi viri, oclusis auditoriis, ipsorum furori³² cedere, et aliam quaerere, sedem cogerentur.

Adeo difficile erat ambitiosae ignorantiae adsuetis, naturam suam dediscere, tantum facinus, componere carmina incondito rhytmorum sono minus horrida, putabatur. Humanitatis vindices longissime, et autoritate, et numero, a vulgo obscurorum virorum superabantur, ob quos barbara tellus, urbs
nostra

fae in discessu an. 1511. dicta: *Tanta autem Latinitate, et affectione explicata sunt omnia, ut vel Musae quidem, si Latina loqui vellent, aptius festiviusque exprimere non valuissent. -- Fere mihi excidit Corn. Tacitus, qui vobis maiorum vestrorum origines, cibos, arma, mores, leges, ritus, victorias, triumphos aperuit, in patriaque vestra pene peregrinos et exules vos, tandem reduxit. In manibus mihi erant praeterea perlucidae A Gellii noctes, laboriosum Prisciani opus, et quatuor B. Augustini de doctrina Christiana libri, quos hoc anno, Deo bene volente,*

Principe stipendium dante, universitate locum concedente, in publicum studiosorum usum libenter proutulissent.

30) Ioa. CAMERARIUS in Vita Eob. Hessi, p.24.

31) Herm. BUSCHIUS in Oestro poetico in Heverlingum Rostochiensem: *Quicquid Heverlingus legit auditoribus, illud*

Vulgari lingua Teutonicaque facit.

32) V. Obscuror. Virorum Epistolas, elegantissimam Satyram, p. 62. s. ubi late omne negotium refertur.

nostra tum passim ³³ audiebat: licet infamiam illam *Iohannes REUSCHIUS* peculiari ³⁴ libello, poëtae eius temporis cultissimis, carminibus ³⁵ et veterum nobis elegantiam commendantes, delere studerent.

Praeclaros eorum conatus *Martini Herbipolensis* industria multum iuivit. Prodierunt ex officina eius, quam Halae ad Salam per tempus floruisse, ³⁶ constat, elimata, et ad unguem castigata antiquorum scriptorum volumina. Sic operam dedit, ut frequentes maculae, quas typographorum negligentia Horatii epistolis adaspererat, cum *Iob. HONORIUS* ³⁷ anno M C C C C X C I I X. eas interpretandas susciperet, eluerentur. Sic in Virgilii, et Officiorum Ciceronis editione ³⁸ versatus est, curam huius gerente *Richardo* ³⁹ SBRULIO, celeberrimo poëta, qui a Maximiliano Imperatore, Friderico Electori commendatus, vicinam Wittebergensem illustrabat. Ob singulare

33) MELLERSTAD. in Laconismo Tumultuario: *Unde fortassis occasio arripserit illi, qui taxando Lipsiam, quasi sola ex omnibus neglexisse suavissimas Musas, omnium bonarum artium altrices videatur, scripsit: Lipsi barbara tellus Haud citra iniuriam utique. Multi enim insignes poëtae ibidem sunt, licet ob barbarorum dominium, amissique vulgi multitudinem minus polleant.*

34) Epistola Apologetica *Iob. REUSCHII, Fontani*, in Lipsiomastigas prodiit an. 1520. 4to

35) *Euric. CORDUS* Epigramm. Lib. IX. p. 426. *Iob. STURNUS* in Herm. Buschium:

Barbara quae quondam fuerant Lipsensia Tempe,

Nec nisi barbaricam docta sonare chelyn:

*Iam nunc Aoniis certant, Hermanne, Camoenis,
Et redolent Latiam, te duce, Calliopen.*

36) Exstat *Sacrarum reliquiarum urbis Halae descriptio*, patrio sermone, eius typis impressa Halae, an. 1520. 4to.

37) *Annal. Typograph. Lipsienf. h. a.*

38) *l. c. ad an. 1503. 1507.*

39) *Ortho BECKMANN* in Orat. supra excitata: *Maximilianus Imperator Sbrulium nostrum, Sphorriadum laudes panegyrico carmine canentem non paucis donavit munis, et principi nostro Friderico, in concilio Constantiensi, commendavit, ut eum etiam clementissimus princeps in Saxoniam usque perduceret, et docendi munus, in Academia Wittebergenfi, optimo rarae eruditionis adolescenti, decerneret.*

gulare illud, in promovenda eruditione, studium, Typographus nulli Germanorum secundus *Hermann*o BUSCHIO audit, qui cumulum laudis ipsi attulit, ⁴⁰ venusto epigrammate, cuius initium est:

Martino LANSBERCK civi Lipsensi, et librorum excufori elegantissimo.

Ut de te in nostris scribam, MARTINE, libellis,

Est aliqua, ut video, parte cupido tibi.

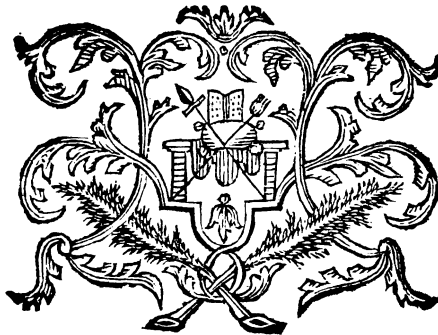
Si vis, pro nostro tua munere dona paciscar,

Quae si das, famae tunc dabo vela tuae.

Tunc ego te dicam Soffiorum vincere nomen,

Cedet et ipse tibi bibliopola Tryphon.

40) Epigrammat. Lib. III.

* * * * *

CAPUT III.

CONTINUATIO EIUSDEM ARGUMENTI, INPRIMIS DE LIBRIS, AD ELOQUENTIAE STUDIA PERTINENTIBUS.

*W*olfgangus Molitor, typographus Lipsiensis. *Lis inter Wimpinam et Mellerstadium, de Poëseos praestantia. Eloquentiae studia per Iacobum Publicium, et alios, Lipsiae restituntur. Gregorii Laticephali, Prof. Lips. cura in emendandis libris. Tabulae Anatomicae, Magni Hundt Anthropologio vetustiores. Quaedam de Perro Ravennae. Iacobus Thanner, typographus. Sedulius primus Lipsiae prodit. Boëthius cur D. Severinus cognominatus? Observatio de Senecae et D. Pauli epistolis mutuis. Q. Aemilianus Cimbriacus, poeta praestantissimus.*

Typographia Lipsiensis et scientiarum incrementa habent commune quoddam vinculum, et quasi co- gnatione quadam inter se continentur. Nihil indignum, aut perpetuis tenebris damnandum, in lucem a nostris impressoribus protrahebatur: iuvandis litteris, pertinax eorum indu-

1) Alias **STOECKLIN**, *Mona- censis*, unde duos diversos sibi fingit *Andr. RIVINUS* in *Declinat. de Typogr.* p. 20.

2) De *Com. WIMPINA* agit *Anon. Mader. Nu. LXXV. et Contin. Trithemii de Scr. Eccl. MS. Bibl. Senat.*

3) Vid. infra integ. libros sine anni et typogr. indicio excusos.

4) *Annal. Typogr. Lipsiens. an. 1497.*

5) Meminit eius *Anon. Maderianus Nu. XXXI. MELLERSTAD. in Wimpinian. Offens. S. Theol. Eadem occasione vindicantur a calumnia, quae in meo Epigrammate leguntur. Quod,*

qualecunque (licet aliquid fraternitatis habeat) nollem profecto Wimpinianis commentis, adeo usque mangonatis, interpolatis, allucinatis, aequiparari.

6) *MELLERSTAD. loc. cit. Quo in loco striculus nugarum, contra agnitam veritatem, mihi inter reliqua obiicit de septempedibus versibus, qui mei neque sunt, neque meo nomine editi, sed ipse, quo pacto luciferiana superbia solus inter caeteros emineat, detrabere etiam extrema fata passis, non parcat. Quod enim versus illi arte non consent, ineruditi impressoris, vel ductoris vitio dandum esset, non conditoris: condi-*

industria, omnes conatus, omnes vigiliae devotae esse videbantur. *Wolfgangus* ¹ MOLITOR, Baccalaureus *Erffurtensis*, nullo Germaniae typographorum, sive magnitudinem emendatissimorum operum, sive nitorem, ac praestantiam spectes, inferior, paullo post *Martinum* LANDSBERG, artem apud nos excolere coepit. Eminuit hac aetate *Conradi* ² WIMPINAE ingenium, qui, praeter Lipsiae ³ laudes, ALBERTI *Animosi*, Saxoniae Ducis, res bello praeclare gestas heroico carmine a nostro excuso ⁴ cecinit, et *Martinus* MELLERSTADIUS, cuius ⁵ Epigramma, et Poëma Natale Electorii Principis prodierunt; quamvis hunc foetum suum esse, constanter ⁶ negaverit. Multum uterque benigna ac divite vena valuit, versuum tamen modi ac numeri non raro neglecti, et lege soluti sunt, ⁷ quales *Euric.* CORDUS ⁸ venuste cavillatur. Poëtica ars, commune studium, leniendis animis aptum, acri contentioni, inter eos exortae, ansam postea praebuit. Nimis praeclare de ea sentire videbatur MELLERSTADIUS, dum caput, originem, fontem ac fundamentum theologiae eam constitueret, nec audaciam, unde ⁹ religio detrimentum acciperet, ferre *Conradus* poterat. Multis in utramque partem ¹⁰ disputatum, conviciis quoque ¹¹ res gesta, tandem ad Principem delata est. ¹²

C 3

Nulla

conditoris inquam, viri impense et egregie docti.

7) MELLERSTAD. in Laconismo Tumult. *Consulto hic praetereo falsas syllabarum quantitates, ineptissimas sententias, nullam topographiae notitiam, ubi nescio, quid recti inest, cum Cimbro inprimis, Flandrenses appellat, ignarus Cimbricae Chersonesi apud Srrabonem, Ptolemaeum, et Caesarem.*

8) Epigrammat. Lib. IX. pag. 426.

9) Errores XCII. qui ex hoc asserto sequuntur, confutat WIMPINA in Apologia contra Laconismum Mellerstadii.

10) Libri ab utroque editi, inter eos,

qui sine anni et typographi nota, Lipsiae prodierunt, recensentur. Conf. Nov-Antiq. Theolog. an. 1716. p. 378. f.

11) Intercedebat obscura quaedam similitudo, quod WIMPINA defensionem *Simonis* PISTORII minabatur, cui cum MELLERSTADIO, de epidemico morbo, controversia erat. V. infra Annal. Typogr. Lipsiens. an. 1500. 1501. et MELLERSTADII Laconism. Tumultuar.

12) Responf. et Apolog. *Conv.* WIMPINAE ad Mellerstadii Offens. S. Theol. *Illum ipsum Martinum Mellerstat per vestrae* (o *Illustissimi Principes*)

Nulla tamen vehementius tum, quam eloquentiae studia apud nos viguerunt: quisque fere laudis cupidus incredibili industria ad dicendum enitebatur. Antea quidem a Germanis neglecta fuerant, et cum barbaria vitiosissimis quoque oratoribus locum daret, inanis elocutio non multum a vulgari sermonis genere abhorrebat. Post autem, auditis oratoribus Italis, cognitisque eorum libris, accedente ingenio, et attentissima cogitatione, orationis ornatum consecuti sunt. Sane Italis, priscae illius ac verae eloquentiae haeredibus, plurimum debemus. *Iacobus* PUBLICIUS, ¹³ *Florentinus*, artem, quae inter barbara tempora multum de suo nitore perdiderat, circa an. M C C C C X C. restituere ¹⁴ Lipsiensibus coepit, artemque eius epistolandi orandique modum, in Italia iam excusa, ¹⁵ *Wolfgangus* prelo iterum ¹⁶ subiecit. Quae tum inciderat gravis per urbem pestilentia, plurimos magistrorum saluti suae fuga consulere, et intermittere studia coegerat, ad quae, brevi tempore interiecto, ¹⁷ redierunt. GEORGII Ducis iussu, nostri iuvenes eloquentiae praeceptis instituti sunt, praeunte *Georgio* DOTTANIO, qui *Antonii* MANCINELLI scribendi orandique modum, publice exponendum, ex nostri officina emisit. Eandem

pes) gratiae Senatores, Marschalcum, curiae magistrum, iterum atque iterum ad examen sum cohortatus, ac paulo post etiam per illustrem Principem meum, et Dominum, Dom. Georgium, Ducem Saxoniae in ipsa Erpbordienfi diaeta, hincque per illustrissimum S. Romani Imperii Ensi-ferum, Electorem, pariter eundem Mel-lerstat, semper venientem, morandique causas nequentem, accersivi.

13) Ignorat aetatem eius, qui clarum Florentinorum vitas data opera collegerunt. Giul. NEGRI Istor. degli Scrittori Fiorentini p. 332. Parlano di lui, Mich. Poccianti nel suo Catalogo degli illustri Scrittori Fiorentini, *Fossa Simlero nell' Epitome*, e niuno fa menzione

del tempo, in cui visse; ne qual Duca governasse allora il Ducato di Taranto, che probabilmente era un figliuolo de' Rè di Napoli.

14) *Ioh. REUSCHIUS* in Apolog. contra Lipsiomast. Sripendia deinde et salaria, quam potuerunt, honestissima in hoc, ut peritissimi quique Gymnastae conducerentur, liberrime contulerunt: cuius rei, ut de nostris interim taceam, plerique doctissimi viri, qui apud nos varias artes professi sunt, et docuerunt, locupletissime restari possunt. Et (ut de multis paucos, eosque nobiliores commemorem) nonne Iac. Publicius, Priamus Lilibetus, Petrus Eolicus, Marcus Italicus, Lupinus Vigilantius, Baptista Guarinus,

Con-

dem scientiam, haecenus intermissam, reparare, summo studio annixus est *Paullus* ¹⁸ N I A V I S, variis operibus editis, ¹⁹ quae, licet multum adhuc foeditatis admixtum habeant, tolerabilia tamen, et omnium Germanorum manibus tum trita fuerunt. Consecutus est hos *Hieronimus* E M S E R U S, qui in opusculis ²⁰ elegantiore[m] dicendi normam iuventuti proposuit. ²¹

Verum non tam tarda erant nostrorum ingenia, ut rivulos eloquentiae, non fontes confectarentur. Sudabat *Wolfgangi* prelum in Cicerone, Horatio et Seneca recudendis. Usus in eo est consilio et accurat[i]one *Gregorii* L A T I C E P H A L I, *Conicensis*, qui philosophiam publice apud nos docuit, et plurima typis ab illo exscripta, non inveniuntis versibus, ut mos erat eius temporis, commendavit. ²²

Quin et medendi arti typographi industria adiumento fuit. Primus forte inter Germanos *Magnus* ²³ H U N D T, *Partbenopolitanus*, vir varia doctrina ornatus, incisionem, notam antiquis scientiam, sed vetustatis iniuria fere deperditam instauravit. Anthropologium eius, de hominis dignitatibus, natura et proprietate, anno M C C C C C I. a nostro impressum, et figuris, varias humani corporis partes rudi caelo adumbrantibus, passim distin-

Conradus Celtes -- cum honorificentissima et gratissima beneficiorum recordatione restatum reliquerunt, quam sit stipendiis honestissimis donata Lipsia, quam sint ipsi in honore et pretio habiti, quam bene sit illis, qui ephibiam et sequacem ad viria iuventutem, non tam literis, quam honestae vitae formulis instituunt, imbuunt, et educant.

15) Venetiis impr. Erhard. Ratdolt, an 1482. 4to.

16) v. Libros sine an. et typogr. nota Lipsf. excusos.

17) *Georg. DOTTANIUS* in praefat. ad Anton. Mancin. (v. infra Anal. Typogr. Lipsf. an. 1500.)

18) *Ioh. TRITHEMIUS* de Script. Eccles. p. 207.

19) Vid. libros sine anni indic. excusos.

20) Argentinae 1516. 4to.

21) In Epistola ad Ioann. Iun. Duc. Saxon. *Quamvis ante hac etiam Latina pueris idioma scripserint viri non indocti, Paulus Nivis et Laurent. Corvinus, quae neque a Latinitate penitus abhorreant. Eorum tamen materia, cum sit de rebus humilibus et plebeis, indigna est, quae liberis ingeratur auribus.*

22) Ampliiff. *GOETZIIUS* in Programm. de Biblioth. Senat. Lipsiens. pag. 4.

23) Vid. *Celeb. Ioh. Zuch. PLATNERI*

distinctum prodiit. Itali, quibus perfectae typographiae, ut inventae Germanis, gloria debetur, talia iam tentaverant, et exstat in Bibliotheca Amplissimi Senatus Anatomia MUNDINI, emendata a *Pet. MORSINO* de *Imola*, ac per *Iohannem* et *Gregorium* DE GREGORIO, Venetiis anno MCCCCXCVIII. impressa, tabulis, non tam rudi Minerva elaboratis, ornata.

Eodem fere tempore *Petrus* RAVENNAS²⁴ pontificia iura ingenti opere illustrabat, cuius pars prior an. MDIV. a nostro Wittebergae excusa prodiit. Impressoria ars Academiae tum conditae, nostri beneficio, primum innotuit, quam *Iohannes* GRUNENBERGIUS, sive, ut Latine vocari malebat, VIRIDIMONTANUS,²⁵ diligentissime posthac ibi exercuit. Per eundem anno MDXIX. Dresdae primum fuit stabilita.²⁶

Neque vero omittenda sunt *Iacobi* THANNER, *Herbipolensis*, typographi, praeclara in litteras merita, qui, sicut aetate *Wolffgango* proximus, ita artem accuratissima diligentia, et felici successu, ut ille, excoluit. De singulari quoque delectu, quem in procudendis libris adhibuit, Annales typographiae nostrae amplum testimonium perhibent. Magno in primis beneficio sacrae antiquitatis studiosos sibi obstrinxit, cum D. SEDULII Paschale Carmen, et Exhortatorium ad gentiles, pau-

NERI Schediasma de *Magno* HUNDT, tabularum Anatomicarum, ut videtur, inventore. Lips. 1734. 4to.

24) Vitae Academicae taedio, tandem in Italiam ad monachorum S. Francisci conventum rediit. Testantur id carmina, variis eius operibus annexa, et Contin. MS. Trithemii de Scr. Eccl.

25) Unde MAITTAIRIVS minus recte diversos facit, Annal. Typ. T. II. p. 146.

26) In aulam Georgii Ducis an. 1519. Lipsia vocatus est. *Io. Im. MÜLLERI* Incunabula Typogr. Lips. p. 12.

27) Habentur in Bibliothec. Patr. Lugdun. T. VI. p. 459.

28) A *Guil. CAVEO*, *Georgio* FABRICIO, aliis.

29) BOETHII nomen Scriptores mediae aetatis semper cum magna honoris praefatione memorant, quod scripta eius multa praeclare et egregie dicta continent. *Catholicus, et sapientiae ac scientiae multae Philosophus* HINCMAURO, *Sacer, Rich. BURY* in Monobiblo p. 409. audit. Inter Martyres a Romana ecclesia relatus est, s. SEVERINI appellatione. *Histor. Ord. Praedicat.* (in Collect. Vet. Monum. T. VI. p. 364) *Retulit Dn. Bernhardus Comes de Laureto, se habere instrumentum apud se, pertinens ad progeniem suam, in quo* Boë-

paucis haecenus nota, ipsis anno MCCCCXCIX. emendate impressa traderet. *Petrus EISENBERGIUS*, A. M. perquisitis bibliothecarum angulis, veterem codicem, qui rarissimum opus continebat, nactus erat. Multus est in enumerandis poëtae scriptis, inter quae nonnulla occurrunt, ipsi perperam tributa: Epistola vero ad Macedonium Presbyterum, et Carmen ad Theodosium Augustum, quae praefigi huic operi ²⁷ vulgo solent, abfuisse ab illo codice videntur. Nemo eorum, qui postea SEDULIUM emiserunt, huius editionis meminit, in qua nonnulla rectius, quam in Aldina, anno MDII. excusa, et passim ²⁸ pro principe habita, leguntur. BOETHII, *alias* D. SEVERINI, ²⁹ Philosophica Consolatio, in Gymnasio Lipsiensi ²⁸ innumeris mendis ab *Andrea FABRO*, *Landaviensi*, purgata, et SENECAE Epistolae, adiectis iis, quae S. ³¹ PAULLI nomen mentiuntur, cum plurimis veterum scriptis a *Ioh. HONORIO* curatis, augmentum laudem peritissimi impressoris, quam noster consecutus erat. Nec in recentiorum libris nitide imprimendis eius industria defuit. Nominatim ex iis produco *Petri HOEDI*, *Portuonaensis*, ³² libros tres de generibus amoris, ³³ venustis hendecasyllabis a ³⁴ *Quinto AEMILIANO*, *Cimbriaco*, poëta, qui res a MAXIMILIANO, Imperatore, adhuc iuvene, gestas heroico carmine complexus est, commendatos.

Boëthius Senator, summus philosophus et theologus, qui et S. Severinus appellatur, pro teste adducitur.

30) Ex primis autoribus BOETHIUS fuit, in quibus emendandis Germanorum, nominatim *Rud. LANGII*, diligentia versata est. Vid. *Herm. HAMMELM.* Orat. de *Rud. Langio* p. 276.

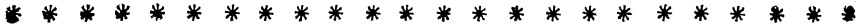
31) D. PAULLI et SENECAE Epistolas mutuas suppositas esse, nemo nostra aetate in dubium vocabit. Medio aevo pro genuinis habitae et centies descriptae fuerunt. *Nicol. ANTONII* coniectura est, diversas esse Hieronymo memoratas ab iis, quae hodie circumferuntur (Bibl. Hispan. Vet.

p. 30.) cui non accedo. Occurrunt enim in *Pet. ABAELARDI* Theolog. Lib. I. p. 1196. (Thes. Anecd. T. II.) nonnulla, quae hodie in iis totidem verbis leguntur. Novum argumentum stabiliendae *Nicol. NOURRI* sententiae, qui eas iam vetusto scriptorū Pseudo-Passionis S. Lini visas fuisse, contra Baronium ostendit. in *Auct. Bibl. P. P. Dissert. VI. Art. II.*

32) *Menagiana T. II. p. 33. Ducliana P. I. p. 239.*

33) *Annal. Typogr. Lips. an. 1503.*

34) *Orho BECKMANN* in Orat. in laudem Philosoph et human. litter. habita in *Academ. Witteb. anno 1510.*

CAPUT IV.

TYPOGRAPHIAE LIPSIENSIS PROGRESSUS AD TEMPORA REFORMATIONIS.

Incrementa Typographiae Lipsiensis. Digressio de Litteris Germanorum. Melchior Lotter Romanis characteribus primus utitur. Missalia imprimit. Cura in iis excudendis quondam adhibita. Idem Musicas notas tentat. Martinus de Lochau Abbas Veteris Cellae inter Mecaenates studiorum. Iohannis Tuberinus Musithias. Georgii Ducis in elegantiores Litteras amor. Senatus de iisdem merita. Typographia Misena innotescit.

Quaquam ea optimorum librorum copia Lipsiae prodiret, ut caeteras Germaniae civitates pudere inopiae suae potuisset: ¹ in typorum tamen forma, verborum compendiis, et interpunctione, multa emendanda supererant. Typographos olim Latina et Germanica iisdem litteris, (quas Gothicas vulgo vocant,) excudisse, supra animadvertum est. Hic, ubi de vernaculis libris sermo oritur, non incongruum erit, in ipsam litterarum Germanicarum originem, veteres-

De quibus (rebus a Maximiliano gestis) si amens aliquis dubitat, Cimbrici poëtae, hominis Itali, legat monumenta, nuper in Bibliotheca Bartholemaei Steni, Vratislaviensis, faustissime inventa, quibus res gestas Maximiliani, adhuc adulescentis, dum vix ex ephebis excesserit, heroico carmine luculentissime complectitur. v. Ioa. FELLERII Hist. Poëtar. Med. Aevi. p. 454.

1) Hier. EMSERUS in praefat. Dial. de Compot. *Statim coepi hinc Lipsiam mihi relinquendam conqueri, ubi doctissimorum hominum, atque librorum*

copia, et, sicut in Africa, semper aliquid novi.

2) Apud LAMBECC. de Bibl. Vin-
dob. Lib. II. p. 464. f.

3) T. II. Observ. XXVII. Ubi Runas Francorum et Anglo-Saxonum, originem a Celticis litteris ducere, et harum vestigia in monumentis etiam nonnullis, quae Hetrusca vulgo censentur superesse, coniicit. Francos certe suas litteras habuisse, Venantii Fortunati testimonio confirmat. ibid. Lib. XIV. §. 18. n. 8.

4) Ibid. Lib. XIV. §. 27. Runae Septen-

teresque formas inquirere. Habuerintne litteras antiquissimæ Germanorum, et quales, aequè incertum est. OTTFRIDUS quidem autor est, maiores nostros ad Seculum usque IX. eas plane ignorasse, et illa demum aetate Carolum M. Grammaticam et scribendi notas, quas victis et in Galliam deductis Saxonibus daret, excogitasse. ² Possent tamen de eo adhuc dubitari. Sane existant vestigia, veteres illas gentes litterarum notitiam habuisse. Praeter illa, quae de Celtarum ³ et septentrionalium populorum ⁴ Runis, Illustri MASCOVIO, in praeclaro opere de Rebus Germanorum, observata sunt: scriptura certe, quae in Codice Evangeliorum argenteo occurrit, itemque vetustus Anglosaxonicus ⁵ character, Caroli M. tempora multum aetate antecedunt. Caeterum litteris, quibus hodie Germani utuntur, Latinas, in libris MStis aevi mediæ varie depravatas, originem dedisse, satis constat. ⁶

Praeclare igitur meritis est de typographia nostra *Melchior* LOTTERUS, qui Romanos characteres, satis elegantes, in excudendis libris Latinis, Lipsiae primus adhibuit, Gothicis vero tantum in Vernaculis usus est. Ab eo tempore etiam Germanica elementa paulisper expoliri coeperunt. Neque tamen reliqui excusores eius exemplum secuti sunt: Gothici characteres ad annum circiter MDCXXI. durarunt, et Romanis plerumque

D 2

im-

Septentrionalium populorum in lapidibus litteratis per Daniam, Sueciam, et Norvegiam erutis occurrunt.

5) Ibid. Observ. XXVIII. Anglo-Saxones cum in Britanniam venirent, proprio characterè, qui Romano immixtus, in Codicibus MS. occurrit, usi sunt. Sed obsolevit posthac, substitutis in eius locum, ab Aelfredo Rege, Latinis litteris.

6) *Bernh. a MALLINCROTT* de natura et usu Litterar. Cap. XX. *Joh. LASCARIS* in eadem opinione verisatur: *Idem*, inquit, *figurarum*

modus, cum a Romanis ad varias nationes, velut in colonias, transmigraverat, varius apud singulas, atque ab archetypo admodum dissimilis corruptus inspicitur. Nam quis asseveraverit, alias esse Theutonum, alias Hispanorum, aut ipsorum quoque in Italia Ligurum, elementorum figuras, nisi qui et mercatorum indiscrètas notas inter litterarum formas contenderit, esse connumerandas: quod certe absurdum esset. Omnes enim hae figurae Latinae volunt esse, et cum a Romanis unis defluerint, exscribentium vitio magis atque magis in incertas at-
que

immixti⁷ fuerunt. HORATII Epistolae, an. MDXII. a LOTTERO editae, pulcherrimarum editionum, quas aemula aetatis nostrae industria ad magnam perfectionem produxit, primitiae fuerunt. Tentaverat tamen iam initio Seculi, tale quid, in *Leonardi* ARETINI quadam Comoedia. ⁸

Curam tum gerebant pleraeque ecclesiae, ut libri, quorum in sacris frequentissimus usus est, rituales, missalia, breviaria vulgo vocantur, impressoriae artis beneficio, emendatiores prodirent. Magni antehac sumtus impendendi erant, et librariorum culpa, inter se exemplaria discrepabant: excusa vero ab omnibus poterant comparari. *Petrus* DELPHINUS peculiari epistola hoc consilium ⁹ laudat, et Episcopi ad se pertinere putabant, summo studio in id incumbere, ut publicae utilitati ¹⁰ prospiceretur. *Antonius* ZAROTUS, *Parmensis*, rem difficilem, et tantum a peritissimis tentandam, primus aggressus

que multiplices tempore abierunt. in Praefat. Antholog.

7) Sic e. c. in *Herm.* BUSCHII Lipsicis, quae an. 1521. prodierunt, *Phil.* NOVENIANI Scholia Gothicis characteribus excusa sunt.

8) *Annal.* Typogr. Lips. ad an. 1500.

9) *Epistol.* 141. p. 1087. *Laudo summopere consilium hoc tuum, siquidem huiusmodi impressione id elicietur boni. Primum, quod vilissimo precio totius ordinis monasteriis providebitur. Deinde, quod maximi facio, etiam emendationes codices, et in nullo invicem discrepantes habebimus.* Conf. Ep. 178. p. 1129.

10) V. GEORGII, Episcopi Bambergens. praefat. *Missalis* secundum ordinem eius ecclesiae. Babenb. 1507. fol.

11) CHEVILLIER P. II. Cap. I. p. 112.

12) Mandatum Missali Numburg. a. 1501. praefixum: *Cum in omnibus ferme dioecibus, rubrica non solum orandi, verum etiam divina officia celebrandi,*

impressoriae arti sit accommodata, ac postea pulchris characteribus depicta, et nec per antecessores nostros libri missales in nulla officina impressurae sunt dati. Id mente revolventes iussimus et procuravimus, missalia secundum ordinarium et rubricam Ecclesiae Numburgensis ordinavi, ac demum per Mag. Iacobum de Pfortzbeym, Basileae imprimi, cuius artem, diligentiam, ingenium, operis impressi elegantia tam excellenter commendat, ut parem ei videamus neminem.

13) Continet hoc Viaticum orationes canonicas iuxta Rubricam Capituli Misnensis, Psalterium duplex, et vitas quorundam Sanctorum. Prodiit etiam ex LOTTERI officina: *Libellus ad omnes de tempore et Sanctis, continens circuitus et processiones ecclesiasticas.* an. 1522. 8vo.

14) Vid. infra *Annal.* Typogr. Lipsiens. an. 1502. *Missalis* ecclesiae Misnensis prima editio prodiit a. 1485. fol.

15) L' Hoggidi dell' Abb.

gressus est.¹¹ Inter Germanos *Iacobus* DE PFORTZHEYM, qui Basileae artem exercebat, laudem eo magnam promeruit.¹² Neutri horum secundus *Melchior* LOTTER Viaticum¹³ secundum rubricam Misnensis ecclesiae, anno MDII. grandioribus et elegantissimis litteris impressum dedit.¹⁴ Simile quid, aut magis adhuc arduum, ita nullis eius conatibus obstabat difficultas, in Muscis notis,¹⁵ in S. BERNHARDI ad Muscam Isagoge, quam ex bibliotheca Veteris Cellae, manuscriptis codicibus superbiente¹⁶ *Michael*, Prior eius conventus, a. MDXVII. vulgabat, tentavit. Florebat tum Cellense Monasterium, si ullum in Germania floruit, laude litterarum, quibus unice deditus erat *Martinus* DE LOCHAU, Abbas eximium antea nostrae Academiae ornamentum, in qua Bernhardinum Collegium, et pietate, et eruditione quondam commendatissimum, an. MDXX. instauravit.¹⁷ Exstat B. BERNHARDI, cuius regulam Coenobium Cellense

D 3

LANCELOTTI, T. II. p. 147. Quanto alla Stampa delle Cose Musicali, prima intagliavano le file delle righe e note nel legno, di modo, che stampata ch'era una riga, non valeva più nulla. Venne Antonio Gardano, Francese e Musico intorno a 70. anni sono (Tomaso Attio da Fossombrone vuole che l' primo Inventore fosse Ottavio Petruccio dalla sua patria) e cominciò ad ingegnarsi, di formare le note di stagno con diverse misture, come le lettere, e facilmente metterle, e distribuirle, come vuole lo stampatore sopra ó fra le righe, e dove bisogna.

16) Mich. MITRIS in Dedicat. Claud. Mamertis de Statu animae, ad Martin. de Lochau: Huic optimo fratrum instituto subministrat abunde, fertque suppetias ornatissima, quam tu, Rever. Pater, extruxisti, bibliotheca, quae, ut est amplissima, sic opera diligentiaque tua, tuorum fratrum, piorum etiam hominum, libris est optimis refertissima. Quid ibi, quod artium est bonarum, hu-

manarum, divinarumque litterarum non reperitur? quid in hac, quod veterum, quod neotericorum est autorum, non conspicitur? Praetereo vetustissimos, correctissimos, raros in omni disciplinarum genere Codices.

17) loc. cit. Quid, oro, collegium Lipsensium D. Patris Bernhardi nonne summum amorem tuum et in tuos et in alienos testatur? Extruxisti (nonnullorum venerabilium dominorum abbatum auxilio concurrente) e fundamentis novum, amplum, decorum. Quin hoc quoque summa vigilantia praevidisti, quo fratres in eo sub ea viverent disciplina, provisione, tranquillitate, qua in coenobiis. Citra dixerim aliorum Lipsensium collegiorum iniuriam, nullum Lipsiae collegium sic dotatum esse gratiis, ut Bernhardi Collegium. Id quidem factum benevolentia Principis Illustriss. Georgii, sed tuo labore, tua cura, tua sollicitudine. Mementi, me sacri Cisterciensis ordinis in eodem conspexisse triginta sex fratres,

con-

lense sequebatur, fermo, quem, cum inter opera omiffus effret, ex veteri codice eruit, et LOTTERO, ¹⁸ ANNO MDXVI. exscribendum tradidit.

*Iohannes TUBERINUS, Erythropolitanus,*¹⁹ qui poëticam publice apud nos docebat Mufithiada, de Coelitibus et facris hiftoriis composuerat, magnum opus, quod cum Sannazario de Partu Virginis, Hieron. Vidæ Christiade, ac similibus conferri potest. Id GEORGIUS Dux inter graviffima negotia diligenter legit, ²⁰ priusquam ex LOTTERI officina anno MDXIV. exiret. Redierant tum Lipsienses in gratiam cum Poëtis, et EOBANVS ²¹ *Hessus, Vitus WERLERUS, Sebast.* ²² MIRICIUS, et *Hermannus TULICHIUS* Academiam ingenii gloria non parum illustrabant.

Illam eruditionis faciem, et variam, quam apud nos experta est, fortunam intuens, sæpenumero admiratus sum, tenebras diuturnæ ignorantiae tam subito dissipatas esse, fulgore
et

congregatos ex variis monasteriis, ea morum gravitate procedentes, ut mihi tum feret spes maxima, non collabi sanctissimos mores uspiam, si respergerentur coenobia, talibus optime institutis vitis.

18) Vid. infra Annal. Typogr. h. a.

19) *Phil. NOVENIANVS* in Epistola ad Eruditum et humaniss. Virum, *Ioh. TUBERINVM*, poëtam excellentissimum, præceptorem suum:

Tanta etenim tibi nunc clarissime fama,
poëta,

Ut liceat gemini sydus adire poli.

Nam nunc convolvunt puerique, senesque severi,

Quae Tuberina Chelys enthea scripta dedit.

Quae Tuberina Chelys, qua non argutior ulla est

Condidit in Sanctis Scripta diserta modis.

20) *Ioh. TUBERINVS* in Dedi-

cat. ad Georg. Duc. *Quum igitur opus umbilico tenus deductum tibi olim perspicendum obtuliffem: tum artem gravi admiratione profecutus, quanquam totius diei sedula venatione defessus, noeterna tamen hoc ipsum volutatione non dedignabare, evolutumque Cubiculario tuo fidiissimo servandum mandabas. Nec vero incredibilis eo ipso bonitatis tuae manifestario argumento contentus, quippe qui diurna quoque manu successivis temporibus lucubratiunculas meas, quantulaecunq; tum fuere, versabas, ac satis superque versatas, ab uno optimatum tuorum, tibi gratissimo tandem mihi reddi praecipiebas.*

21) *Ioa. CAMERAR.* in vita Eob. Hessi p. 22.

22) *Euric. CORDVS* Epigramm. Lib. IX. p. 425.

23) *ERASMVS* in Epist. 517. ad Georgium Duc. p. 567. *Optimi Principis*

et claritate litterarum. Sed plurimum, deprehendi, debere illas GEORGIO, Duci, qui, altera post MAXIMILIANUM, Caesarem, spes et praesidium studiorum, in Germania tum caput extollentium, fuit. Propositis amplissimis praemiis, in aulam et academiam suam eruditos evocavit, eundemque amorem provincialibus autoritate exempli sui commendavit. Senatum in primis Lipsiensem ERASMUS hoc nomine laudat.²³ Nemo enim nisi a doctrina instructus et ornatus²⁴ ad rem publicam accedebat. Exstant sane inter illius aevi Senatores clarissima nomina Insignium Virorum, qui et ipsi eruditi fuerunt, et literatis hominibus mirifice favorerunt. Herm. BUSCHII carmine inclytus est²⁵ Bartholomaeus ABBAS, Consul²⁶ et disciplina iuris civilis eruditissimus, et prudentia acutissimus. Aegidius MORGIUS, alter Consul, ²⁷ legationibus, quas dextre obierat, et bene dicendi scientia, magis vero benevolentia, qua Graecae et Hebraicae linguae doctores,²⁸ CROCUM et CEL-

LARI-

pis exemplum imitatur Senatus pene universus, cum magistratibus caeteris, optimis studiis ac virtutibus honorem modis omnibus habens: quos omnes tam procul femoros a nobis, tamen ex amicorum litteris publicaeque famae praeconio cognovi.

24) Phil. NOVENIANUS in Schol. ad Herm. Buschii Lipsica: *Seligitur is numerus ex Philosophis et Iurisperitis potissimum, viris tum multa doctrina, tum etiam variarum rerum varia experientia praeditis.*

25) Exstat Epigramm. Lib. III.

26) Phil. NOVENIANUS I. C. *Nec minus memorabilis est amplissimus vir, Barthol. Apt, vir et canicie venerandus, nec ipse vel artium, vel iurium ignarus, imo in hisce studiis dignitatem nactus, qui iam multis plane annis huic reipubl. consul quam meritissimus praesuit, neminem eruditorum omittens, quem non aliquo beneficii genere afficeret.*

27) I. c. *Iam huius reipubl. habenas moderatur optimus ac pariter eruditissimus vir et dominus, Aegid. Morgius, liberalium disciplinarum doctor bene doctus, iurium nequaquam ignarus, quin et in his gradum commeruit, ut et animo est praesenti et nequaquam effoeminato, simul in rebus legationibusque obeundis, Herculeo et dextro, atque eloquentia non vulgari, fidus per omnia eruditorum amator, rerum civitatis huius dies atque noctes satagens, vigilantissimus, nihil omitteus, quod vel in oppidi huius opulentissimi, vel Academiae nostrae rem ac gloriam cedere possit.*

28) Idem in Dedicat. Element. Hebr. *Siquidem tu is es, per quem Sanct. Lipsensis Senatus maxima quaeque perficit, qui semper omni industria totoque, ut dicitur, pectore in hoc incumbis, quo res publica haec amplissima feliciter regatur. Et cum primis conaris, quo docti foveantur,*

tur,

LARIUM, complexus est, insignis. Eadem laudē *Iohannes* LINDEMANNUS, Senator et Antecessor, celebratur,²⁹ et qui primo fuisset loco nominandus, commune litterarum et curiae ornamentum, *Henricus* STROMERUS ab *Auerbach*, ALBERTO, Moguntino Praefuli, a salutis custodia, ipsi Aesculapio ab *Ulrico* HUTTENO³⁰ comparatus. Iucundissima cum ERASMO³¹ et REUCHLINO amicitia ipsi intercessit,³² variisque operibus posteritati nomen suum commendavit, ex parte a *Melch.* LOTTERO excusis.³³ Ea profecto gloria Amplissimo Ordini posthac perpetua fuit. Favet adhuc hodie ingeniis, reique publicae non minus, quam litterariae patrocinium, modis omnibus, tuetur. Testimonio est splendida illa et instructissima Bibliotheca, unde nostra haec fere omnia hausimus.

Latum infecuta tempora campum aperuerunt, in quo excurrere poterat impressorum industria. Graves illi ac vehementes motus, religionis causa excitati, multis ansam scribendi dederunt, et plurima huius generis LOTTERI typis Lipsiae, forte etiam Misenaе, ubi officinam eius in aula *Iohannis* DE SALHAUSEN, Episcopi, ad tempus floruisse, constat, excusa sunt.³⁴

CAP.

tur, quo litteris suis sit honor, cuius rei, quemadmodum nuper in Croco, Britanno, qui nihilo in Graecis litteris ab eruditione fuit, ita nunc in Ioh. Cellario, homine, modis omnibus, et docto, et probo, egregia exempla statuit.

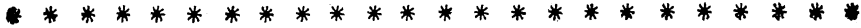
29) *Rich.* CROCUS in praefat. ad Theodor. de Construct. *Vendicare etiam non nihil poterat huius laboris gravissimus, et prudentissimus Senatus Lipsensis, cuius beneficia ne quaquam aliorum fuerunt inferiora. Quem, inquam, ordinem non minus illustrat, quam ab eodem illustratur diligentissimus; et idem fidelissimus iuris interpres, Ioh. Lindemannus, U. I. D. ut doctissimus, ita bonarum litterarum amantiissimus.*

30) *Ioh.* REUSCHIUS in Epist. Apolog. contra Lipsiomas.

31) ERASMUS in Epist. 517. ad Georgium Ducem p. 567. *Tua benignitas Henricum Stromerum, virum integritate summa, singularique prudentiam pridem spectatum, allexit in istam urbem, ut et scholae decus esset, eximie doctus Medicus, et civitatis, Senator gravissimus.*

32) *Ioh.* REUCHLINUS in Praef. Athanasii de variis Quaest. a se traducti: *Adest etiam corpori tuo alter Aesculapio, eloquentiaeque studiosis Meaenae, Henricus Stromerus Auerbachius, Med. Doctor.*

33) *Henr.* STROMERI Auerbachii

CAPUT V.

PROGRESSUS TYPOGRAPHIAE LIPSIENSIS AD LIBROS GRAECOS.

Graecae Litterae Lipsiae Georgii Ducis auspiciis florere incipiunt. Claricius Bononiensis, et Richardus Crocus, Anglus, magna cum laude eas docent. Senatus Lipsiensis in nascentia studia Graeca favor. Opera quaedam, Croci recensentur. Valent. Schumannus primus Graeca Lipsiae imprimit. Tranquillus Parthenius Andronicus, Dahmata. Petrus Mosellanus. Iac. Ceratinus et Ioa. Cameraarius, Graecae Linguae doctores. Valent. Papa, et Ernest. Voegelinus, typographi Lipsienses, typorum Graecorum elegantia celebres. Graeca typographia, superiori seculo neglecta, nostris temporibus egregie in Urbe restituitur.

Quamvis ineunte seculo xvi. omnes, qui laudis studio trahebantur, animum ad Graecas litteras applicarent; nusquam tamen eae benigniorem in Germania Mecaenatem, quam Lipsiae senserunt. GEORGIUS, Dux, quem, Mediceae domus, in reparanda antiquitate, aemulum, laudat
Pet.

chii Medici Sermo Panegyricus Petro Mosellano, quo die Lipsiensis Academiae Rector proclamatus est, dictus: cui adiecta est oratio Petri Mosellani, de concordia, praesertim in Scholis publicis tuenda, qua Stromeri gratulationi respondet. Lipf. per Mel. Lotter. 1520. Eiusdem et Gregorii Coppi Epistolae, quae statum religionis Christianae, hoc seculo degenerantis, attingunt. ap. Mel. Lotter 1520. 4to.

34) Vesperae et Vigiliae defunctorum secundum Rubricam ingenuae Misnensis Ecclesiae. Misnae in aula episcopali: per providum virum, Melchior Lotterum, civem Lipsensem. an. 1520. 4to.

1) Iacob. WIMPHELINGIUS

in Isidoneo Grammat. cap. 25. Scivit Graecas litteras et docuit Rudolphus Agricola, studiosissimusque est illarum Ioh. Cam. Dalburgius, Illustris Vangionum antistes, Germanorum gloria, quem propter admirabilem doctrinam et praeclaras virtutes ad maiora natum auguramur: studiosissimusque est Graecarum Tritemius, Spanhemensis Abbas. Suntque hodie, qui docere possunt, Ioh. Capnion, vulgo Reucklin, Phorcensis, ICTus, et Conradus Celtes, laureatus poeta. His addi potest Marthaeus LUPINUS, cuius Cap. I. mentionem inieci, si versus Graeci de Troiae destructione, qui, GESNERO teste, in Italia latent, eius sunt.

Pet. MOSELLANUS, Academiam, Latinis litteris iam satis ornatam, praefidio Graecarum, quo destituta adhuc erat, primus celeberrimam reddidit.² Licet enim iam anno M C C C X C I X. CLARIC-IUS quidam³ *Bononiensis*, licet *Hermannus*⁴ BUSCHIUS earum rudimenta adolescentibus nonnullis praecipere: successu tamen hi conatus caruerunt; forte, quod barbaries et ignorantia eius seculi cultum illum plane respueret. Mansuetiores erant Musae Lipsienses, cum *Richardus* CROCUS, *Londiniensis*, *Guil. GROCINI*⁵ discipulus, praestantissimus orator,⁶ nec inferior⁷ poëta, anno M D X I V. ludum docendi aperiret. Sic enim eius adventus celebrabatur, ut famam ingenii⁸ expectatio viri, expectationem ipsius adventus⁹ admiratioque longissime superaret. Hoc magistro usus est *Joachimus* CAMERARIUS,

2) ERASMVVS in Epist. ad eum p. 567. *Tuis nimirum auspiciis tuaque munificentia Lipsiensis Academia, iam olim celebris ac solemnibus illis studiis florens, nunc polioris literaturae ac linguarum accessione per te sic est ornata, ut vix ulli caeterarum cedat.*

3) *Ioh. CELLARIUS* in Apologia contra Nem. Wittebergens. *Revera Lipsica nostra Academia in utraque literatura floruit, priusquam vestra ferme institueretur. Non enim plerisque ignotum est, quandam Claricum Bononiensem plus ante viginti annos Linguam Graecam Lipsiae docuisse, cuius Grammatica carminibus scripta apud plerosque adhuc latet.*

4) Grammaticam Graecam Lascaris, ac Phocylidis Sententias praelegendendo. v. HAMELM. in Narrat. de vita Herm. Buschii p. 295.

5) Graecarum Litterarum, quas ab Ang. Politiano, et Demetrio Chalcondyla acceperat, in Britannia inauratoris. ERASMVVS Epist. 301, p. 294.

et *Ioh. LELANDVS* in Encomiis Viror. Illust. p. 136. ed. Hearnii.

6) *Testatur id Oratio de laudibus Graecarum disciplinarum, cuius facundia et argumentis moti Cantabrigienses eam linguam anhelare coeperunt, quam florentem in Oxoniensi Academia cum invidia videbant.* *Tho. HYDE* in Hist. Acad. Oxon. p. 243.

7) Carmina eius occurrunt in Tabulis Graecis, et Hieron. Dungersheimii Excusat. Picardorum a Wolffg. Monac. Lipsiae impressa.

8) De quo praeclara sibi promittebant summj eius aetatis viri, *Tho. Linaer*, *Tho. Morus*, *Erasinus*, et *Gvil. Budaeus*, cuius ad Crocum exstat Graeca Epistola. vid. Epist. *Guil. BUDAEI* p. 168.

9) *Rich. CROCUS* in Encom. Acad. Lipsiens. *Sed ὡς πρῶτον, quando plus de vestra Lipsia mihi nunc polliceor! a cuius Senatu tam ampliter munus propinatum est, a cuius Rectore tanta cum alacritate exceptus sum, a cuius doctoribus tam honorifice ad orandum stipabaritur.*

ERA-

RIUS, qui, cum eo tempore Lipsiam, pene adhuc puer, veniret, diligenter ab ore eius, Plutarchi quosdam libellos explicantis¹⁰ pendit, omnemque Graecae Linguae cognitionem, qua posthac unus omnium maxime eminuit, acceptam ei retulit.¹¹ Ipsi Theologi, graves et provectoris iam aetatis viri a juvene ignota lingua erudiri, laudi sibi ducebant.¹² Quare incredibile fui desiderium reliquit, cum triennio post, anno M D X V I I. ab HENRICO VIII. Angliae Rege, ut Cantabrigae Graecas litteras, post ERASMV M,¹³ doceret, et Ducis Richmondiae praeceptorem ageret,¹⁴ accerferetur. Qualis vero fuerit *Richardus*, quem ardorem inter optima ingenia concitaverit, quo applausu conatus eius in publico excepti fuerint, non possum melius exprimere, quam si tabulas hic repetam, quibus¹⁵ Senatus Ur-

E 2

bis

ERASMV S Ep. ad Tho. Linacrum: p. 136. *Crocus regnat in Academia Lipsiensi, publicitus Graecas litteras docens.*

10) *Ioa. CAMERARIUS* in Proem. ad Plutarch. de natura et effectib. Daemonum.

11) *Idem in Vita Melanchthon. p. 26. ed. Voegel. Usus ego sum Croco praepatore, Lipsiae puer pene triennio, eique me, si qua facultas mihi harum litterarum contigit, tam initium, quam progressum referre acceptum debere, confiteor. In Grammatica sane doctrina, quod est eruditionis omnis in quocunque sermone fundamentum, Crocus excellabat.*

12) *In Encom. Academ. Lipsi. Theologi postremo tam pii, tam humiles, ut ne lectiones quidem meas erubescatis, idque grandiores, adfectaque prope aetate, Caronem nimirum imitati, qui Graecas litteras canus discere inceperat.*

13) *Ant. WOOD'S Athenae Oxonienses Vol. I. pag. 105. The Life of Erasmus by Sam. KNIGHT. p. 88.*

14) *WOOD l. c. In 1524. he com-*

menced D. of D. at Cambridge, being then, or about that Time, Tutor to the King's natural Son, the Duke of Richmond. Cum eodem tempore Rex divortium cum Catharina coniuge faceret, in Italiam missus est, ut veteres Codd. Graecos de gradibus matrimonialibus confuleret, et Theologorum, de causa Regia, suffragia colligeret. v. The Life and Reign of K. Henry the Eight by Edw. Lord Herb. of CHERBURY. p. 329. f.

15) *Quem passim laudat CROCUS in Encom. Acad. Lipsi. Quocirca non parum venit laudandus Senatus hic Amplissimus, nec indignus plane, qui maximorum regnorum habenas moderetur. Qualem si habuissent Athenae, si Carthago, forsitan adhuc florere, et inter florentissimas civitates numerari potuissent. Usque adeo solus omnium, quosunque ego viderim, ex philosophis, iureque consultis suos magistratus cupit illustrare. Quippe qui probe dignoscatur, non tam ditissimum quemque, quam prudentissimum debere reipubl. administrare.*

bis, libris eius, ne intra quadriennium, ipso incscio, imprimerentur, prospexit.¹⁶ Ex iis simul apparet, quis fuerit eius ordinis ad iuandas bonas litteras animus, et quis velut universae civitatis genius.

SENATUS ET CONSULES LIPSIENSES

Lectori Salutem.

Quoniam generosus vir, Dominus Richardus Crocus, Anglus, bonarum Artium Magister, atque idem utriusque in hac nostra Academia linguae professor non minoribus labore ac sumptu, quam industria et arte, Tabellas quasdam de Graecorum nominum et verborum formationibus hic typis aeneis fecit excudi, atque adeo hanc nostram urbem suis litteris multo maxime illustravit: non temere putavimus, pro nostro cum in cives nostros officio, tum in politiores litteras amore, illius diligentiam honestissimo quoque beneficii genere a nobis compensandam esse, ut vel hoc exemplo discant docti omnes, quod a Magistratu Lipsensi non modo non contemnentur, quam fovebuntur etiam atque venerabuntur plurimum. Quod ut fieri possit, testatius, quantumcunque nostrum privilegium in librorum frontibus, quos apud nos editurus est, adscribi, non tam permisimus, quam iussimus. Scilicet ne quis has Magistri Richardi Croci introductiones, aut alterum quempiam librum in hoc nostro gymnasio ab eodem impressum, vel alibi excusum huc vehi, vel hic excusum, citra auctoritatem eiusdem Domini Richardi, intra quadriennium ab inchoato uniuscuiusque libri die vendat, vel vendi faciat, sub poena triginta aureorum, pro singulis libris, sic in nostri mandati contemptum venditis et excusis, amittendorum: quorum decem in fiscum

16) Aliud Privilegium Pet. M OSELLANO datam v. infra.

17) Quem Hieronymus ALEANDER, ipsarum, ut CROCO audit, Musarum alumnus, Lutetiae Parisiorum exposuerat.

18) Eleganti epigrammate in eas ludit Gregor. COELIUS, Aubanus, Croci discipulus:

Ταῦτα ὀρῶσα Κρόκου δαιδάλεα σχήματ'
Αἰθήνη,

"Ουποτ' Αθηνοίων σκήπτρα ἀπώλεσ' ἔφη.
Ἄλλ' ἄμα Γερμάτων τε ἀρηφίλων τε Βρετανῶν

Ποδακράτῳ, τῶν πρὶν μηδὲν ἔλαττον ἔχω.

Quod ita vertimus:

Vidit ut haec, Pallas, docti monumenta
Ricardi,

Parat, ait, sceptris Attica terra meis.

Ger-

fiscum nostrum, decem delatori, decem eidem Domino Richardo cedere volumus. Actum et Datum Anno nostri Servatoris M D X V I. die Aprilis prima. Lipczik sub sigillo nostro.

Ingenii monumenta, quibus memoriam sui nominis Lipsiae commendavit, sequentia existant.

Academiae Lipsiensis Encomium Congratulatorium. Βρονταν εν εμον αλλα διος αδυροστομια θεοκριτον αμειλεν νομος και χωρα. 4to. Habita est haec oratio, cum anno M D X V. ad praelectiones in ¹⁷ Aufonium poëtam se accingeret.

THEODORI Grammatici, viri undecunque doctissimi, liber quartus et ultimus de Constructione. R. Croco Britanno interprete. Lipsiae in aedib. Valent. Schumanni, M D X V I. 4to. Statuerat equidem, Tho. MORI hortatu, priores quoque libros Latine convertere; eventu tamen hoc consilium caruisse, patet ex Val. CURIONIS, qui integram GAZAE Grammaticam, Basileae typis Valderianis, M D X L I. 4to. edit, epistola.

Tabulae Graecas Litteras compendio discere cupientibus sane quam necessariae. ibid. eod. 4to. ¹⁸

Introductio haec in Graecam Grammaticam ¹⁹ primum fuit, sed elegantissimum typographiae Graecae, ad Lipsienses delatae, tentamen. Valentino SCHUMANNO, qui paulo ante in civitatem receptus erat, ²⁰ ea laus debetur, quod libros Graecos, qui in Italia, ALDI beneficio, omnes pluteos occupant, in ²¹ Ger-

Germanus meus est, et Martis cura, Britannus.

Num iura imperii sunt violata mei?

19) Praeter hanc Introductionem, Elementa Grammaticae Graecae memorant Ioh. BALAEVS, PITSEVS, et alii; sed parum accurate.

20) Anno 1514.

21) Opera imprimis Iohannis RYNNANNI per universam Germaniam

E 3

ma-

librarii et bibliopolae, in quem sequens exstat Conv. CELTIS Epigramma, praefixum Guntheri Ligurino, edito an. 1507. quem servat bibliotheca Senatoria. In nostras terras Laciis Graecusque character

*Iam venit studio, culte Rymanne, tuo.
Pro quo condignas tibi dat Germania
grates;*

Et referet laudes, hic et ubique, tuas.

22) In

mania quoque, initio seculi, imprimi coeperant, Lipsiae primus omnium intulerit. Ante ea tempora Graeca hic a paucis legebantur, et si forte vocula quaedam in recentiori autore occurreret, typis deficientibus, librariorum calamo supplenda²² relinquebatur. Vidi *Phil. BEROALDI* libellum, quo septem Sapientum Sententiae discutuntur, a *Jac. THANNERO*, anno M C C C C X C I X. sic impressum, ac licet idem in *Sabellici* Exemplorum opere, anno M D X I V. edito, Graecos quosdam versus excuderet: characteres tamen rudes, ac distorti, parum ad elegantissimos Schumannianos accedunt. Multum hic operae ac industriae impendit, ut eos indies effingeret nitidiores, et cum anno M D X X I. has tabulas, a *Philippo NOVENIANO* recognitas, additis accentibus,²³ denuo emitteret: tale produxit artis specimen, qualis iam antea spem fecerat,²⁴ et quo nec ipse

F R O-

22) In his lacunis, quae in Mstis, librariorum negligentia, perpetuae sunt, recte supplendis, doctissimorum virorum industria versabatur. *AMBROS. Camaldul.* Lib. XVII. Epist. IX. p. 570. *Mittat Ciceronis epistolas ad Atticum, quibus noster Manuel restituit Graecas litteras.*

23) Accentus enim ea aetate nunc addebantur, nunc omittebantur, forte, quod in vetustissimis Codicibus abessent. *Ioh. AURISPA* ad *AMBROS. Camaldulens.* Epist. XXII. p. 710. *Habeo hic ferme omnia, quaecumque scripsit Demosthenes in volumine quodam vetustissimo, quod, etsi litteras speciosissimas habeat, prae antiquitate tamen quandoque accentu caret.* *PHILESIUS Vogesigena* (quem corrigendis in *SCHURERII Argentorat.* officina libris operam dedisse, certis indicis colligo) *Gyraldi Syntagma de Musis*, ab autore in Italia sibi commissum, anno 1511. edebat, non omittis accentibus in iis, quae Graeca sunt.

24) In fine *Element. Hebraici: Valenti Schumannus Lips. stanniscriba Lettori Sa. Candide Lector, primum omnium te facimus certiorum, accentus Graecis, huic, ut mihi et plerisque videtur, eruditissimo libello, insertis nos plurimas ob causas non adscripsisse, etsi Phil. Novenianus, tuvenis, praeter caetera, art. et phil. magister perbelle praescripserat: ob id rogatum te volumus, quo boni consulas. Non enim tam male cum Graecis litteris Philippus meus in gratiam rediit, ut nesciat, quibus dictionibus modulandae sint. Etiam spondemus, brevi nos edituros litterarum, quibus Graeca imprimi possunt, specimen quoddam, et post hac omnia, quantum fieri poterit, tibi politissima daturus emissurosque.*

25) In *Dedicat. ad Ioh. Kuchelium* art. et *V. I. D. Georgii Princip. Cancellar. Itaque nos tabellas Crocianas, primo nondum satis ad hoc instructis stanni scribis, ita impressas, ut et Crocus, praecceptor noster clamaret, δευτέρον ἀμεινόνων, pro*

EROBENIUS, magnum inter Germaniae typographos nomen, dare luculentius potuisset.²⁵

Sic affluebat liberalissimis studiis Lipsia, cum an. MDXVIII. eruditissimus iuvenis,²⁶ *Tranquillus Parthenius* ANDRONICUS, *Dalmata*, peragratis Italiae et Germaniae nobilioribus oppidis,²⁷ ad illam accederet. Exstat hodiernum eius, de laudibus eloquentiae, oratio in concursu hominum litteratissimorum dicta,²⁸ oratio gravis, elegans, et talis, qualis ab eo, qui in dicendi exercitatione Graecis Latina semper coniunxerat, expectari poterat: adeo, ut *Petri* MOSELLANI invidiam sibi contraheret.²⁹ Augustae Vindelicorum aliquamdiu moratus,³⁰ Lovanium, ad visendum ERASMUM, et docendas elegantiores litteras, concessit, irrito conatu, improborum, qui in earum perniciem coniuraverant, flagitio.³¹

Magis

pro nostra diligentia, quoad eius fieri potuit, accuratissime excudendus curavimus... Tantum in hoc sedulo commisi, ut singula passerrime Schumannius, ut hominis est incomitens in hisce rebus industria, expoliret novis quibusdam et Frobenianis litteris.

26) Alius eius nominis, imperante Ludovico XI. Parisiis Graecas litteras docuit. NAUDE Addit. a l' Hist. du R. Louis XI. p. 84. et BULAEUS in Hist. Acad. Paris. ad an. 1470. Tom. V. p. 692. Elegans in nostrum Epigramma exstat inter Eur. CORDI poemata p. 306.

27) Orat. de Laudib. Eloquent. *Tantus profecto litteris honor in hac civitate habetur, tanto studio bonae artes expetuntur, ut hic esse honoratissimum omnium optimarum disciplinarum domicilium, quale Athenis fertur olim fuisse, Italiam, Galliam, Hispaniam, ac totam Europam, nedum ipsam Germaniam clarissima fama pervagetur. Pergit; Itaque*

tanta fama permotus, licet essent peragrandae mihi aliae civitates Germaniae, huc divertit, cupidus videndi ea, quae aliquando auribus conceperam. Qualia vix olim florentiss. Italiae gymnasia, Patavinum, Bononiense, Senense, Parvulinum atque Romanum meis oculis subiecerant.

28) Prodiit ex offic. Melch. Lotteri an. 1518.

29) In Epistola ad Erasmus, p. 404. *Hi sunt, qui tribus quatuorve Latinis figuris instructi, alii poetas, oratores alii sese ostentant, et inveniunt homines fortunari se dignos auditores... Cuius farinae impium quendam nebulonem, nescio quis malus aquilo in hanc scholam nobis ex ipsa usque Dalmatia invexit.*

30) Emisit ibi Orationem contra Turcas ad Germanos habitam an. 1518. et aliam ad Deum contra Thurcas, carmine heroico. 4. Neutra Reusnerianae collectioni inserta est.

31) ERASMUS in Epist. ad eum p. 464. f.

Magis patientes culturae aures admovebant Lipsienses, quamvis non deessent veteris inscitiae patroni, utpote qui, ne ipsi ab omnibus ludibrio haberentur, bona studia morabantur.³² Effecerat GEORGIUS, pro suo in litteras favore, ut minus turbarentur *Richardi* CROCI abitu, cum *Pet. MOSELLANUM*, iuvenem plane eximium, *Casparis* BORNERI³³ consilio, ex Trevis huc arcefferet. Docuerat is, adhuc adolescens, Coloniae Agrippinae Graecae ac Latinae linguae rudimenta, Rhetorices praecepta, et Philosophiam, quam infinitis sordibus purgaverat, Aristotelicam³⁴ nec dignior, qui desertam a *Richardo* spartam susciperet, inveniebatur. Magna eius sunt et praeclara in Academia merita, quam Graeca litteratura plurimis adhuc ignota, celeberrimam reddidit. *ARISTOPHANEM*, veteris comoediae principem, elegit,³⁵ quem auditoribus suis explicaret,³⁶ eiusque Plutum, ad Aldinam editionem in *academia*

Ans-

32) Queritur de iis *Pet. MOSELLANUS* in Praefat. Orat. de variarum L. L. cognit. compar. *Superfunt adhuc plerique, homines nescio indoctioresne, an impudentiores, qui resurgentibus iam studiis sunt impedimento) nimirum suae timentes tyrannidi) quique contra Pontificum ἀπειλητικὰ decreta, contra Hieronymi ac Augustini receptam auctoritatem, contra tot Principum instituta, immo contra communem sensum, L. L. studium conviciis etiam ex publico suggestu incessunt.*

33) Ex Scholae Thomanae Rectore, S. S. Theol. D. et P. P. *Io. FELLERI* rediviva Casp. Borneri memoria p. 23.

34) *Herr. STROMERUS* in Paenag. *Pet. Mosell.* dicto: *Audivit hunc Agrippina Colonia pene puerum utriusque litteraturae grammatica rudimenta docentem. Suscepit hunc ibidem Sophistarum schola arguantem, eum admirata est iuventus iuvenem, Aristotelicam*

Philosophiam, reiectis iam Sophistarum novis, sincerius tractantem.

35) *Franc. IRENICUS* in Exegefi German. p. 45. *Denique Germaniae omnis Aethenaea iam longe lateque nil nisi Graeca sonant. Praeest Musco Lipsiensi Mosellanus ille, in Graecis εἰς ἄκρον ἐξηλασμένος, qui ductu Aristophanis, poetae Graeci, Lipsienses praestantiori linguae restituit.*

36) In praefat. *Quia Illustriß. Princeps meus Georgius, Saxonum Dux magnificentissimus, studia nostra in hoc sua fovet munificentia, ut Lipsica haec academia iam ante Latinis artibus, quantum fieri potuit, florentissima, nunc nostra opera Graecis quoque studiis illustretur, operae precium visum, Comoedias aliquot in hoc selectas studiosae iuventuti publice enarrare.*

37) *LVCIANI* dialogi duo, *Charon* et *Tyrannus*, *Pet. MOSELLANO* interprete. Hagen. ex Acad. Anshelm.

Anselmiana anno MDXVI. imprimendum curavit. LUCIANI quosdam Dialogos,³⁷ ISOCRATEM de bello fugiendo et pace servanda,³⁸ BASILIUM de vita solitaria³⁹ GREGORII, NAZIANZENI opera nonnulla⁴⁰ et AGAPETUM,⁴¹ summa elegantia Latine convertit. Erat enim in eo insignis Latini sermonis peritia, et in dicendo singularis facultas,⁴² quod vel orationes, altera de variarum linguarum cognitione paranda,⁴³ altera, eademque notissima, de ratione disputandi in re theologica,⁴⁴ qua celeberrimum illum conflictum, sacrorum causa, aperuit, testantur. Hinc ad Scholas eius tantus non iuvenum modo, quos instauratae doctrinae novitas trahebat, sed monachorum quoque⁴⁵ concursus, ut aemulatio inde nasceretur vicinis Academiis, Graecae linguae doctores constituendi. Nec minori in limandis auctoribus industria versatus est, in HYGINO,⁴⁶ DIONYSIO Cosmographo, *Claudio* MAMERTE,⁴⁷ PRUDENTIO

helm. 1518. 4. Eiusdem Apologia pro iis, qui in aulis Principum degunt. 4.

38) Lipsiae ex offic. Valent. Schumannii, et Basil. apud Ioh. Frobenium 1519. 4.

39) *Henr. STROMERVS l. c. Mitto Basilium M. de vita solitaria, in quo vertendo tantum aemulatione superior apparet et Franc. Philelpho et Raph. Volaterrano, quanto oratio, perpetuo quasi curvens, melior est fracta et interrupta.*

40) *Henr. STROMERVS l. c. Quid autem theologicum magis fingi potest, quam est D. Gregorii Nazianzeni vel sermo de duplici Christi generatione, vel liber de Theologia primus, ab hoc Latinitate donati.*

41) AGAPETI ad Iustinianum Caesarem opusculum boni Principis officia brevibus sententiis complectens. Lips. Val. Schumann 1520. 4.

42) ERASMUS in Ciceroniano, Opp. T. I. p. 1512. *Admiror parem utri-*

usque linguae peritiam, ingenium candidum, dictionem vividam, floridam ac dilucidam. Nihil ab eo non erat expectandum, nisi praepropera mors ipsum tulisset.

43) Lipsiae ex offic. Schumann. 4.

44) ERASMUS Epist. 317. p. 323.

45) In Epist. ad Ge. Agricolam. *Praelectio Augustini miro successu a me suscepta enecat istos, qui nolunt sinceriores theologiam reflorescere. Sunt in hac auditores nobis supra ducentos, atque inter hos monachi plus duodecim, Magistri et Baccalarei supra viginti.*

46) Epistola ad Ioh. Vadianum, inter Philolog. GOLDASTI p. 156. *Higinum, castigatissimum mea opera, Vadianus haud dubie habebit.*

47) *Henr. STROMER l. c. Minutiores negligo, figuras Grammaticas, Tabulas, Paedologiam, Annotationes in Dionysii Cosmographiam, recognitionem operis Cl. Mamertis de statu animae.*

DENTIO ⁴⁸ ac THEODORO. ⁴⁹ Exstant in usum iuventutis, curae eius demandatae, Rhetoricae exercitationes, ⁵⁰ de Schematibus et Tropis libellus, Paedologia denique, ⁵¹ quibus emeruit, ut publicis tabulis eius memoriam posteritati commendaret Senatus Urbis, qui ex hac una re maximam laudem capere studebat, si foveret et acueret ingenia, utque suos litteris honor constaret, provideret.

CONSULES SENATUSQUE LIPSIENSES
OMNIBUS ET SINGULIS HAS TABULAS IN-
SPECTURIS, SALUTEM.

Plato divinae sapientiae homo eam rempub. optime institutam putat, quae primam curam pueris ad optima quaeque, hoc est, literas, et virtutes prouehendis impendit. Non aliter, inquit, ac gnavi agricolae teneriores plantas primaria opera observant. Deinceps vero et reliquas non negligunt. Neque id iniuria. Siquidem ut tenellis plantis, nisi accurate circumsepantur, facile nocuerit, vel auster inimicus, vel petulcum pecus, vel etiam pecudibus nonnunquam petulantior homo: ita prima illa aetas infirma, et per hoc in quamvis partem sequax, nisi recta institutione ducatur, levi momento in omne ignorantiae vitiorumque genus sensim cum aetate adolescit. Quare diuus Hieronymus parentes ad diligentem librorum educationem vocans graviter, inquit: Non parvi est apud Deum meriti, bene liberos educare. Haec omnia nos perpenderentes, nihil, quod ad hanc curam adeo salubrem scimus pertinere, negligimus.

48) Georg. FABRICIUS in Praefat. ad Poëtas Ecclesiast. p. 8. *Noveram autem e Poëtis Christianis, excepto Prudentio, neminem, neque eum magni fecissem, nisi Lipsiae audivissem Casp. Bornorum, hymnos eius interpretantem eruditissime, quam lectionem, a V. C. Petro Mossellano sibi quasi per manus traditam, fideli possessione ad usum publicum multos annos tenuit.*

49) In Epist. ad Geor. Agricol. *Theodorum emaculatum mitto. Theodorum Gazam, cuius Grammatica, constituto a GEORGIO, Duce, stipendio, in Academia anno 1519. explicari coepit.*

50) Argentor. 1534. v. CAME-
RARR. praef. ad Theon. Soph.

51) Ex officina Mel. Lotteri 1518. et
1520. 4.

gligimus. Immo quidquam, quoquo saltem modo iuvandae iuventuti datur, hoc singulari quodam favore complectimur. Itaque cum Petrus Mosellanus in hac laudatissima civitatis nostrae academia publicus utriusque linguae professor, praeter alia multa studiosis non inutilia, multorum rogatu et Dialogos quosdam, loquendi formulas complexos, in puerorum usum conscripserit, id quod ipse nobis caram exposuit, ac alia posthac non minus frugifera forte sit compositurus, quo sentiat, suum studium nobis probari, pariter et ipse ingenii sui labores amplioribus conditionibus possit publicare. Mandamus omnibus et singulis typographis, ac simul bibliopolis, ne quisquam in hac nostra civitate intra quatuor annos, a singulorum operum editione computandos, primariam editionem sine auctoris ipsius consensu imitetur, neve eadem opuscula, aliunde advecta hic venditet. Quod si quis inordinata lucri cupiditate impulsus, contra hoc nostrum secretum fuerit ausus, sciat, se in gravem censuram nostrae multam incurrisse. Quam quidem nobis pro nostro atque item auctoris ipsius arbitrio dictandam reseruamus. Datae in curia nostra urbis Lipsensis prid. Calendas Octobris.

ANNO MDXVIII.

Verum non ea contigit Academiae felicitas, ut a viro, principibus ingeniorum, HUTTENŌ, Gvil. BUDAEO, ERASMO, aliis, carissimo, diu illustraretur. Annum agens trigessimum primum, Graecis et Latinis litteris, quas summa cum laude ornabat, in communi Principis, et bonorum omnium dolore, praematura morte ereptus est.⁵² Post MOSELLANI obitum,

F 2 de

52) GEORGIUS D. S. in Epist. 680. ad Erasmus. p. 801. *Mosellanus noster diem suum obiit, sed nimirum ante diem. Fuit enim is vir summum Lipsiensis gymnasii decus. Atque utinam Deus ita comparasset, ut ille diutius meam liberalitatem experiri potuisset: certe vix quicquam optatius mihi accessurum fuerat: sed cum aliter de eo statuit, necesse est, aequo animo feramus eius mor-*

tem; demusque operam, ut aliquem in ipsius locum suggeramus, qui et ipse Academiam meam Lingua Graeca et Latinis litteris illustret, et nostrae terrae homines ad virtutum et officiorum munera instruat. Adde hic elegantissimum epitaphium, a Iulio PFLVG, discipulo eius, post Numburgensium Episcopo, ipsi positum:

de Viro, qui ei muneri praeficeretur, confilia agitata sunt. *Jacobus CERATINUS*, quem non eximia minus eruditio, quam ingenii probitas et modestia singularis commendabant, *ERASMI* consilio in Academiam evocatus est. Antea Tornaci ac Lovanii Graecam Lingvam professus⁵³ erat, et habebantur in pretio libellus de Sono Litterarum, et Animadversiones, quibus Lexicon Graecum Basileense illustraverat.⁵⁴ Minus tamen *GEORGIO* gratus existit, forte, quod a *LUTHERI* partibus non satis abhorre videretur.⁵⁵

Haec fere sunt magna illa nomina, quorum virtute ex nostris finibus barbaries profligata, quorum ingenio ac consilio demortua studia primum excitata fuerunt. Successit iis, non longo intervallo, *Ioachimus CAMERARIUS*, Vir Summus, et in quo laudando omnes certarunt. Eius aetate *Valentini PAPAE* et *Ernesti VOEGELINI* accurata et solerti industria effectum est, ut eorum editiones Aldinis et Iuntinis a quibusdam equiparentur. Hic inprimis, sicut pulcherrimis Latinis typis cum omnibus sui temporis impressoribus de principatu contendere poterat:⁵⁶ ita in Graecis potissimum, quid typographica ars producere posset, videtur esse expertus. Ut e plurimis pauca producam, *ISOCRATIS* opera a *Richardo EMELIO* edita,⁵⁷

A P H T H O -

*Conditus exiguo iacet hic sub marmore
Petrus,*

Nobile cui nomen clara Mosella dedit.

*Attica quo primum hic audita interprete
Lingua est,*

*Cum docuit Graeco Teutonas ore loqui,
Et Latiae veterem Linguae revocavit
honorem,*

*Natumque illi reddidit ore decus.
Ipsius eloquium vivo Cicerone probasset,
In medio quondam Roma disertata
foro.*

*Magna etiam coluit pietate oracula
Christi,*

Et sanctis studiis consona vita fuit.

*Ipse sua vivens quod spe votisque petebat,
In gremio ut vivat, da, Bone Christe,
tuo.*

Alia occurrunt inter *Eur. CORDI* poëmata p. 349. Exstat etiam *Hem. PYRGALLI* in mortem *Pet. MOSELLANI* carmen, Lipsiae 1525. impressum.

53) *ERASMUS* in Epistolis p. 667.

54) Idem l. c. p. 802. 55) l. c. p. 1056.

56) Peculiare quid tentavit in *Ioa. CAMERARI* Commentatiuncula, non esse ex eventis actionibusque hominum de consiliis pronuntiandum 1572. 8, minutis typis impressa.

57) Anno 1567. 8.

APHTHONII Progymnasmata a CAMERARIO illustrata,⁵⁸ THEOPHRASTUS⁵⁹ *Erefus*, et inprimis Novi Foederis libri in membranis⁶⁰ excusi, tam pulchra, tam splendida, tam emendata artis specimina sistunt, ut nihil in eo genere absolutius unquam me vidisse, meminerim. Hinc ERASMO vix adeo acceptus fuit AMERBACHIUS, quam CAMERARIO typographus suus: cuius favoris documentum est privilegium, quod ipse de libris suis ab Imperatore acceperat,⁶¹ huic liberaliter impertitum. Infitores eius, *Job. RHAMBA*, *Andr. SCHNEIDER* et *Job. STEINMAN* in eadem palaestra desudantes, magnum numerum optimorum scriptorum, *typis Voegelinianis*, ediderunt.⁶² Caeterum meritis suis parum dignam nactus est fortunam, cum turbis religionis causa excitatis implicitus, exul his terris excedere cogeret. Famae suae heredes nactus est filios, *Gottbardum* inprimis, qui Lipsiae, post Heidelbergae, arte et industria sua clarus evasit.⁶³

Insequenti Saeculo typographi Lipsienses, secuti omnium fere Germanorum negligentiam, multum de illo nitore amiserunt. Bellum difficile ac diuturnum, ut finibus nostris solitudinem, ita studiis exitium minari, exiguus artibus honor haberi, pristina imperitia rursus ingruere.

F 3

ta,

58) Aphthonii libellus Progymnasmatum i. e. praeparantium exercitationum in Sermonem Latinum conversus, Graeco scripto et exemplis plurimis additis. Lips. 1570. 8.

59) Libellus Theophrasti continens notas atque descriptiones morum quorundam vitiosorum, conversus in linguam Latinam, et annotationibus illustratus a *Leonh. LYCIO*. Lips. 1561. 8.

60) Anno 1595.

61) *Ioach. CAMERARIUS* epistola ad Euseb. Menium, praef. Sabini poematibus: *Equidem autor ac hortator fui Ernesto nostro, ut in sua officina ite-*

rum exprimendum librum hunc curaret, quo etiam meliori cum spe elaboratio huius libri susceperetur, ius privilegii de talibus scriptis mihi aliquando imperrari, impertiendum typographo putavi: non minus merentibus hoc monumentis soceritui, quam ullius alterius, eorum quoque, quibus antiquitas auctoritatem addidit.

62) Amplif. *GOETZII* Progr. de Biblioth. Senatus Lips. p. 6.

63) Excudendis Marqu. Freheri, Dionyf. Godofredi, Christoph. Gewoldi, ICtorum, plerisque operibus. Meminit eius *Leo ALLATIVS* ad *Fragm. Etrusca Inghiramii*. p. 124.

ta, incaluerunt animi, et intermissa diu ac neglecta studia repetierunt. Fervebant tunc prela in IOSEPHI,⁶⁴ ORIGENIS,⁶⁵ EPIPHANII,⁶⁶ IULIANI Imperatoris⁶⁷ operibus recu- dendis, in quibus vero ob chartae immunditiam, deformitatem characterum, correctorum negligentiam, nihil, praeter voluntatem, pro viribus iuvandi litteras, laudem aliquam merere videtur.

Quicquid tamen in eo, sua minus, quam temporum culpa, vitii contraxerant operae nostrae, id praesentis aetatis solertia egregie emendavit. Aperuerant *Ioh. Frid. GLEDITSCHIUS*, Schureriorum⁶⁸ heres, et *Thomas FRITSCHIUS* tabernas librarias, omnemque litterarium mercatum, qualis olim Francofurtum celeberrimum effecerat emporium, hic stabiliverant.⁶⁹ Uterque Latinis et Graecis voluminibus perennem in Germania, et apud exteros gloriam sibi pepererunt, et ille quidem SEXTO EMPIRICO,⁷⁰ hic PHILOSTRATORUM⁷¹ operibus, AL- CIPHRONE,⁷² MAUROCORDATO de officiis,⁷³ Batavorum, Gallorumque praestantiae palman dubiam reddiderunt.

CAP.

64) IOSEPHI opera cum *Tho. ITTIGII* Prolegomenis. Colon. ap. Maur. Georg. Weidemannum 1691. fol.

65) Auspiciis FRIDERICI Saxoniae Ducis. Colon. 1685. fol.

66) Anno 1682. II. Volum.

67) Cum Notis *Dion. PETAVII* et *Ezech. SPANHEMII*. Lipsi. 1696. fol.

68) Ex *Matthiae SCHVRERI*, eruditissimi Argentoratensium typographi, posteris. *Andr. RIVINVS* in Declam. de Arte Typogr. p. 19.

69) De Nundinarum Francofurtensium celebritate vid. *Henr. STE-*

PHANII singulare carmen, et *MAL- LINCROTT* de Arte Typographi. p. 86.

70) Prodiit cura *Ioh. Alb. FABRICII*, 1718. fol.

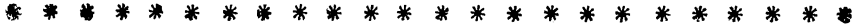
71) Cum Notis *Gothofredi OLEARII*, typis Christoph. Fleischeri 1709. fol.

72) Epistolae eius, cum notis *Steph. BERGLERI* 1715. 8. lucem viderunt.

73) Cum *Steph. BERGLERI* versione 1723. 4. Plura *FRITSCHIUS* in Homero ac Herodoto praestitisset excudendis, si per fata licuisset.

CAP.

CAPUT VI.

PROGRESSUS TYPOGRAPHIAE LIPSIENSIS AD LIBROS ORIENTALES.

Hebraicas litteras diu neglectas Iob. Cellarius primus Lipsiae profestetur. Phil. Novenianus et Ant. Margarita eas promovent. Syriaca Liturgia ex Cod. Bibl. Senatoriae edita. Excursus de Typographiae Arabicae in Germania factis. Rutg. Spey, Pet. Kirstenii, et aliorum conatus. In Turcica, Persica, Armenica et Coptica lingua Typographiae Lipsiens. tentamina. Conclusio.

Multum incrementi Graecis Latinisque litteris Typographia Lipsiensis attulerat, iam novum religioni et splendidum lumen per eam exoriebatur. Hebraica Lingva ab **HERONYMI** fere aetate neglecta ac pene deperdita erat; nisi quod sacros quosdam ordines aliquid operae, in ea excolenda, posuisse, paucis vestigiis compertum habeam. **Richardus BURY**, (aut quisquis est **Monobibli a GOLDASTO** editi autor, ¹) discipulos suos ad Graeca et Hebraica, suo consilio, animum appulisse, ² testatur. Dominicanis in Hispania, quod in celebritate infidelium versabantur, orientales lingvas Provincialis quaedam Synodus commendat. ³ Salmanticae etiam, Viennensis Concilii autoritate, anno **MCCCXI**, publice doceri coeperunt. ⁴ Praeclari vero conatus, et laude digni

1) *Tho. HEARNE* in Notis ad **T. II. Collectaneorum LELANDI** p. 299. *Rob. Holcot* autorem eius facit.

2) *Quamobrem Grammaticam tam Graecam quam Hebraeam nostris scholaribus providere curavimus, cum quibusdam adiunctis.* cap. X. p. 458.

3) *Acta Selecta Capit. gener. Ord.*

Praedicator. (Thes. Anecd. T. IV. p. 1849.) Concedimus provinciae Hispaniae tres domos, item in eadem provincia fratribus de natione Cataloniae unam ponendam in Zarina, ubi volumus et ordinamus, ut semper sit studium in Hebraico et Arabico.

4) *Conf. Andr. ACOLVTHI Specimen Alcorani. p. 27.*

digni, sed quibus multa obstabant, ut intra angustos terminos illa scientia subsisteret. Doctorem lumenque hae litterae diu desideraverant, cum Germanis *Iobannis* REUCHLINI studio tandem innotescerent, qui multis praestantissimis ingeniis, ad ingrediendam earum rationem, princeps exstitit. Illum ut audiret, *Iohannes* CELLARIUS,⁵ *Gnostopolitanus*, multa itinera obiit, et voti tandem compos, in eius disciplinam se tradidit:⁶ cumque celeriter omnibus antecelleret, Lipsiam a GEORGIO Duce accessit, plurimos auditores nactus est. Ex operibus, quibus linguam illustravit, multis et variis,⁷ nullum Lipsiae impressum est: *Valentinus* tamen SCHUMANN, ut Graecam sua industria eruditionem adiuvit, ita hic, quid improbus labor efficere posset, primus omnium apud nos tentavit. Anno MDXX. quo *Franciscus* TISSARDUS, primum in Gallia Hebraicae typographiae specimen produxerat,⁸ *Phil.* NOVENIANI Elementale, non fufis, sed ligno rudi artificio insculptis characteribus excudit, his versibus a CELLARIO commendatum:⁹

*En meus ille tibi, Lector studiose, Philippus,
Linguae iam peperit pignora prima sacrae.
In cuius partu Pallas Lucinaque diva
Adfuit, et plenam contulit artis opem.*

Illius

5) De vita eius singulari libello commentatus est *Christ.* SCHLEGELIUS.

6) CELLARIUS in Respons. ad apolog. P. SVAVENII. *Iob. Reuchlinus, praeceptor meus nunquam poenitendus, quem ut audirem, atque coram viderem, multa itinerum pericula obiivi, eumque tandem Cellae Bacenarum in Theymis Hirciniis deprehendi.*

7) Ea recensentur a *Phil.* NOVENIANO in Praef. Element. Hebraici, et SCHLEGELIO l. c.

8) CHEVILLIER P. III. Cap. IV. p. 292.

9) Elementale Hebraicum, in quo praeter caetera eius linguae rudimenta, declinationes et verborum coniugationes habentur, omnibus Hebraicarum litterarum studiosis non tam utile quam necessarium, *Philippo* NOVENIANO, *Hasfurtino*, autore. 4.

10) Pfalterium Hebraicum cum radicibus in margine, cui accesserunt aliquot capita ex Evangelio Matthaei versa, veluti Progymnasmata. Laus sit misericordiae Deo, qui ab initio ad finem usque adiuvit. Absolverunt orationem David, filii Iesse, cuius germini obtulerunt munera. Ab orbe condito 5293.

M. Maio

*Illius ergo legas politissima scripta, nec unquam
Te studii poterit poenituisse tui.*

Sed longe haec multumque ars et diligentia *Melchioris* LOTTERI superavit. Prodiit anno MDXXXIII. ex officina eius psalterium Hebraicum, pulcherrimis, quales Frobenius adhibuit, typis impressum,¹⁰ addita praefatione, qua *Antonius* MARGARITA, (is a Iudaeis ad nos transierat) et utilitatem suscepti operis, et difficultatem ostendit, quae tanta tum erat, ut ipse typos colligere, et in lineas disponere cogeretur.¹¹

Sequenti Seculo, quamvis diuturnum bellum alia plane studia poscere videretur, typographia Lipsiensis, ut leviora omit- tam, splendidissimum, sive emendationem, sive litterarum nitorem spectes, bibliorum codicem iussu et sumtibus IOH. GEOR- GII I. Electoris; ¹² in Rabbinicis vero A BARBANELIS in priores prophetas commentarium ¹³ emisit. Nostris autem temporibus quanto in precio sint Hebraicae litterae, tres antiqui foederis editiones egregiae, et omnibus numeris absolutae testantur, quae, dum haec scribimus, BREITKOPFII, diligentissimi librorum excusoris, prela exercent.

Cognata Linguae Sanctae Syriaca est, characteres, Hebraeo- rum cursivi putantur. ¹⁴ Germanis per Io. Albertum WIDMAN-

S T A -

M. Maio D. III. Lipsiae in aedibus *Melch. LOTTERI* per *Ant. MARGARITAM*, genere Israelitam, 1533. 8.

ipse liquido cernis, culpam non agnoscant.
in Praefat. Hebraico - Latina.

12) Biblia universa et Hebraica quidem cum Latina interpretatione Xantis Pagnini, Lucensis, Benedicti Ariae Montani, Hispalens. studio ad Hebraicam dictionem expensa. Lips. 1657. fol.

13) Cum *Aug. PFEIFFER* praefatione, litteris Iust. Brand. 1686. f.

11) *Esti vero ipse in officina chalcographi litterarum typos congesserim, qui novi et recentes facti sunt, constantque litterae seorsim et puncta seorsim, et quamquam periculum his ante non fecerim, spero tamen Dei benignitate effectum, ut haud facile quicquam in hoc libello reperiri possit, quod merito erroris appellatione dignum videatur. Typi vero et puncta eiusmodi sunt, ut quemadmodum*

14) *Ioh. Albertus WIDMANSTADIVS* in Element. Syriac. Constare autem ex Elementorum huiusmodi pictura existimo, Syriacos characteres scribendi celeritate ab Hebraicis, Assyriis iam olim defluxisse. Osservazioni Let-

STADIUM, Ictum et provinciarum Austriae Orientalis Cancellarium innotuit, qui FERDINANDI Imperatoris auspiciis et munificentia Novum Testamentum et Grammaticam Viennae anno MDLV. edidit, ¹⁵ rarissimum opus, et magnum, ob singularem praestantiam, bibliothecarum ornamentum. Lipsiae S. Iohannis Epistola, iam superioris Seculi anno XXXII. Syriace et Latine prodit. ¹⁶ REINECCIANA quoque Novi Foederis editio, quae in Bibliis quadrilinguis anno MDCCXII. impressis, exstat, nitida satis et emendata est. Ante hos vero viginti annos Cl. CLODIVS Liturgiae Syriacae specimen emisit ¹⁷ ex vetusto et eximio Codice Bibliothecae Amplissimi Senatus, quondam Wagenfeiliano, unde Celeb. BAYERUS quoque nonnulla produxerat. ¹⁸

Cum apud Arabes Musarum sacra, Sec. VIII. et IX. in Europa plane deserta, in pretio, ¹⁹ Graecorum libri Calipharum quorundam iussu in vulgarem sermonem translati fuerint: ²⁰ iuvat, paulo altius Linguae inter Germanos fata repetere. *Rutgerus SPEY*, Pastor *Bopardanus*, in digerendis orientalibus libris Bibliothecae Heidelbergensis occupatus, plurimos invenerat Arabice exaratos. Statim animum subibat, neglectam apud nos Lingvam iacere, eius cognitionem, ad aequandam exterorum

terarie T. II. p. 18. *Sarebbe adunque il Siriato un corsivo degli Ebrei, e non è maraviglia, che il veggiamo sì diverso, niente men diverso essendo l'antico corsivo de Latini dal lor mainscolo, tal che tutti finora hanno creduto, che quel carattere da Gozi, o da Longobardi, o da altre straniere nazioni fosse stato inventato.*

15) *Regis Impensis. Caspar Craphtus Elvangelis, Sævus, Characteres Syros ex Norici ferri acie sculpebat. Michael Cymberramius prelo et operis suis excudebat.* Exstat in Biblioth. Senatoria.

16) *Iac. le LONG.* Biblioth. Sacrae T. I. Cap. II. p. 108.

17) *Literis Bern. Christoph. Breit-*

kopff 1720. 4. Conf. Acta Eruditorum h. a. p. 529. f.

18) *De Eclipsi Sinica* p. 17.

19) *Catalogum librorum*, qui apud Arabes exstant, apud Graecos perierunt. v. in Append. Epistolar. R. HUNTINGTONI. p. 89. f.

20) *Ol. CELSIUS* in *Dissertat. de Literat. Arab.* p. 67. f. 70.

21) *Praefat. in Lib. I. Grammat.* p. 13. *Non parum me incitavit industria non levis Petri a Selam, qui nostris sumitibus, ad modum a nobis, Arabica etiam cum punctis omnibus recte imprimendi, inventum ipsique praescriptum, typos seu figuras litterarum metallo incisas sculpsit fuditque.*

rum praestantiam, Germanis unice deesse. Difficulus superatis, quae obstabant, impedimentis; Epistolam ad Galatas Arabice conversam, cum primis Linguae Elementis, Heidelbergae *typis Iac. MYLLII*, an. MDLXXXIII. emittebat: praefixa ad Electorem Palatinum Epistola, qua instauratam a se litteraturam eius munificentiae provehendam commendat. Tentamina haec, profecto non infelicia, longissimo intervallo reliquit, *Petrus KIRSTENIUS*, Medicus Vratislaviensis, qui, cum magnis sumtibus characteres curasset fundendos, Grammaticam Giarumia Latina conversam, et quatuor Evangelistarum vitas, industriae suae primitias, anno MDCVIII. in patria urbe evulgavit.²¹ Haec quidem simplicioribus typis: infrequenti vero anno ligaturas,²² quas vocant, adhibuit in Decade Carminum Arabicorum, et Lib. II. Canonum AVICENNAE, (quos, cum prior editio vitii scateret,²³ ad MSCtum Codicem a Ducibus Saxoniae²⁴ ex Terra Sancta allatum emendaverat) tam nitide impressis, ut Mediceis illis typis non modo pares sint, sed multo etiam superiores. Pertinebant haec studia ad sempiternam Germaniae gloriam, et iis egregie viri eruditissimi favebant, quorum Iudicia et Elogia singulari libello, Lipsiae excuso continentur.²⁵ Ipsi typi, quos Upsaliam vocatus secum abstulerat, post eius obitum

G 2

Aca-

que. Hos non solum Romanis pares esse, sed superiores, apparet. Tria horum characterum specimina emisit anno 1608. et aliud, sequente anno, folio patente.

22) Praefat. Decad. Sacrae p. 3. *Quae mea praeproperè edita opuscula cum iudicium facerent, minus eleganter et exquisitè his simplicioribus typis scripta Arabica inprimi posse, sed necessario requiri typos etiam compositos, quos vulgo Ligaturas vocant, coactus sum etiam hætenus priori longè difficiliorem magisque sumtuosiores aggredi typorum procurrationem. Haec quot, quantasque mihi creavit molestias, etiam publica huius charissimae Patriae non ignorant Iudicia.*

23) Romae ex Typogr. Medicea 1593. f. *Quam editionem, cum EUCLIDE, IV. Evangelii, et EBNEDRISI, quem Geographum Nubiensem vulgo vocant, iisdem typis impressam, servat Bibliotheca Senatoria.*

24) Magnis Arabicæ litteraturæ Meaenatibus. Iudic. de KIRSTENII laborib. *Optarem tibi Alexandrum aliquem Magnum, vel Augustum, sive illum Romanum, sive istum Saxonicum, qui subsidia munifica et liberalia suppeditarent pro exantlandis hac in parte sumtibus.* Conf. KIRSTENII Praef. ad Vitas Evangel. p. 3.

25) Iudicia e multis quaedam Viro-
rum

Academiae cefferunt.²⁶ Multos praeclari Viri conatus excitabant, inter quos *Iob. FABRICIUS*, *Dantiscanus*, specimen Arabicum, *EL-HARIRII* et aliorum inedita opuscula continens, Rostochii an. MDCXXXVIII.²⁷ Wittebergae vero *Aug. PFEIFFERUS*, *Andr. SENNERTUS*, *Iob. Ernest. GERHARDUS* utilissimos quosdam libellos ex typographia Linguarum orientalium *W. FINCELI* emisérunt.²⁸ Omnibus tamen, ut *ACOLUTHI* et *HINCKELMANNI* praestantissimos conatus omittam, palmam haud dubie eripuisset *Iob. ZECHENDORFFIUS*, qui intactum aliis opus Corani edendum moliebatur, eiusque specimen, Eclogas Mohammedicas et Commentatoris Arabis explicationem²⁹ Cygnaeae evulgabat, quo magnam sibi et in Germania et apud externos famam peperit. At Lipsia quoque dedit, cui ob singularem nitorem Galli, cui Batavi invidere possent, Iosephi fabri lignarii Historiam, a *Georgio WALLINO*, eruditissimo Sveco, Parisiis in Regia Bibliotheca descriptam, et in *TAKKII* officina impressam:³⁰ ut *HARRII*, celeberrimi inter Arabes oratoris, confessus quosdam, ante aliquot annos *Iob. Iac. REISKIO* editos, nunc non memorem.

Turcica Lingva magis a Germanis, quam ab ullo eruditioris Europae populo excolta fuit, quod vel vastum *Franc. MENIN-*

SKII

rum Reverendorum et Clarissimorum Virorum de laboribus *Petri KIRSTENII*, *Vratislaviensis*. Lips. 1611. fol.

26) *Iob. ALNANDER* in *Historiola Artis Typograph.* in Suecia (Upsal. 1722.) Cap. IV.

27) Typis haeredum Richeliano-
rum. 4.

28) *Andr. ACOLUTHI* Specimen Alcorani p. 32.

29) Ex officina Mich. Goepneri Cygneensi, 1626. 4. 30) An. 1722. 4.

31) *KIRSTENIUS* in Praefat. *Transmisit nuper ad nos Hieron. Megiserus praesentem hanc succinctam et eruditam Isagogen Orthographiae Turcico-*

Arabicae, petiitque, ut haec typis nostris Arabicis in publicum ederetur.

32) Prodiit eius Specimen ex Historia Litteraria Orientali de nonnullis Historicis ac Geographis Arabicis, Persicis, Turcicis. 1723. 4to. Compendiosum Lexicon Latino-Turcico-Germanicum, cum Grammatica Turcica 1730. 8. Idem Theologiae Mahometanae Systema, et excerptum Sonnae ex Cod. MS. rarissimo et elegantissimo Bibliothecae Amplif. Senatus Lipsiens. pollicitus est. Biblioth. German. T. XIII. XXV.

33) Edidit *KEHRIUS* Monarchiae Asiatico Saracenicae, qualis VIII. et IX. Seculo fuit, Historiam ex Numis
Argen-

SKII opus abunde testatur. Primae eius institutiones Lipsiae per *Hieron.* MEGISERUM, Historicum IOH. GEORGII I. Electoris, ³¹ *Petri* vero KIRSTENII typis, an. MDCCXII. editae, et MATTHIAE Regi Hungariae consecratae fuerunt. Nostra aetate Clarissimi Viri *Io. Christ.* CLODIUS ³² et *Iob. Georgius* KEHRIUS ³³ eam illustrare, variis operibus aggressi sunt, quibus nuper *Nic. Guill.* SCHROEDERI, iuvenis eruditissimi, cura, Turcicae Bibliorum versionis specimen accessit ³⁴ Neque Perfica, quorum inter Germanos *Wil.* SCHICKARDUS et *Geor.* *Hieron.* WELSCHIUS, Medicus Augustanus, ³⁵ instauratores habentur, eiusdem KEHRII industria, plane ignoramus. ³⁶

Armenicae litterae, quas nullus Germanorum hactenus attingerat, typographiae nostrae beneficio primum innotuerunt. *Andreas* ACOLUTHUS, vir, ut reliquarum orientalium, ita huius imprimis peritissimus, Obadium ³⁷ ex splendidissimo Sacri foederis codice apud Batavos excuso ³⁸ excerptum, primum Armenicorum characterum specimen, cum versione et notis suis, produxit. Eandem certe et sibi et patriae gloriam peperit, quam fratres WHISTONI Britanniae, cum historiam *Mosis Choronensis*, cuius in Bibliotheca Amplissimi Senatus pulcherrimus

G 3

Codex

Argenteis prisca Arabum scriptura Cossica et nuper in littore maris Balthici effossis. 1724. 4. Nunc Petropoli L. L. Orientalium interpretem agit. Conf. Biblioth. German. T. XXX.

34) Quatuor prima capita Geneleos, Turcice et Latine ex gemino Pentateuchi Mosaici MSS. Codice Turcico eruit *Nic. Guill.* SCHROEDERUS. Lips. litteris Takkianis 1739. 4to.

35) Commentarius in Ruzname Naurus, sive tabulas aequinoctiales novi Persarum ac Turcarum anni, nunc primum editae e Biblioth. *Geor. Hier.* WELSCHII. Aug. Vind. 1676. 4.

Idem litterariam Turcarum Historiam COSMO, Magno Etruriae Duci dicatam, MS reliquit.

36) Prodiit: Monarchae Mogolo Indici, vel Mogolis Magni Aurenk Szeb Numisma Indo Persicum, illustratum a *Georgio Iacobo* KEHR. Lipsiae 1724. 4. mai.

37) Obadias Armenus, quo exhibetur primum in Germania Specimen characterum Armenicorum in celeberrima academia Lipsiensi procuratorum a *M. Andrea* ACOLUTHO. Lipsiae typis Iust. Brandii. 1680. 4to.

38) Hic cum ACOLUTHI Codd. MS.

Codex adſervatur, ³⁹ primum in Armenicis tentamen haud ita pridem emitterent. Neque Copticos typos noſtris officinis ignotos eſſe, Grammatica illa *Chriſt. Gotth. BLUMENBERGII*, an. M D C C X V. impreſſa teſtatur. ⁴⁰

* * *

Haec de Typographia Lipſienſi, et litterariis Urbis ſtudiis; cum nec ſatis eſſent nota, et cognitione digniſſima viderentur, commentari placuit. Lipſia, ſtatim a temporibus conditae Academiae, magnorum ingeniorum theatrum fuit. Certatim ab exteris, quos aut fama loci, aut honor, qui litteris habebatur, aut munificentia Principum invitabat, advenerunt. Quamvis etiam inveterata barbaries eorum conatibus non raro impedimento eſſet: tamen in his, vel aſperitatibus rerum, vel anguſtiis temporum obſecuti ſunt ſtudiis ſuis, ac ſcientias a longa velut captivitate reduxerunt. Hac ipſa aetate Academia Lipſienſis aliarum per Germaniam mater fuit, et Ingolſtadium, Wittebergam, Ultraiectum ad Viadram nobiles colonias deduxit. Longum ac difficile foret enumerare, quot Principes, quot Epifcopi, quot Praefules tirocinii rudimenta ibi poſuere, quot Viri, quanta in ſuis ſtudiis varietate ac copia fuerunt. Vel ſuperiori ſeculo, cum turbulentiffimae tempeſtates in Urbe exortae eſſent, *Tho. REINESIUS*, *Casp. BARTHIUS*, *Iac. THOMASIVS*, Viri qui pene infinitam vim ſcientiae cogitatione complectebantur, ab interitu recta ſtudia vindicarunt. In illo autem librorum proventu, et luce, quae hodie litteris exorta eſt, quales exiſtiterint in omni ſcientiarum genere eruditorum Lipſienſium conatus, me tacente, ephemerides loquuntur. Patent ipſis Bibliothecae ſplendidae, optimis libris reſertae, et, ſicut illa POL-
L I O-

MS. et aliquot Armenicis *Guil. PICESEII*, Doctōris Sorbonici celebrimi, ad eum Epistolis, exſtat in Biblioth. Senatus Lipſienſis.

39) WHISTONIORUM Praefat. p. XXI.

40) *Chriſt. Gotth. BLUMENBERGII* Fundamenta L. Copticae. Lipſ. 1716. 8vo.

LIONIS, quasi republicae ingeniorum. Typographiae eadem fere, quae eruditionis, fata ac vicissitudines fuere. Cum paulo serius innotesceret urbi, non Legenda Sanctorum, aut difficiles Scholasticorum ineptias procudendo, bonas chartas perdidit: nihil fere, nisi delecta veterum et recentiorum autorum opera, emendate satis, ac nitide, ut pro illa aetate, emisit. Processu temporis ad maturitatem suam progressa, nobili quodam ardore egregia litteris incrementa attulit, et ipsa pulchrior longe et perfectior evasit. Ea sane laus, quamvis aliquando non parum imminuta sit, huic aetati propria esse videtur. Habemus certe solertissimos ac elegantissimos librorum excusores, qui pro virili doctorum labores promovent, typorum vero nitore et praestantia satis feliciter exteros aemulantur.

EXCERPTUM

DE VIRIS ILLUSTRIBUS, QUI EX ACADEMIA LIPSIENSI, AD ECCLESIAM AUT REPUBLICAM ACCESSERUNT.

Ex *Conv. Wimpinae Oratione, qua Melchiori Episcopo Brixienfi purpurati Ro. Ecclesiae dignitatem gratulatur: habita coram Universitate studii Lipsensis Anno MDIII.*

Fuerunt, (fatemur enim) qui Lipzensem hanc Academiam diversis doctrinarum generibus erudiendo, interpretando, et ampla etiam in diversis facultatibus volumina post se relinquendo, plurimum venustaverunt. Fuit nempe (ut ex paucissimis pauciores commemoremus) *Iohannes* ille **MONSTERBERG**, primus studii nostri Rector, qui totam pro eruditione iuventutis Aristotelicam philosophiam tersissimis commentariis illucubravit.¹ Fuit *Nicolaus* ille **STOER**, *Lignicensis*, qui amplo volumine Canonem Missae digesserit.² Fuit *Andreas* item *Crossensis*, qui et in philosophiam Commentarios edendo, atque in sententias scribendo,³ ingenium suum quam maxime memorabile effecerit. Fuit *Helmoldus* ipse, qui, medica insignis et philosophia, ampla quoque post se in Medicina Commentarios reliquit.⁴ Nec defuit ex iuris peritis *Iacobus* ille **RADWIZ**, *Ihenensis*, qui cum Panormitano in Italia promotus,⁵ nec pauca in ipsa iuris scientia (cuius ordinariam gessit) volumina post se scripta reliquit. Fuit eius professionis *Arnoldus* ipse **WESTVVAL**, patria *Lubecensis*, qui cum diutius et legendo et multa etiam scribendo, nomen suum quam memorabile reddiderit in Episcopum patriae urbis est postulatus.⁶ Mitto clarissimum illum et
iuris

1) Opera, quibus philosophiam Aristotelis illustravit, indicem exhibet Anonymus Maderianus. Nu. I.

2) L. c. Nu. II. *Epositio eius super officium Missae MS. existat in Biblioth. Academicae. Ioa. FELLER. in Catal. MStor. p. 189. 340.*

3) *Andreas DE GERSDORFF, Crossensis, vitam et operum indicem v. ap. Anon. Mader. Nu. XII.*

4) *Helmoldi DE GLODENSTEDE* opera medica idem in libraria Lipsensi sua aetate existisse, testatur. Nu. XIII. Hodie, praeter Quaestiones duas Medicas, nihil ibi comparat. *Ioa. FELLERUS* p. 360.

5) *Is, qui Anton. Panormitanum et ipsum supremis in Iure dignitatibus ornabat, duo se Italis et Alemanis luminaria accendere, professus est. Anon. Mader. Nu. XVII.*

iris peritum et theologum, *Iohannem* WUNSELBURG,⁷ cuius amplissimam doctrinam liber ille de variis superstitionibus intitulatus hodie insinuat. Taceo *Conradum* SOLTOW, natione *Westphalum*, qui praeclaro volumine sententias Petri Longobardi illustrando,⁸ claritudinem inter nostros sibi peperit immortalem. Transeo *Nicolaum* WEYGEL, cuius singulari de indulgentiis conscripta Summa,⁹ Universitas haec inter reliquas palmam sibi vendicat, tanquam de hac re nusquam profusius scriptum relegatur. Transeo etiam clarissimum illum utriusque, hoc est, declamatoriae scholasticaeque theologiae Professore, *Iohannem* ipsum PRESLAUR, multis profecto Scholasticis editionibus nostram rempublicam illustrantem.¹⁰ Et ut inter eos, qui ingenio editionibusque suis adhuc supera vescentes aura, nostram Academiam plurimum illustrant, unum ex multis, (quorum hic quidem in Physicam, hic in Metaphysicam, alius in Theologiam hodie quoque scribendo, plurimum ornamenti studio nostro tribuunt) inter tot praeclaros commemoremus. Nonne reverendus ille in Christo pater et dominus *Balthazar*, Abbas Portensis,¹¹ dum in Collegio Bernardi provisorem ageret, super Canonem Missae contra Hussitarum communionem, et super aliis ingeniosissime scribendo Universitati nostrae venustatis plurimum adiecit et splendoris. Et quem ferme transissem, nonne et consummatissimus ille et philosophus et theologus, *Iohannes* ADORFF, qui posthac Ingelstadenensis studii prima fundamenta iecit, super totam philosophiam commentando, nomen suum nostramque Academiam, sua tempestate, plurimum excoluit atque venustavit.¹² Sed fugeret me dies, priusquam ex millibus, ingenio et opera clarissimis, centum duntaxat cum suis illucubrationibus, quibus Lipzensem hanc scholam illustrarunt, hic ferrem sub auras. Quos omnes profecto in hoc toto occupatos esse, fuisseque, nemo ambigit, ut hanc Lipzensem Academiam summis studiis, litterarum-

6) Loc. cit. Nu. XX.

7) Anon. Maderiano est *Ioh.* WISSENBURG, Nu. XXII.

8) *Super sententias Libri IV.* l. c. Nu. XXXVIII.

9) Dignam iudicavit Cardinalis BESSARION hanc summam, quam describendam, et bibliothecae suae inferendam, curaret. l. c. Nu. XVIII.

10) Anon. Mader. Nu. IX, inter alia eius opera, *Libros IV. in Aristotelem de anima*, memorat, qui hodie in Bibliotheca Academica adservantur. FELLER. p. 361.

11) De Vita BALTHASARIS, Abbatis Portensis, commentantur Anon. Mader. Num. XXXIII. et PERTUCHIUS in Chron. Portensi p. 158.

12) An. Mader. Nu. XXXIX.

rumque monumentis quam maxime famigerabilem efficerent. Fuerunt quoque in nostra Universitate centum illos magnos revoluti per annos, ut cuique coniectabile est, non pauci, immo innumeri magnates, plebei atque illustres, qui stemmatibus et dignitatibus plurimum nobis ornamenta sua tempestate attulerunt. Neque enim Annales nostros percurrenti, occultum esse potest, illustrissimos olim Saxoniae Duces huius nostri gymnasii alumnos extitisse: atque item illustres ad Anhalt principes, Burckgraviosque Kirchbergenfes, Principes ex Oldenburg, atque Holsteninges. Neque etiam fugit, Moguntinum aliquem Praefulem DIETHERVM¹³ et RVDOLPHVM Herbipolensem,¹⁴ IOHANNEM¹⁵ Magdeburgensem, OLAVM Upsalensem,¹⁶ Archiepiscopos, hic sua legisse rudimenta doctrinae. Nolo hic, quae notissima sunt, de Eigstettenfi, Bambergensi, Misnensi, Mersburgensi, Numburgensi, Brandenburgensi, Havelburgensi, Lubuzensi, Verdensi, Mindensi, Hildesemensi, Lubicensi, Wratislaviensi ac innumeris aliis recensere Episcopis, atque optimatibus, qui suo olim studio hanc Academiam frequentes illustrarunt. Mitto passim Praepositos, Diaconos, Abbates innumeros, atque diversi generis Praelatos. In confesso enim est, Comites Henneburgenses, Werthemenses, Ryneckenses, Barbieneses, Svartzburgenses, Stolburgenses, Mansfeldenses, Beiclingenses, de Gleichen, de Hohenstein, de Leyfnitz, Orlemundenses, Schlickenses, Comites de Savona, de Ortenberg, atque item Barones de Schoenberg, Ryfenberg, Schellenberg, de

13) DIETHERUS Comes *de Isenburg*, Ecclesiae Moguntinensis ARCHIEPISCOPUS electus an. 1459. a Pio II. Pontifice depositus est an. 1461. *Epistola eius ad Academiam Lipsiensem* et alia in hoc negotio acta MSta exstant in Bibliotheca Paulina. FELLER. p. 394. f. Cum an. 1464. ad sedem suam rediisset, Academiam Moguntiae condidit. Nic. SERARIUS Rer. Mogunt. Lib. V. p. 875.

14) RUDOLPHUS II. ecclesiae Herbipolensi ab an. 1466. ad an. 1495. immortalis cum laude praesuit. DE LUDWIG in Collect. Script. Herbipolens. p. 846. f.

15) IOHANNES ex Ducibus Bavariae, Episcopus Monasteriensis, postea

Magdeburgensis, ab an. 1464. - 1475. WERNERUS in Chron. Episcop. Magdeburg.

16) Eundem, ut coniiicio, in Academia Parisiensi operam litteris dedisse, et sub Erico Rege varias perpeffum esse fortunae vices, notat Auctor Chronici Archiep. Upsalens. a Io. SCHEFFERO editus p. 95. f. Conf. *Erici OLAI* Historia Suecor. Lib. V. p. 181. f.

17) Praesul erat aetatis suae doctissimus, qui variis etiam operibus posteritati memoriam nominis commendavit. Praeter ea, quae ab Anon. Maderiano Nu. XVII. commemorantur, Geor. FABRICIUS recenset: *Quaestiones Theologicas, Libros VI. de Officio Missae, ad Fridericum et Wilhelmum, Misniae Marchio-*

de Bickenbach, de Weyda, de Plauen, de Biberstein, de Querfurt, Geraque et Dunen, Colditz, de Ploten, et Kittlitz, immo alios innumeros stipatissime huic studio interfuisse: ut extra controversiam sit, nobilissimis hominibus hanc nostram Universitatem semper fuisse famigeratissimam. Adeo ex Collegiatis, qui ad confectam usque aetatem in eo Gymnasio delituerunt, *Iohannem* HOFFMANN¹⁷ in Misnensium, et *Theodericum* BUCKSDORFF,¹⁸ ac nobilem *Iohannem* DE SCHONENBERG in Numburgensem, *Fridericum* quoque SELSELMANN in Lubuzensem Episcopos delectos resciamus. Neque incognitum est; IODOCUM quendam¹⁹ ex Collegiatura Collegii Principis, in Oßlilensem Episcopum, atque ex quodam eiusdem Collegii conventore, *Eckardo* THURKOPFF primum auditorem causarum Rotae, hinc Slesvicensem Episcopum esse delectum. Ac ex nostra, hoc est, theologica facultate, *Andream* quendam RUPERTI, natione Prutenum, patria Gedanensem, in Cardinalem S. Romanae ecclesiae custodemque arcis S. Angeli, a PIO II. fuisse creatum. Atque (ut admiratiora referam) ex quodam maioris Collegii supposito, et, quod mireris, egregii olim Theologi, D. *Thomae* VVERNHERRI, scriptore mercenario, Episcopum produisse Pomsamiensem, cuius munificentia haec nostra universitas post decennium, duorum millium annuum obtinebit proventum. - - - Caeterum ut vulgatiore, atque ea, quae in ore omnium versantur, duntaxat commemoremus, liquet certe etiam, ex SYLVESTRO quodam divae vir-

H 2

ginis

chiones, et Commentarium in Vincentium de fine mundi. (Annal. Urbis Misnae, p. 58.) Eiusdem *Tractatus contra communionem Hussitarum*, scriptus an. 1431. occurrit in Cod. MS. Biblioth. Paulinae. FELLER. l. c. p. 376.

18) ICTUS et Antecessor patrias consuetudines, et municipalia iura variis operibus exposuit, quae hodiernum in Bibliotheca Academica ex parte adfervantur. Ibidem MStae exstant: *Epistolae Ducis FridERICI, Electoris ad papam pro D. Burcksdorff electo Episcopo Numburgensi.* FELLERUS p. 240. 318. Emendationes Speculi Saxonici, editioni, quae Lipsiae an. 1490. prodit, additas, infra recensio. Eaedem iam in ve-

tustioribus quibusdam comparuerant. v. Celeb. GAERTNERI Praef. Spec. Saxon.

19) IODOCUS ille, cum in eloquentiae et philosophiae Studii satis egregie versatus esset; tam gratis extitit BESSARIONI, Cardinali, ut ipsum perpetuo interesse iuberet disputationibus, quae in aedibus suis habebantur. Anon. Mader. Nu. XXIV. Erat enim ad Bessarionis aedes quasi perpetuus litteratissimorum hominum concursus. *Paulus CORTESIUS* in Dial. de hominibus doctis p. 42. *Huius domus quasi nutritrix quaedam fuit omnium magnarum artium. Disputabant eruditi toto die maximis de rebus. Ipse grandis natu in utramque partem*

cum

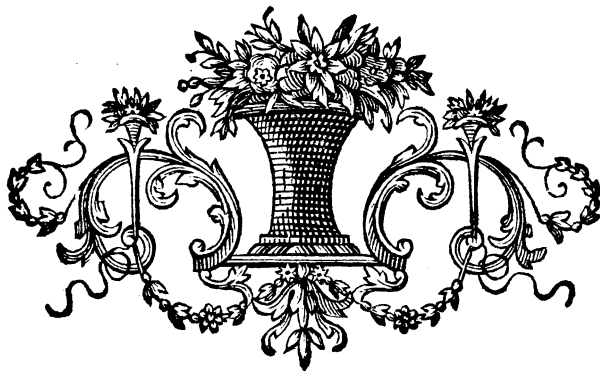
ginis collegiato, Archiepiscopum prodiisse Rigensem, ²⁰ et ex clarissimo illo ICto, maiorisque Collegii Collegiato, *Paulo vva T, Nurnbergensi*, breuiusculis illis diebus Episcopum postulatum in Prussia Sambiensem. Quod item nuper *Stephano* cuidam *GRUB*, cognomento *Lipsensi*, contigit, ut primum Episcopus Troianus in Apulia, hinc vero Archiepiscopus deligeretur in Rigenfi Ecclesia. Sed fugeret me annus, donec omnes percurrerem, qui penes nos suis stemmatibus dignitatibusque claruerunt atque honorem scholasticum suo splendore illustravere. Verum vincit universos hos, atque alios quosque, quos non est hic narrandi locus Reverendissimus in Christo pater et dominus noster, *D. MELCHIOR* Cardinalis, ²¹ Episcopi Brixienfis.

cum refellendo, tum probando respondebat.

20) Anon. Mader. Nu. XXIII.

21) Experta erat Academia Lipsiensis insignem *MELCHIORIS* Cardinalis, et Episcopi Brixienfis munificentiam.

Quatuor scil. florenorum millia, ut commodius, et maiori quadam cum dignitate bonis studiis operam navare possent publici doctores, honestis stipendiis, quibus dotata erat, sua sponte addiderat. *REUSCHII* Epist. Apol. contra Lipsiomastigas.

ANNALES
TYPOGRAPHIAE
LIPSIENSIS

AB

EIUS ORIGINE

AD ANNUM

MDXVII.

HERM. BUSCHIUS

IN LIPSICIS.

*Quicquid sole Rhodos celebrata, et moenia magni
Quicquid Alexandri docuere, Ephesique potentis,
Et quicquid Thebæ veteres trivere per artem,
Quicquid et ingenius Pallas monstravit Athenis,
Ad Lipsam sprejis migravit ab Hellade Graecis.*

<i>Johannes</i> WIDMANNUS de numerorum Doctrina. Germanice. <i>Liptzk per Conrad</i> KACHELOFEN	1480
De futuris Christianorum triumphis in Saracenos Epistola mag. <i>Johann.</i> VITERBIENSIS. Ex Genua MCCCCLXXXI. d. 31 Mart. in Sabbato Sancto com- pletum. <i>Impressum Lipzck anno sequente, scilicet,</i> ^a 4	1481
<i>Mart.</i> MELLERSTAT Pronosticon. <i>Liptzk.</i> ^b 4	1482
Tractatulus de regimine hominis, compositus per mag. ALBICUM, Archiepiscopum Pragensem. <i>Impressum in</i> <i>Lipzck per Marcum</i> BRAND. ^c 4	1484
Psalterium Davidis Latine. <i>per Contr.</i> KACHELOVEN ^d	1485
Speculum Patientiae, Germanice. ^e	1487
Authentica FRIDERICI Imperatoris habita C. ne fi. pro pa. etc. conveniatur, continens privilegia et liberta- tes scholarium, studiorum cuuscunque professionis. <i>in</i> <i>universitate Lipsensi.</i> 4	1487
<i>Priami</i> CAPOCII, <i>Siculi, Lilybetani</i> , Fridericeis ad Fri- dericum Saxoniae Ducem ob victum Adolphum, Impe- ratorem Svevicum, exercitu e sua ditone profligatum: <i>excudit Mauric.</i> BRANDISS. ^f 4	1488
Oratio metrica Priami Capotii, <i>Lilybitae</i> , in alma Lipsensi universitate habita. 4	1488
Epistolae Magni Turci ^g 4	1488

Iacobus

^a) *In profesto Michaëlis.*

^b) *Explicit compendium XV. propo-
sitionum introductoariarum in Astrologi-
am, cum totidem regulis ex Astronomia
comportatis. 4. kal. Decembr.*

^c) *XXVI. die mens. Augusti.*

^d) MAITTAIR. *Annal. Typogr.*
T. I. p. 465.

^e) ORLANDI p. 199. *conf. ta-
men p. 412.*

^f) GESNERUS in *Biblioth.*
Univerf. p. 206.

^g) *Ioh. MAIUS ad Lectorem:*

*Suscipe quisque voles tibi sponte sua ve-
nientes,*

*Aequanimos cives, magnanimosque
duces.*

*Quidve vide virtus, animus, sapientia,
possit,*

Et veteres illas nosse quid historias.

*Hofibus insurgi, aut meritis bene gratia
reddi*

Debeat, aut populus qua ratione regi

*Ergo age, qui magni cursus tibi contulit
orbis,*

Munera Laudini plena favore legas.

- Iacobus* DE ERFORDIA, Carthusianus, de Erroribus et moribus Christianorum: ^b 4 1488
- Disputatio de immaculata conceptione virginis gloriosae. In florentissimo studio Liptzensi. ⁱ 4 1489
- Repetitio disputationis de immaculata conceptione virginis gloriosae. Cum bulla Apostolica. ^k 4 1489
- Clypeus contra iacula in sacram ac immaculatam virginis Mariae conceptionem volitantia. 4 1489
- Determinatio de immaculata conceptione B. ac gloriosae Virginis corroborata. ^l 4 1489
- Statuta Provincialia Ecclesiae Magdeburgensis, caeterarumque diversarum provincialium, sub eadem existentium: *Impr. Liptzgek* ^m 4 1489
- Opusculum ex floribus Scripturarum collectum de Arte Moriendi praedicatum Misnae per Lic. *Valentinum* anno 1484. *Impress. per Mauric. Brandiff.* ⁿ 1489
- Processus Iuris *Ioh. DE AUERBACH* Canon. Doct. una cum lectura expositionibusque peritissimi viri *Ioh. DE EBERHAUSEN* Doct. Iur. Pont. *per eundem. fol.* 1489
- Rechnungen auf alle Kaufmanschaften: durch *Conr. Rascheloven.* ^o 1489
- Repetitio fabulosae narrationis, quae alias ab autore suo inti-

^h) ORLANDI p. 327.

ⁱ) Autore *Ioh. DE BREITENBACH.*

^k) Per *Geor. ORTERUM, Frickenbusium.*

^l) Autore *Ioh. DE BREITENBACH.*

^m) *Cura ALBERTI, Archiepiscopi.*

ⁿ) *MÜLLER de Incunab. Typogr. Lips. p. II.*

^o) *SAUBERTUS de Biblioth. Norib. p. 166.*

^p) Eodem autore.

^q) Sie endet sich der Sachsen Spie-

gel oder Lenrecht, den der erwidige in Gott Vater und here Theodericus von Bocksdorff, bischoff zu Neumborg ge-
deudet het, mit inhalt gar vil schoener
Concordantien, der mit grossen Fleiß
czu Liptzk gecorrigirt und auff die meis-
snische Sprach gedruckt ist, nach Chri-
sti gebort tausend vierhundert in dem
XC. Jare, sonnabend nach Riltani.

^r) *Pridie Id. Septembr. v. Catalog. I. G. SCHWARTZII. Herm. BUSCHII Epigramma in Ioh. Peylick, Mamillinum, alias Czeytz, art. doct. et Misnensis Iuventutis moderatorem ex-
stat Lib. III. Carmin.*

- intitulatur clypeus contra iacula etc. per F. *Geor.* DE FRICKENHUSEN. 4 1490
- Triplicatio contra quandam cavillosam ac inutilem Scripturam *Georgii* DE FRICKENHAUSEN. p 4 1490
- Der *Sachsen Spiegel*, oder *Lenrecht*. 1 fol. 1490
- Philosophiae naturalis Compendium, autore *Iob. PEY-LIGK Czizensi*. art. liberal. magistro: *opera et sollertia Melch. LOTTERI* 1 fol. 1491
- Facetiæ POGGII: per *Arnold.* DE COLONIA. 4 1491
- ALBERTANI, *Causidici*, Tractatus de doctrina loquendi et tacendi: 4 1491
- Vocabularius Rerum: per *Conrad. Kachelofen*. 4 1491
- Consilium *Iob.* DE BREITENBACH, an contribuentes iuxta tenorem literarum apostolicarum per D. Papam Innocentium VIII. concessarum, pro reparatione et restoratione ecclesiae collegiatae B. Virginis Mariae oppidi Freibergensis Misnensis Dioecesis, quadragesimalibus et aliis diebus, quibus esus butyri et aliorum lacticiniorum prohibitus est, sine conscientiae scrupulo, butyro et aliis lacticiniis libere vesci possint. 4 1491
- Eclogae THEODULI: per *Conr. Kacheloven*. x 4 1492
- Expositio Donati cum quibusdam novis ac pulcherrimis

notatis

s) *Secunda feria ante Viti*. Codici chartaceo MS. Bibliothecae Amplifl. Senatus, quo Cassiodori Variarum continentur, adiectus est *Iulius ALBERTANI*, *Causidici Brixienfis*, libellus, varias complectens sententias. e.g. *Excelsae turres graviore casu procumbent. Ingenuitatem laedis, cum ingratum rogas.*

t) *tertia feria post assumptionis Mariae virg. gloriosae.*

u) Concesserat hoc Innocentius VIII. P. M. Alberto, Saxoniae Duci, et civibus eius, si partem vicefimam floreni, ad reparandum templum Freibergense, quotannis conferrent.

x) De scriptore huius Eclogae non convenit inter eruditos. Veteris commentarii autor, qui ex *Sigeberto Gemblacensi* sua hausit, ipsum in Italia literis operam dedisse, et posthac in Coele Syria, ad Episcopi dignitatem effectum esse, contendit. Manifesto errore: Episcopo enim Coele Syriae noster longe recentior est. Similes nugas agunt, qui Eclogam illam *Iohanni Chrysofomo* olim tribuerunt. *Celeb. Casp. BURMANNUS*, in Traiecto erudito, *Bernardum Traiectensem*, commentarii in THEODULIUM autorem esse, ostendit. Conf. MONTFAUCO-

- notatis, secundum viam doctoris Sancti, per M. *Magnum, Magdeburgensem*, collecta: per Mart. LANDSBERG DE HERBIPOLI. 4 1492
- P. OVIDII NASONIS Lib. III. qui effectus amoris, a Platone commendati, comprehendunt, passiones illius celebrantes, artem amandi exordiantur. acc. Val. CATTULLI Epithalamium: per eundem.^y 4 1492
- HORATIUS: per eundem.^z 4 1492
- CICERONIS Paradoxa cum novis commentariis. ^a 4 1492
- Oratio de eligendo summo Pontifice habita Romae, Innocentio VIII. demortuo, per R. P. *Bernardinum CARVAIAL*, Pacensem Episcopum. 1492. 6. Aug. per Greg. BOETTIGER. 4 1492
- Iac. DE MAYNO, *Mediolan.* Icti Oratio habita apud Alexandrum VI. Pont. Max. acta Romae A. Sal. Dnicæ MCCCCXCII. Impr. *Liptzk* 1492
- Tractatulus de accentibus quarundam dictionum in Psalterio, secundum Alexandrum in tertia parte: per *Arnold. de Colonia* 1492
- Lecturae *Ioh. An.* super arboribus consanguinitatis et affinitatis: *fol.* 1492
- Repetitio C. omnis utriusque sexus, de poenitentia et remissione: per Greg. *Boetticher. fol.* 1493
- FRIDERICI Imperatoris Authentica habita sub tit. C. ne filius pro patre etc. conveniatur, continens privilegia doctorum, magistrorum et studentium: per eundem. *fol.* 1493

S. I S I-

NII Biblioth. Bibliothec. p. 106. D.

y) D. 2. Novembr.

z) Edente *Ioh. Cubitensi*, qui *Angeli POLITIANI* oden ad Horatium, et *Iac SENTINI, Ricinensis*, de lyricis quibusdam carminibus libellum adiecit.

a) Praefatum itaque librum *Fridericus DEKITZSCHER, Art. et Pontificii iuris Doctor* ad preces multorum interpretari conatus est, hosque commentarios a praeceptore suo *Ioh. Gabr. Senensi, cive doctissimo*, magna cura collectos textui iungere studuit, hac nobili

arte

- S. ISIDORI, *Hispalensis* Episcopi de summo Bono Lib.
III. per Arnold. de Colonia 4 1493
- BERNARDUS de Contemptu Mundi et appetitu super-
coelestium bonorum, versibus conscriptus hexametris:
per Arn. de Colonia Lipzk ^b 4 1493
- Privilegia Clericorum et alia quaedam utilia: per Greg.
Boetticher. 1493
- Dialogus Fr. BERNARDI ord. Carthuf. immaculatae Dei
genitricis Mariae misericordiam per multa miracula atque
exempla elucidans nec non amplificans. ^c 4 1493
- D. AEGIDIUS de Roma Theorematum de esse et essentia
Tractatus: *industria et arte Contr. Kachelofen.* 4 1493
- Tractatus de erroribus philosophorum in fide Christiana
Aristotelis, commentatoris Avicennae et Alkindi, cum
confutationibus errorum per Contr. WIMPINAM. 4° 1493
- Exercitium puerorum grammaticale, per diaetas distribu-
tum: per Arnold. de Colonia. 4 1493
- Gvil. Zaphonensis perutilis epistolandi modus: Ars pun-
ctandi Franc. PETRARCHAE et Ioh. DE LAPID-
DE: per eundem. ^d 4 1493
- MANCINELLI *Veliterni* de componendis versibus opu-
sculum, acc. Ioh. HONORIUS, *Cubitenfis*, de quibus-
dam lyricis carminibus ad *Matthaeum LUPINUM* li-
bellus: per Mart. *Herbipolens.* 4 1493
- Wie und mit welcherley Herrlichkeit und Solenniteten das
Begängniß und Requien Hr. Friedrichs des heiligen
I 2 Röm-

arte imprimendi, in quo si minus bene
dixerit, correctioni submittit intelligenti-
um, nec totum ex sua officina exisse fa-
retur.

b) Bibl. Rivin. p. 18.

c) Ob reverentiam gloriosissimae vir-
ginis Mariae est collectus praefens dialo-

gus in domo passionis Hiesu Christi pro-
pe civitatem Legnitz 1481. in vigilia as-
sumtionis B. Virg. Finizum est presens
opusculum 1493. et impressum in felici
urbe Lypzig.

d) XV. kal. Aug. liber is feliciter cepit
periodum.

- Römischen Reichs Kaysern zu Wien in Oesterreich gehalten worden. Impr. Lyptzk 4 1493
- P. VIRGILII MARONIS libri Georgicorum: per Arnold. de Colonia. ^e 4 1494
- L. FLORI Gestorum Romanorum Epitomata: per Mart. Herbipolens. fol. 1494
- REMI FAVINI de ponderibus, deque mensurarum vocabulis Carmina. ^f 4 1494
- CATO cum glossa et moralisatione ^g 4 1494
- Universi doctoris ALANI de planctu naturae liber: per Arnold. de Colonia. 4 1494
- Latina idiomata M. Pauli NIAVIS: per Conr. Kachelofen. ^b 4 1494
- Petri QUESZ de Eslingen, Tractatus de Quaestione, utrum appositio in Grammatica sit nugatio in Logica. ⁱ 1494
- Ioh. LANTZENBERGERI, artium iuriumque Scholaris, dialogus recommendationis exprobrationisque poetices ad Iac. BARINUM. 4 1494
- Iac. BARINI Recognitio in Genera Carminum. 4 1494
- Expositio mysteriorum missae Christi passionem devotissime figurantium metrice atque prosaice posita. 4 1494
- Conclusiones contra quorundam Bohemorum errores eorum-

e) Haec sunt OVIDII carmina: Quid faciat laetas segetes, quo sidere fervet Agricola, ut facilem terram profcindat aratro

Semina quo iacienda modo, cultusque locorum

Edocuit messes magno cum foenore reddi.

f) Petrus EOLICUS Scholaribus suis Persianis: Cogitanti mihi iam diu, quoniam modo animos vestros, studiosissimi Scholares, rescirem, quove Persi codex vobis facilius feret: haud ab re visum est, nonnulla tanquam annotatiunculas

de ponderum deque mensurarum vocabulis, vel ex probatissimo quodam autore vobis annotare. - - - Remus Favinus, vir undecunquę peritus, qui carmine rem aggressus ira perfecit, ut Phidiae opus appareat. Eius itaque versus, amantissimi Scholares, quanta licuit emendatione castigatos suscipite, nec vos terreat, duos eiusdem versus mancos fore, ita enim singula exemplaria, quae mihi in manus venerunt, habent. Ex achad. Lips. non. Marc. A. 94.

g) Constans medio aevo opinio fuit,

CATO

- rumque perfidiam, per Lic. BALTHASAREM, fratrem, Colleg. S. Bernhadi in Lyptzik proviforem. ^k 4 1494
- Stella Clericorum cuilibet Clerico fumme necessaria: per Arnold. de Colonia. 4 1494
- Aureum Speculum animae peccatricis, docens peccata vitare, ostendens viam Salutis: per Arnold. de Colonia. ^l 4 1494
- De laudibus S. Matris Annae, tractatus per quam utilis D. Iob. TRITHEMII, Abbatis Spanhemensis: per Mel. Lotter. 4 1494
- Tractatus de Successionibus ab intestato: per Gregor. Boeticher. ^m 4 1494
- ALBERTVS M. de Secretis Mulierum et Virorum: per Conr. Kachelofen. ⁿ 4 1494
- Ulricus MOLITOR de Lamiis et Pithonicis mulieribus: per Arnold. de Colonia. 4 1495
- Gvil. DE SALICETO de Salute corporis, et Card. DE TURRECREMATA de Salute animae: per Arnold. de Colonia. 4 1495
- Libellus D. Thomae Aquinatis occultorum motuum, affectuum et proprii cordium motus causam declarantes: per Iac. THANNER. 4 1495
- Opus librorum missalium iuxta rubricam Ecclesiae Misnensis: per Conr. Kachelofen ^o fol. 1495

I 3

CAROLI

CATONEM, Censorem, harum Sententiarum autorem esse. Sed statim ab instauratis litteris vulgaris error explosus est. V. Anon. Epistola in Coll. Vet. Monum. T. III. p. 907. edita, et LAMBECIUS de Biblioth. Vindob. Lib. V. p. 215.

b) MOLLERUS de Biblioth. Freiberg.

i) WILISCH de Bibl. Annaeb. P. 323.

k) Ex diversorum doctorum optima doctrina in unum collectae, ibidemque

alma in universitate per modum repetitionis publica declaratae.

l) A quodam Carthusiense editum,

m) Lectus in florido studio Lipsensi in vacantiis, pro scholarium ibidem studio atque utilitate.

n) MOLLERUS l. c. Recusus Mel. Lottero ann. 1505.

o) Reverendissimus in Christo Pater et Dominus, Dominus Iohannes DE SALHAUSEN, modernus Misnensis Ecclesiae Episcopus praesens Missalium opus iuxta rubricam iam dictae suae Misnensis.

- CAROLI, Francorum Regis, Legatorum Orationes ad Venetos, Ludovicum Sfortiam, Ducem Mediolanensem, Bononienses. etc. *per Mel. Lotter.* p. 4. 1495
- SENECA de beata vita: *per Bac. Wolffg. Monacensem.* 4. 1496
- PRISCIANUS, duobus voluminibus: *per eundem.* q. 4. 1496
- Aen. SYLVIUS de ritu, situ, moribus et conditione Theutoniae descriptio: *per eundem.* 4. 1496
- Carminum Structura M. Laurent. CORVINI, Nosoforensis: *per Martinum Herbipol.* 4. 1496
- Expositio Donati, cum quibusdam novis ac pulcherrimis notatis, secundum viam Doctoris Sancti, per M. Magnum Magdeburgensem: *per Mel. Lotter.* 4. 1496
- Alberti M. Summa Naturalium: *per Mart. Lansberk. fol.* 1496
- Ein löblich und nützlich Büchlein von dem Sterben, r. 4. 1496
- Tractatus de animabus exutis a corpore, editus a D. Iacobo, Fr. ordinis Carthusiens. *per Wolffg. Monacens.* 4. 1496
- Idem: *per Melch. Lotter.* 4. 1497
- Quatuor Novissima cum multis exemplis pulcherrimis: *per Bac. Wolffg. Monacens.* 4. 1497
- Secreta Sacerdotum M. Henrici de Hassia, quae sibi placent,

vel

Misnensis dioecesis diligenti opera castigatum atque distinctum, per industrium Conradum Kachelofen, huius impressoriae artis magistrum, oppidique Lipsensis concivem in oppido, eodem inchoari: atque grassante pestifero morbo in oppido Freiberg perfici et feliciter finiri procuravit. Die lunae m. Nov. nona.

p) Biblioth. Rivin. p. 8.

q) Andr. RIVINUS in Declamat. de A. Typogr. p. 19.

r) Cum plurimis figuris ligno incis.

s) Originem Quodlibeticarum Disputationum nemo nostra aetate, a Philosophorum et Rhetorum, in ludis Olym-

piciis, certaminibus, cum *Conr. WIMPINA* repetet. Subtile erat et spinosum illud differendi genus, ac innumerae ferme minutiae in controversiam veniebant. *WIMPINA* in hac orat. *illum differendi modum, illum nostrae Universitatis Quodlibeticam disceptationem progressam, ac prima coepisse auspicia, quisque facile concipit. In qua parè gressu, diverso tamen fine (neque enim Christiani pro vago vulgi rumore dumtaxat conamur) de loquendi regulis, de expolitiss per suasionibus, de differendi rationibus, de dialecticis disceptationibus, de Mathematicis figuris, numeris, dimensionibus, de lineis indivisibilibus, de planetarum aspe-*
Etibus,

- vel displicent in missa per *M. Mich. LOCHMEIER*
correcta: per *Conr. Kacheloven. 4.* 1497
- Mich. Lochmeieri, Pataviensis Canonici, Parochiale Curato-*
rum, divisum in Decadem. 4. 1497
- Conradi Wimpinae oratio invocatoria in missa quodlibeti*
Lipsensis 4. 1497
- Illustrissimi famaue super aethera noti principis, Alberti,*
Saxon. Ducis Bellorum illustriumque actorum Epito-
mata i. e. breviuscula commentatio Conr. Wimpinae:
per B. Wolffg. Monacensem. 4. 1497
- Carmen Elegiacum Dicolon Distrophon M. Steph. Gerbar-*
di de Monte Regio in libidinis insolentes, suo iuvenili
plectello depromptum: 4. 1497
- Liber Satyrarum Iunii IUVENALIS, poëtae lepidiissimi:*
per M. Herbipolens. fol. 1497
- Ovidius in Sappho 4.* 1497
- Luc. Ann. Senecae liber de vivendi ratione Epistolarum:*
per Bacc. Wolffg. Monacens. 4. 1497
- BERNARDI Claraevallensis** epistola de regimine domus
familiaeque 4. 1497
- Expo-

*Etibus, de rerum principiis, de naturae
efficacibus occultisque proprietatibus, de
hominum moribus, de civilibus institutis,
de Sphaerarum harmoniis, de orbium mo-
tricibus, de coelorum gyris et impressioni-
bus, de ipsius denique primi entis attribu-
talibus, perfectionibus ac breviter de cum-
Elis rationabiliter adductis quaestionibus,
quisque ingenium proditurus suum, in
palaestram descendimus. Academia no-
stra, secuta aliarum morem, tales dispu-
tationes frequentes instituit. Quodli-
berum Lipsiae disputatum ab 78. Magi-
stris an. 1479. MS. exstat in Biblioth.
Paulina. Anno demum MDXVIII.
plane abrogatae fuerunt.*

*z) Principis Alberti Mavortia facta,
triumphos.*

Saxonici herois bellaque nosse cupis.

*Quae tulit Oceano rigidus, tumidoque
sub austro,*

Me lege; tum dices, maior Achille fuit.

*u) Accedunt Theologiae morati S A-
LUTARIS Institutiones summa ope-
ra climatae, et Laudes Pindari, Vatis cla-
rissimi ad Iulium Antonium, ab H O-
RATIO Venusino miro ornatu de-
scriptae.*

x) Die V. prid. Mens. April.

y) WILISCHIUS p. 328.

- Expositio Canonis Missae: *per Contr. Kachelofen.* ^z 4. 1497
- Resolutorium dubiorum Missae *Iob. DE LAPIDE:* *per eundem* ^a 4. 1497
- Das Bücheleyn genant die Hymmelische Zuntgrube: *per Mel. Lotter.* 4. 1497
- Modus legendi abbreviaturas in utroque Iure. *fol.* 1497
- Isagoge IOANNITII in artem GALENI: *per Wolffg. Monacens.* ^b 4. 1497
- Pub. Ovidii Nasonis duo libri continentes remedia amoris: *per Iac. Thanner.* 4. 1498
- Q. Horatii Flacci Epistolarum Liber primus et secundus: *per Mart. Herbipol.* ^c *fol.* 1498
- Q. Horatii Flacci Carmen Epodon: *per Iac. Thanner.* ^d 4. 1498
- Ovidii Remedia Amoris: *per eundem.* ^e 4. 1498
- M. Valerii MARTIALIS ¹Xenia et Apophoreta: *per eundem.* ^f 4. 1498
- LVCIANVS de vitis Philosophorum omnis generis sectarumque variarum: *per eundem.* 4. 1498
- L. Annaei Senecae liber de mundi generatione, et qualiter multa mala bonis viris accidunt: *per C. Kachelofen.* ^g 4. 1498
- Historia Troiana emendata secundum DARETEM *Phrygium* ^b 4. 1498
- Epistolae PHALARIDIS *per Franc. ARETINVM* traductae: *per Iac. Thanner.* ^h 4. 1498

Trä-

z) a) MOLLERVS l. c.

b) D. 27. Maii.

c) *Iob. HONORIUS, Crispus, Cunitensis Matthaeo LUPINO suo Sal. plur. dicit. Superioribus diebus a quibusdani adolescentibus studiosis rogatus, ut epistolas Horatii lectione quotidiana interpretarer; ne desiderium eorum frustrarer, promissi me facturum, quod vellent. Quapropter cum id opus in plerisque locis ita depravatam viderem, ut nisi ferueat lector aure vaporata, ut ait*

Persius, nihil ex falsa lectione colligi possit: confestim conveni impressorem, et eum hortatus sum, ut iterum illud imprimeret ea correctione, quam ad communem literatorum commoditatem pollicitus sum. Nam sine diligenti et accurata librorum castigatione, quicquid fit, frustra fieri necesse est, quod et discipulis sensus obscurus et doctis taedium minime tolerandam insurgit. Hanc igitur placido vultu, ut soles, emendationem suscipe, quam tibi, qui censoris poetarum

- Tractatus de arte oratoria: *per eundem.* 4. 1498
Franc. MATVRANTI, Perusini, de componendis versibus hexametris et pentametro opusculum admodum utile ad tertiam et quartam partes Alexandri: cui quidem annexus est tractatus *Iac. SENTINI, Ricimensis*, de quibusdam Lyricis carminibus: *per Iac. Abiegnum.*^b 4. 1498
ARISTOTELIS Libri de anima: *per Bacc. Wolffg. Monacens.* fol. 1498
 Decem Libri Ethicorum Aristotelis: *per eundem.* fol. 1498
 Quaestio expectatoria in alma universitate Lipsensi, tempore Quodlibeti disputata. 4 1498
 Opusculum *Ioh. DE SACROBVSTO* sphaericum cum figuris optimis, et novis, textum in se sine ambiguitate declarantibus. 4 1498
 Congestio Textus nova proprietatum logicalium cum commentatione non vulgari a *M. Conrado ex Buchen*, dicto **WIMPINA**, Theologo. 4 1498
BONAVENTURA de castitate et munditia Sacerdotum et caeterorum altaris ministrorum: *per Conr. Kacheloven.* 4 1498
 Privilegia et indulgentiae fratrum mendicantium: *per Wolffg. Monacensem.*ⁱ 4 1498
 Summarium libri de consolatione Theologiae. 4 1498
 Refutatorium errorum fratris *Hieronimi SAVANAROLA*,

LAE,

tarum acerrimus, dedicavi. Eandem limam libri odarum propediem experientur. Vale.

d) Edente *Ioh. HONORIO, Cubitenfi.*

e) Eodem edente.

f) Emendavit eam *Ioh. MAIUS, Rombitensis*, et Prudentii quaedam carmina adiecit.

g) *Ioh. HONORIUS Crispus Cubit.* Nam et factum a me satis spero huic provinciae meae, qua hac aestate

a concilio facultatis artium studii Lipsiensis ad rhetoricalem lectionem praefectus sum, si illas diligenter impressas omni mea diligentia, quam libenter his rebus impendo, auditoribus interpretatus fuero.

h) Inter *Dom. PALLADII, Sovanani*, Carmina exstat Epigramma ad *Franc. Maturantium Perusinum*, Virum litteratissimum.

i) Recus. per Wolffg. Monac. a. 1503.

K

- LAE, qui concionando ad populum Florentiae in templo adversus Pontificem resurrexit : *per Iac. Thanner. 4.* 1498
- Utiles Tractatuli BARTOLI, Doctoris famosissimi : *per Greg. Boetticher^k 4.* 1498
- Repetitio C. lator de homici. per spectabilem et egregium virum, dominum Ioh. DE BREITENBACH, U. I. D. et in florentissimo studio Lipsensi, Merseb. Dioec. Iura Canonica ordinarie legentem : *per W. Stoeckel de Monaco. 4.* 1498
- Ioh. Andreae Summula Lucernae Iuris Canonici super IV. Decretalium libro : *per Iac. Thanner. 4.* 1498
- Henrici GREVE, Gotting. Repetitio §. Si quis libr. L. Lex Cornelia ff. de Iniu. et famosis libellis : *per Iac. Thanner. 4.* 1498
- Ioh. Andreae Summula super quarto Decretalium. 4. 1498
- Petri DE ABANO prologus in libellum de venenis, mineralibus, vegetabilibus, animalibus et quolibet ente sub solari globo : *per Iac. Thanner.^l 4.* 1498
- Simon PISTORIS de Malo Franco : *per Marc. Brandt.^m 4.* 1498
- HESIODI liber Georgicorum a Nic. DE VALLE translatus et impressus : *per eundemⁿ 4.* 1499
- Seneca de Tranquillitate animi vel vitae, et quomodo in sapientem non cadit iniuria, annexis eiusd. philosophi epistolis ad S. PAVLUM, et PAULI ad eundem : *per Iac. Thanner.^o 4.* 1499
- Seneca de Moribus humanae vitae, cum epistola Mars. FICINI de officiis : *per eundem.^p 4.* 1499
- Seneca de IV. Virtutibus cardinalibus : *per Mel. Lotter^q 4.* 1499
- Ari-

k) D. V. Mens. Octobr.

l) 14. Iul. Emendatum per Wilh. HALDENHOFF de ~~Born~~, Magni Magistri Divi ord. Theutonorum physicum.

m) LA CAILLE p. 44.

n) 16. Cal. Maias.

o) Librum de tranquillitate animi eum codicibus collatum esse, typographus testatur.

p) Cura Magni HUNDT, Parthenopolitani.

q) MOLLERUS loc. cit.

r) Accipe, iucundissime lector, hoc praeclarum opus ac divino summi Dei auxilio feliciter ad finem perductum, summo denique studio M. Ioh. Peylick de Czeitz, ubi mendosum visum est, eliminatum, atque pro Scholarum manu-
Etione,

Aristotelis libri Metaphysicae: <i>per Mart. Landsbergk de Her- bip. r fol.</i>	1499
Parvulus Philosophiae naturalis in Erfurdensi Gymnasio per <i>Barthol. DE USINGEN</i> liberalium studiorum inter- pretem concinnata: <i>per Wolffg. Stoeckel. s 4</i>	1499
<i>Phil. BEROALDI</i> libellus, quo septem sapientum Sen- tentiae declarantur: <i>per Iac. Thanner. t 4</i>	1499
<i>Maffeus VEGIUS</i> de Conflictu Veritatis: "	1499
Elegantiarum viginti praecepta: <i>per Melch. Lotter. x 4</i>	1499
<i>Ant. MANCINELLI</i> carmen de disertissimorum orato- rum et poetarum, Latinorumque Scriptorum floribus delectis, et de Orthographia: <i>per Wolffg. Monacens. y 4</i>	1499
<i>Bonini MOMBRIITII</i> de dominica passione Libri VI. he- roico carmine scripti: <i>per Iac. Thanner. z 4</i>	1499
<i>D. SEDULII</i> Paschale Carmen: <i>per eundem. a 4</i>	1499
<i>D. Sedulii, Poetae Christianissimi et rarissimi, Exhortatori- um ad fideles:</i> <i>per eundem. 4</i>	1499
<i>Aurelii PRUDENTII Clementis</i> Liber historiarum: <i>per eundem. b 4</i>	1499
<i>Alanus</i> in Proverbiis metricè conscriptus, cum Sententiis exponibilibus: <i>per Melch. Lotter. 4</i>	1499
<i>Mich. Lochmeieri</i> Parochiale Curatorum: <i>per eundem. 4</i>	1499
Pharetra fidei catholicae, sive idonea disputatio inter Chri- stianos et Iudaeos: <i>per eundem. 4</i>	1499
Carmen Sapphicum <i>Ioh. BEUSSELLII</i> in laudem D. Ma- riae: <i>per Iac. Thanner. 4</i>	1499

K 2

Ein

*Etione per tractatus et capitula distin-
ctum.* Recuf. 1503. 1509.

s) *In vigilia S. Matthiae.* Rec. a. 1505.

r) *Edente Nicol. Grunenbergensi.*

u) *SAUBERTUS* de Biblioth.
Noriberg.

x) *Prid. ante April. Nonas.*

y) *Edente Ioh. LINDEMANNO*
A. M.

z) *Cura Ioh. HONORII, Cubi-
tensis, cuius duo non inelegantes hymni
de Passione Domini, et Compensione B.
Virginis accedunt.*

a) *Recuf. anno 1517. Biblioth. Ri-
vin. p. 18.*

b) *Emendatus per M. Ioh. Cubiten-
sem.*

Ein Sermon D. Iac. THAULERI: durch Conr. Kachel- ofen. 4	1499
Ioh. CERASIANI de Monte Regio Repetitio C. Sententi- am Sangvinis, sub ti. ne de. vel mo. per Melch. Lotter. ° 4	1499
Petri Hispani Textus Summularum: per eundem. 4	1499
Alberti Magni Summa Philosophiae Naturalis: per Mart. Landsberg de Herbipol. fol.	1499
Libelli Thomae Aquinatis de occultis naturae effectibus et proprii cordis motibus: per Iac. Thanner. 4	1499
Computus novus totius fere astronomiae fundamentum continens: per Wolffg. Stoeckel. 4	1499
Computus Noribergensis: per Iac. Thanner. ° 4	1499.
Opusculum Tabularum utile verarum Solis et Lunae con- iunctionum, per Wencesl. Fabri de Budeweyfs, Med. D. quondam editum: per Mart. Herbipolens. 4	1499
Regulae Grammaticales antiquorum cum earundem decla- rationibus et argumentis: per Melch. Lotter. 4	1499
Modus Epistolandi Guilielmi Saphonensis. 4	1499
Leonh. ARETINI Epistolae familiares: per Iac. Than- ner. ° 4	1499
	P. Ovi-

c) Repetitur et resumitur est hoc C. Sent. Sang. in alma universitate Lipsiensi ex commissione et mandato Ioh. de Breitenbach V. I. D. inclitae facultatis inibi ordinarii, per venerab. Virum Ioh. Cerasianum de monte Regio.

d) Autorem eius semibarbarum, non tamen prorsus contemnendum vocat Geor. Hier. WELSCHUIS in Comm. ad Ruzname Naurus p. 120.

e) Ioh. HONORIUS, Cubitens. Leonh. Aretini Epistolarum familiarium opus, quod ex ordinatione venerabilium magistrorum de consilio facultatis arrium studii Lipizensis hac hyeme explicandum assumpt.

f) Edente Gregorio Conicensi.

g) Est carmen PETRONII de Bello Civili. Eodem anno cura Herm. BUSCHII integrum prodiisse Petronium, Melch. GOLDASTUS docet in Prolegom. p. 259. Conf. Celeb. BURMANNI Praefat. ad Petron.

h) Recusa a Valent. Schumanno 1514. 4

i) Georgius Meynigenfus, in Praefat. Floruit litteratissima altrix nostra omnigeno scientiarum flore, partus suos inter oscula materna, et dulcissimos fovit amplexus, clarissimis honorum titulis ornavit, eximiis fortunae gradibus in editissima dignitatum fastigia transulit, sordido loco natos stemmate candidissimo illustravit, plurimum decoris ingenua gente cretis addidit, maestate regalis virgae complures

P. Ovidii Nasonis tres de arte amandi libelli diligentissime correcti: <i>per Iac. Thanner.</i> 4	1499
ALBII TIBULLI, Elegiographorum optimi, elegia de amoribus et laudibus Messalae: <i>per eundem.</i> f 4	1500
PETRONIUS ARBITER, Poëta Satyricus: <i>per eundem.</i> § 4	1500
AUSONII, Poëtae Paeonii lepidissimi, Precatio matutina ad omnipotentem Deum: <i>per eundem.</i> 4	1500
Senecae liber ad Galionem de Remediis fortuitorum: <i>per eundem.</i> 4	1500
Comoedia Poliscene per Leonh. Aretinum congesta: <i>per Melch. Lotter.</i> ^b 4	1500
Opusculum de componendis versibus hexametro et pentametro et de quibusdam lyricis carminibus, quae maiori in usu habentur, quam caetera, editum a Ioh. Maio, Romhiltensi V. C. <i>per Iac. Thanner.</i> 4	1500
Ant. Mancinelli modus orandi scribendique, per Georg. Meyningensem: <i>per Wolffg. Monacens.</i> 4	1500
Ioh. SINTHIS Composita Verborum: <i>per Melch. Lotter.</i> 4	1500
Summa Philosophiae moralis, quam Ethicen dicunt, Ari-	

K 3

stotelis

plures servituti obnoxios libertate donavit. Nihil horum perdidit, infracta semper constitit autoritas. Verum inficiari nequeo, magistrorum et scholasticorum fuga, salutis studio virum aliquid surreptum et quiddam nitore imminutum, sed modo omnium reditu restitutum decus voluptati est. - - Recollegit scientiarum lumina, Aristoteles, Platonus, Zenones et Avicennas, Galenos et Socrates, Immo hos Ambrosios, Gregorios, Augustinos et Thomas, sacrum profecta chororum et religione sancta et doctrina illustrem. Videres omnium artium et disciplinarum munera, Dialecticam differere, Rhetoricam orare, Physicam speculari, Musicam et Mathematicam suis numeris et men-

suris intendere. Poëticam sacram magni Apollinis comitatum e bicipiti Parnasso et Pegaseis fluentis in humana consortia deducere - Singula iamiam suo tenore pergunt approbata et sancita, illustriss. Principis nostri Georgii voluntate et gratiosa autoritate. Quae sint repetitiones; quaeris? Grammatica, Dialectica, Physica sortem obtinere, suam, nec minor in reliquis artibus sacris dignitas est, suus illis honor stat. Ex his cum magistrorum votis una mihi contigerit rhetorica per festos dies legenda, novitiorum profectus et temporis angustiae rationem habere oportebat. Ob id mei plutei opes pererrans; quid huius artificii ingestum haberent, exploravi. Occupato enim

Stotelis Stagiritae, Peripateticorum Principis ad Nicomachum: <i>per Iac. Thanner.</i> ^k fol.	1500
Textus Summularum Petri Hispani per tractatus et capitula divisus: <i>per Melch. Lotter.</i> fol.	1500
Editio textualis parvorum Logicalium: <i>per Iac. Thanner.</i> 4	1500
<i>Matthaei</i> LUPINI, <i>Calidonii</i> , Carmina de quolibet Lipsensi an. 1497. disputato, et quaestio de poëtis a republica minime pellendis: <i>per eundem.</i> 4	1500
<i>Dominicus</i> MANCINUS de Passione Domini. 4	1500
Repetitio C. a nobis de deci. per spectabilem et egregium virum, Iohan. de Breitenbach, V. I. D. <i>per Melchior Lotter.</i> ^l 4	1500
Declaratio defensiva cuiusdam positionis de Malo Franco, nuper per D. Simonem Pistoris disputatae. ^m 4	1500
Opus Iohan. MEINARDI, <i>Ferrariensis</i> , Physici Mirandulani, ad <i>Mart. MELLERSTADT</i> , Ducalem Physicum, de erroribus Simonis Pistoris de Lyptzk, circa morbum Gallicum. 4.	1500
Confutatio conflatorum circa positionem quandam extraneam, et puerilem D. Mart. Mellerstadt de malo Franco nuper ventilatam in Gymnasio Lipsensi. 4	1501
Mart. Mellerstadii Responso ad Confutationem conflatorum circa positionem quandam extraneam et puerilem D. Mart. Mellerstadt, de malo Franco, nuper ventilatam in gymnaf. Lipsensi. 4	1501 Magni

enim mihi mox subeundi oneris tempus imminebat, et explicandae industriae vim in propria editione vetabat, alienis igitur opibus uti coactus sum. - Liptzk 1496. VI. Kal. Decembr.

k) Finis huius Summae Ethicorum per Arnold. WOESTENFELDES diligenter correctae.

l) Mense Februario.

*m) In controversiam venerat, utrum Lues Gallica ex mutatione aëris in qualitatibus manifestis, puta calido et humido, an occulta in aëre proprietate oriatur? In Nicol. LEONICENUM, cuius de morbo Gallico librum *Mart. MELLERSTADIUS* publice explicaverat, *Simon PISTORIS* vehementius invecus erat. Patrocinium eius et *MELLERSTADII*, Ioh. MAI-*

- Magni Hundt Parthenopolitani Anthropologium de hominis dignitate, natura et proprietatibus: *per Wolffg. Monacensem.* n 4 1501
- Compendium totius Logicae, quod a nonnullis parvulus antiquorum appellatur, cum optima declaratione ipsius, iuxta Doctoris Sancti opinionem: *per Mart. Herbipol.* o 4 1501
- Vocabularius Optimus, Gemmula priori in duobus millibus vocabulorum copiosior et emendatior: *per Melchior Lotter.* p 4 1501
- P. Ovidii Nasonis Epistolarum liber: *per Wolffg. Monacensem.* 4 1501
- Poëtarum famosiorum pluriumque celebratissimorum virorum *Octavii CLEOPHILI, Fanensis*, catalogus, eliminatus cura *Geor. DOTTANII, Menigenfis*: *per Mart. Herbipolensf.* q 4 1501
- Barth. Colonienfis* Epistola Mythologica: *per Mart. Herbipolensf.* r 4 1501
- Leonhard. Aretini Tractat. de Studiis et Litteris ad Illustr. Dom. Baptistam de Malatesti: *per eundem.* s 4 1501
- Geor. MORGENSTERN* Sermones contra perversum mundi statum: *impensis Iac. Abiegni.* 4 1501
- Quaestio de Crucibus, quae in variis Germaniae locis apparuerunt. 4 1501
- Viatici pars aestivalis secundum Rubricam Ecclesiae Misnensis: *per providum virum Melch. Lotter.* t 8 1502

I U-

MAINARDUS suscepit in opere adducto.

n) VI. Kal. Mens. Octob.

o) D. veneris XVI. Maii. Rec. a. 1508.

p) Kal. Maii.

q) Exstat inter *Herm. BUSCHII* Carmina, Epigramma ad *Barth. Coloniensem*, contra barbaros poëticae insectatores acri studio summisque ingenii viribus enitentem.

r) MOLLERUS loc. cit.

s) Die vero X. Mensis Martii Pontificatus Sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Alexandri VI. Pontificis Maximi, Praefulatum Misnensium tunc moderante Rev. in Christo patre ac domino, domino Iohanne de genere Sulhussen feliciter fruitum. De quo laus immensa Deo trino et uni.

t) XII. Kal. Aug. finitum.

- IUVENCUS, Hispanus Presbyter, immensam evangelicae legis maiestatem heroicis versibus concludens: *per Bac. Mart. Herbipolens. u fol.* 1502
- Libri duo posteriorum analyticorum Aristotelis, diligentissime emendati in florentissima Liptzensi academia: *per eundem. x fol.* 1502
- Heptalogium *Virgilii Saltzburgensis* ex diversis paginis atque autorum officinis congestum: *per Melch. Lotter. y 4* 1502
- Marf. Ficini, Florentini, Opusculum de sole: *per Wolffg. Monacensem. z 4* 1502
- Ovidii libri III. de arte amandi, item de remediis amoris et libri tristium: *per Iac. Thanner. 4* 1503
- Pub. Vergilii Maronis Bucolica: *per Mart. Herbipol. fol.* 1503
- Eiusdem divina Aeneis in XII. Libros discreta, quibus singulis hypothesis, s. argumentum a *Phil. BEROALDO*, Rhapsodorum principe, nostra aetate, conscriptum praemittitur: *per eundem a* 1503
- Eiusdem Georgica acri cura emendata cum argumentis Beroaldi ad singulos libros appositis: *per eundem. b fol.* 1503
- Epitomata super IX. libros *VALERII MAXIMI* de dictis factisque memorabilibus, a Ioh. Honorio, Cubitensi, collecta: *per Iac. Thanner. 4* 1503
Ioh.

u) XVI. Kal. Septembr. Rec. an. 1511.

x) Agit de Numero Septenario.

y) Sole in septima parte piscium gradiente, diligenti castigatione in alma universitate Lipsensi revisum.

z) Habes optime lector Pub. Virgilii Maronis Aeneidis opus insigne iterum atque iterum satis laboriose emendatum, vigilique diligentia Bacc. Mart. Herbipol. Lipsensis civis ibidem recens impressum a. 1503. XII. Kal. Iul. finitum.

a) Prid. Id. M. April. Georg. SCHILTE L, Hambachensis A. M. Cum ego

super Bucolica et Aeneida terfo castigatoque caractere, impensis Mart. Herbipolensis artis impressoriae peritissimi impressa vidissem: iniuriarum mihi ipse reus fore videbar, si Georgica, quoniam laborem illa ipsa interpretandi subire decreveram, incultiore littera prodire peterer.

b) Epigramma M. Andr. FABRI, Landaviens. ad Lectorem:

Ut datur Hyblaeis apibus laus multa laboris,

Cum stipant densis aurea mella favis,
Cum

<i>Iob.</i> REUCHLINI Scenica Progymnasmata, h. e. ludicra Praeexercitamenta. ^c 4	1503
Epistolae breves M. Pauli Nivis: <i>per Melch. Lotter.</i> 4	1503
Hortulus Elegantiarum M. Laur. CORVINI, <i>Novoforensis</i> , partim ex M. Tul. Ciceronis furculis, partim ex suo carmine confitus. In cuius fine describitur Cracovia Poloniae Metropolis: <i>per Wolffg. Monacensem</i> ^d 4	1503
Aristotelis Rhetorica <i>per Franc. PHILELPHUM</i> traducta: <i>per Melch. Lotter. fol.</i>	1503
Textus quatuor librorum Meteororum Aristotelis, Impressionum, igneae, aëreae, aquae, terreae docens causas et principia: <i>per eundem.</i> ^e <i>fol.</i>	1503
Libri duo priorum Analyticorum Aristotelis: <i>in officina providi viri Melch. Lotter. f fol.</i>	1503
Libri duo Elenchorum Aristotelis: <i>fol.</i>	1503
Topicorum Aristotelis volumen, ardenti sane ingenio lubricatum: <i>per eundem.</i> ^g <i>fol.</i>	1503
<i>Conr.</i> WIMPINAE oratio in commendationem S. Theologiae, habita in aula sua doctorali coram Card. Gurcensi, in praesentia totius universitatis: <i>per eundem.</i> ^h 4	1503
Sacerdotis Petri HEDI libri III. de generibus amoris ludente et erudite absoluti: <i>per Iac. Thanner.</i> ⁱ 4	1503

Conr.

*Cum repetunt vermis redolentia floribus
arva*

*Condere coelestis cum iuvat artis opus.
Sic age ne dubites, pigeat nec, candidae
lector,*

*Huic operi aeternum contribuisse decus.
Hic labor et studium patet, hic agitatio
mentis,*

Hic viget historiae non moriturus honor.

^c) Biblioth. Rivin. p. 20. Recus. an. 1514. *per Iac. Thanner.*

^d) Recusus *per eundem* an. 1511.

^e) *V. Idus Maias.*

^f) III. Non. Iul.

^g) V. Kal. Iul.

^h) Praefiguntur Herm. Buschii in *Conr. Wimpinam epigrammata.*

ⁱ) *Q. Aemiliani Cimbriaci*, poetae, Hendecasyllabicon in *Petri HOEDI* Anterotica ad Cupidinem, integrum inferere, visum est. Seorsim prodiit *Tarvisii* an. 1497. Conf. quae *Cl. MAITTAIRIUS* ex *Iac. THOMASII* quadam epistola notavit in *Annal. Tyogr.* an. 1492. p. 549.

*Lascive Veneris puer, Cupido,
Seu te Cypris Erota nominavit,*

L

Quum

- Conr. NORICI* Commentatio Arithmetica communis. fol. 1503
Conr. Wimpinae oratio, habita in exceptione *Raymundi*,
 Card. Gurcensis: per *Iac. Thanner.* 4 1503
Ciceronis Epistolarum ad Familiares Liber XIV. et XVI. ad
 Terentiam uxorem et Tironem libertum suum: per
Wolffg. Monacensem. fol. 1504
Ciceronis Laelius, seu de amicitia Dialogus: per *Mart. Her-*
bipolensem. fol. 1504
Iun. Iuvenalis Satyrae: per eundem. fol. 1504
 SILIUS ITALICUS cum argumentis *Herm. BUSCHII.*
 per eundem. 4 1504
 Magnus BASILIUS de poëtarum, oratorum, historico-
 rum ac philosophorum legendis libris, cum commenta-
 rio M. Ioh. Honorii, Cubitensis. per *Iac. Thanner.* 4 1504
Baptistae Mantuani de contemnenda morte carmen: per
 eundem. ^k 4 1504
 Hermanni Buschii, *Pasiphili*, poëtae non incelebris, hu-
 maniores litteras in famigeratissima nominatissimaque
 Lipsensi Academia publice docentis, Epigrammatum Li-
 ber III. per *Bacc. Mart. Herbipolensem.* ^l 4 1504
 Herm.

Quum lux nova puerperam citabat:
Ut te nominibus tuis vocaret,
Herbam porgito vitæ Anteroti
Mandato et pharetræ leves sagittas
Extinctis faculis, malum venenum.
Hocce Hoedus fieri, Dei sacerdos,
Horum autor iubet Anteroticorum
Quo sane monitõre, nemo se unquam
Scribet militiæ, aut sciens sequetur
Duri blanditias tui furoris,
Qui vivum haurit amasius cruorem
Nec fractis edit ossibus medullas.
Hinc pallent iuvenum ora decolorum
Hinc nec pocula, nec cibos amasunt,
Nec somnos: agit hoc dolor subinde
Intentans animo faces amantum,

Quem nec pharmaca semiequi levarent
Chironis, neque praeptens citibaeis
Aut Circes magicis: comesa flamma
Pergit viscera clanculum missellis.
Ergo ne pereant senis, leguntro
Hos Hoedi iuvenes graves libellos:
Sic certam in superos viam viabunt,
Statim lumine charitatis orto.
Quod si livor edax, ut est ineptus,
Adversum cynodontas explicabit
Sensum fama tamen perinde maior
Cirraque invidiam rogos sequetur.

k) Biblioth. Rivin. p. 19.

l) Chalcographum nulli secundum.

m) Cura Greg. Laticephalii.

Herm. Buschii, Pasiphili, Lipsica: <i>per Iac. Thanner.</i> 4	1504
Epistolae Mahumetis, Turcarum Imperatoris, elegantissimae: <i>per eundem.</i> ^m 4	1504
Laur. Corvini compendiosa et facilis diversorum carminum structura, cum exemplis aptissimis. 4	1504
Bartholomaei Colonienfis Epistola Mythologica: <i>per Iacob. Thanner.</i> ⁿ 4	1504
Oratio elegantissima per Ang. FUNDIUM, clarissimum oratorem, nomine Senensis Senatus apud Iulium II. Pontif. habita: <i>per eundem.</i> 4.	1504
Parvorum Logicalium opusculum: <i>per eundem.</i> 4	1504
De coelo et mundo libri IV. Aristotelis, denuo, quibus scatebant, mendis purgati: <i>in officina Melchior. Lotteri effigiati.</i> ^o fol.	1504
Opus Aristotelis de moribus, alias Ethicorum ad Nicomachum, per Ioh. ARGYROPYLOM. fol.	1504
Mathemalogium primae partis Andr. ALEXANDRI, Mathematici, super veterem et novam Logicam Aristotelis: <i>per Melch. Lotter.</i> ^p fol.	1504
Statuta Misnensis Ecclesiae: <i>per Melch. Lotter.</i> ^q 4	1504
Perspectiva Ioh. ANGLICI, vulgo communis appellata,	

L 2

in

n) D. penult. Mens. Iul.

o) Prid. Non. Martias.

p) Ideoque absolvi nunc tibi, et libenter quidem, eruditissime Paule, pensum, quod mihi iniunxeras, hoc est, collegi quanto succinctius potui, omnes mathematicas demonstrationes Aristotelis, quas Philosophus ille eminentissimus in omni sua philosophia rationali, naturali et morali adduxit, tibi que eas nuncupatim inscribo, qui profecto solus facies, ne in posterum Lipsensis haec alioquin praecleara universitas caritura sit exacto in mathematicis praeceptore, ut hactenus caruit, quod ego certe non parum miror, cum alibi et praesertim Coloniae, in qua academia in

bonarum artium professorem promotum, glorior et exulto, semper haec mathematica floruerint et florent. Praefigitur Herm. Buschii ad Lectorem Epigramma.

q) Statuta ista cum aliis eis adiunctis ex speciali commissione Reverendissimi in Christo patris ac domini, domini Iohannis DESALHAUSEN Episcopi Misnensis, per venerabilem et egregium virum Wil. de Betzschitz, U. I. D. pro tunc Curiae Episcopalis Misnensis officialem generalem, in ordinem redacta, et diligentia emendata. Continentur OTTONIS I. Imper. litterae foundationis, IOHANNIS XIII. et variorum Pontificum Confirmationes.

- in florentissimo gymnasio Lyptzenſi emendata atque in figuris quam diligentiffime rectificata: *per Mart. Bacc. Herbipolenſ. fol.* 1504
- Henr.* STROMERI Algorithmus linealis, numerationem, additionem, ſubtractionem etc. perfringens: *per eundem. 4* 1504
- Compendium Iuris Canonici Clar.* *Petri Ravennatis*: impreſſum, quoad primam eius partem, in florentiſſimo ſtudio Wittenburgenſi: *per B. Wolffg. Monacenſ. fol.* 1504
- Aurel.* PRUDENTII *Clementis* Liber Hiſtoriarum: *per Mart. Herbipolenſ. 4* 1505
- Virgiliſ Maronis *Aeneis*: *per Iac. Thanner. r 4* 1505
- L. Ann. Senecæ Liber ad Galionem, de remediis fortuitarum: *per eundem. 4* 1505
- An. Manl. Torqu.* BOECII, alias D. *Severini*. Opus V. librorum de philoſophica conſolatione ſpectatiſſimum, ianque recentiori lima in Lipſenſi gymnaſio ab innumeris mendis purgatum, et fideliter caſtigatum: *per eundem. s fol.* 1505
- Theoder.* GRESSMUNDI, Iun. Moguntini, in VII. artium liberalium deſenſionem dialogus: *r 4* 1505
- Ars elegantiffima ſcribendi epiſtolas *Franc. NIGRI*: *per Wolffg. Monacenſ. u 4* 1505
- Dominici* MANCINI de quatuor virtutibus et omnibus officiis ad bene vivendum: *per Bacc. Mart. Herbip. 4* 1505
- Carmina ornatiffima XXXVI. *Franc. PETRARCHAE* in laudem *Mariae Magdalenaë. 4* 1505
- Bapt. Mantuani* Elegiae duae, quarum prior contra amorem

r) Ampliff. GOETZIUS in Programm. p. 4.

s) Ad Lectorem Sapphicon A. F. L. (*Andr. FABRI, Landavienſis*)
Quod diu torpore gravi ſepultum
Plurimum ſoedaverat error: ecce
Splendidum reſpirat opus Boëcii,

Candide Lector.

Illius nunc te capiunt decora
Verba: nunc ſenſus nitidi placebunt,
Vnde maiorem poteris legendo
Carpere fructum.

r) *El. EHINGER* de Biblioth. Aug. p. 514.

- rem Venereum inscribitur, posterior vero virtutis ac fortunae pugnam continet: *per Wolffg. Monacens.*^x 4 1505
- Dialogismus Hieron. EMSERI de origine propinandi, vulgo compotandi, et an sit toleranda compotatio in republ. bene instituta, nec ne: *per Melch. Lotter.* 4 1505
- Von den nawen Inseln und Landen, so jetzt kürghlichen erfunden sind, durch den König von Portugal: durch Wolffg. Müller.^y 4 1505
- Virgilio Saltzburgensis Trilogium de mirifico verbo intelligibili mentis et cordis, ex diversis studiose congestum: *per Melch. Lotter.* 4 1505
- Duo libri posteriorum Analyticorum Aristotelis: *per Wolffg. Monacensem.*^z fol. 1505
- Agenda seu Benedictionale commune agendorum, cuilibet pastori ecclesiae necessarium: *per Melch. Lotter.* 4 1505
- Hieron. Emseri Carmen de vita et miraculis BENNONIS, Episcopi Misnensis: *per eundem.* 4 1505
- Das Buch der Botschaft göttlicher Güttigkeit, durch eine sonderliche andechtige seel. Closter-Jungfrau des Closter Helfedrich etwan bey Eisleben gemacht: *per eundem.* 4 1505
- Repetitio C. inter alia de immu. eccle. edita a Clar. V. I. D. equiteque Pet. Ravennate: *per Wolffg. Stoecklin.*^a fol. 1505
- Tractatus HIPPOCRATIS de aspectibus planetarum, versus Lunam, a Pet. ABANO in Latinum traductus: *per Martin. Herbipol.* 4 1505
- Liber Isagogiarum PORPHYRII in Categorias Aristotelis: *per eundem.*^b fol. 1505

L 3

Elo-

u) Die 24. Mens. Decemb.

z) 13. Kal. Februar.

x) M. Arnoldi Wostenfeldes industria limatae.

a) D, 21. Mens. Septemb.

y) Est Americi VESPUTII Epistola ad Petrum de Medicis, ex Italico et Latino conversa.

b) Finis libri quinque praedicabilium per M. Arnold. WESTFELDES, Lindaviensem diligenter emendati, feria quinta post nooo. virginum.

Eloquentiae praecepta <i>Aug. DATTI</i> cum triginta Regulis Franc. Nigri: <i>per Iac. Thanner.</i> 4	1505
PLAUTI <i>Afinaria.</i> ^c fol.	1506
<i>Iob. HISONIS</i> cantilenae aliquot bucolicae de Illustriff. Principe Philippo, Comite Palatino, Electore Imperii: <i>per Wolfgang. Monacensem.</i> ^d 4	1506
Aristotelis <i>Categoriarum</i> liber: fol.	1506
Liber <i>perihermenias</i> Aristotelis, mendis plusculis ter- fus. ^e fol.	1506
Petri Ravennatis <i>Secunda Pars Compendii Iuris Canonici:</i> <i>arte et expensis Wolfgangi Molitoris de Monacho.</i> ^f fol.	1506
Persii Flacci nobilissimi <i>Satyrici unicus, sed elegantissimus</i> <i>Satyrarum</i> liber: <i>per Melch. Lotter.</i> ^g fol.	1507
Liber <i>Satyrarum Iunii Iuvenalis, poëtae lepidissimi, ac inter</i> <i>omnes Satyricos utilissimi:</i> <i>per Iac. Thanner.</i> fol.	1507
<i>M. Tul. Ciceronis officiorum</i> liber et dialogus de amicitia: <i>per Mart. Herbipolensem.</i> ^b fol.	1507
Ciceronis de <i>Senectute</i> liber, acri cura et diligentia a M. Io- hanne Cubitenfi emendatus: <i>per eundem</i> fol.	1507
Ciceronis <i>Paradoxa scitu iucundissima:</i> <i>per eundem.</i> fol.	1507
<i>Ioannis Aesticampiani Epigrammata:</i> <i>per Melch. Lotter ci-</i> <i>vem Lipsensem.</i> ⁱ 4	1507
<i>Decalogium Virgilit Saltzburgerensis de Meteorologicis im-</i> <i>pressionibus et mirabilibus naturae operibus in igne, ae-</i> <i>there</i>	

c) Bibliotheca Carpvov. p. 214.

d) MOLLERUS loc. cit.

e) *Finis librorum perihermenias Ari-*
stotelis, opera Arnold. Woeftenfeldes art.
mag. emendatorum.

f) Die 26. April.

g) Herm. BUSCHII, *Pasiphili*
Epigramma in Persium: Persius loquitur.
Ne contemne mei parva haec monumenta
libelli,

Sed quibus ingenii lumen et artis inest.

Non semper par est virtus et gratia magnis
Corporibus, sed plus saepe minora valent.

Vulture sic avido longe est preciosior Attis,
Sic et ab Eoo psittacus orbe datus.

Surculaque Assyria vincunt stillantia gutta
Sic ornos steriles populeasque trabes,

Sic gemma in digitis fulvo gestatur et
auro.

Spreta rigent crasso cum tibi saxa luto.

Ergo

- there, in aquis atque terra contingentibus et nostris in climatibus apparentibus: *per Wolffg. Stoeckel.* 4 1507
- Lectura super titulis de regulis iuris: *per Wolffg. Monacensem.* 4 1507
- Lectura super titulo de regulis iuris lib. VI. *per eundem.* 4 1507
- Epistolae Horatii: *per Bacc. Wolffg. Monacens.* 4 1508
- TERENTII *Afri*, poëtarum comicorum elegantissimi, Comoediae diligenter castigatae, cum brevissimis argumentis: *per Bacc. Wolffg. Monacens.* * fol. 1508
- Cicero de Amicitia: *per Iac. Thanner.* ¹ fol. 1508
- HIERONYMI VII. Epistolae ad vitam mortalium instituendam accommodatissimae: *per Melch. Lotter.* ^m 4 1508
- Libellus de laudibus Germaniae et ducum Saxoniae editus a *Christoph. SCHEURLIO, Nurembergenfi*: *per Mart. Lantzpergium.* ⁿ 4 1508
- Lectura super titulo de regulis Iuris ff. *per Wolffg. Monacensem.* ^o 4 1508
- Consilia elegantissima in materia usurarum et contractuum usurariorum *per Christoph. CUPPENERUM, Prutenum*, art. et V. I. D. et equitem auratum edita: *per Melch. Lotter.* fol. 1508
- Elenchorum Sophisticorum Aristotelis libri: *per Bacc. Wolffg. Monacensem.* fol. 1508
- Parvorum naturalium Aristotelis utilissimae paraphrases: *per Iac. Thanner.* ^p fol. 1508

Aureum

Ergo age primicius nostrae studiose iuventutae

Sint quamvis modicae, tu tamen, oro, lege.

h) Extemporale Rich. SBRULII

Tetraslichon ad studiosos:

Has Ciceronis opes studiosa capeffe caterva,

Quas omni penitus labe cavere, scias.

Hinc potes et mores, et grammata discere,
et illud

Eloquium, quo nil pulchrius orbe: vale.

i) MAITTAIR. T. II. p. 185.

k) Opera et industria M. Arn. Wostenfeldes Lindav. diligenter emendatae.

l) m) MOLLERUS loc. cit.

n) Mart. Lantzpergius, Lipsiensis bibliopola elegantissimus summa vigilantia ne ab Italico archetypo aberraret, hunc libellum imprimebat. Mens. Jun.

Libri de rebus gestis Alberti, Saxoniae Ducis, meminit *Conr. GESNERVS.*

o) D. X. M. Mart.

p) MOLLERUS l. c.

- Aureum opusculum B. Thomae de ente et essentia: *per Bac. Mart. Herbipolens. fol.* 1508
- D. Aurel. AUGUSTINI Liber de essentia divinitatis, quo Anthropomorphitarum et Vadianorum errores praecipue reprobant, cum annotatt. a Magno Hundt collectis: *per Iac. Thanner. 4* 1509
- De saluberrimo fructuosissimoque D. Virg. Mariae Psalterio triplex hecatostichon, cum aliis quibusdam carminibus elegantissimis Herm. Buschii: *per Mart. Herbipol. 4* 1509
- De celeberrima D. Blasii, et Praefulis, et Martyris vita carmen: *r 4* 1509
- Ciceronis de Legibus Libri III. per eundem. *fol.* 1509
- Corn. TACITI de situ, moribus et populis Germaniae aureus libellus: *per Melch. Lotter. 4* 1509
- Oratio Legatorum Venetorum ad Maximilianum Caesarem habita Memmingae 1508. Responso Maximiliani. Monitorium contra Venetos: *per eundem. 4* 1509
- Liber Isagogiarum PORPHYRII in Categorias Aristotelis: *per Conr. Kachelofen. fol.* 1509
- Textus Praedicamentorum Aristotelis. *fol.* 1509
- Parvulus Philosophiae naturalis summa diligentia emendatus per Gregor. de Konitz: *per Iac. Thanner. fol.* 1509
- Moralogium ex Aristotelis Ethicorum libris officiose excerptum, novitiorum gratia compilatum: *per Wolffg. Stoeckel. fol.* 1509
- Tractatus de Testamentis, Codicillis, etc. causa mortis donatione: *per eundem. r 4* 1509
- Herzog Georgens zu Sachsen Bergwerks-Ordnung: durch Melch. Lottern. *fol.* 1509

Q. Hora-

q) Biblioth. Hafiana. p. 760.
 r) D. 18. M. Januar.
 s) Cura Greg. Laticepali Conicens.
 z) Praefigitur Greg. Laticepali ad Lectorem Epigramma. In fine. Habes,

amate Lector, tres Tullii officiorum libros satis laboriose emendatos vigili quoque diligentia Iac. Thanneri, Lipzensis civis, anno X. supra millesimum quingentesimum exaratos. Si quid tamen vitii inter le-

gen-

Q. Horatii Flacci Epistolarum Liber : <i>per Bacc. Wolffg. Monacensem.</i> 4	1510
M. Tull. Ciceronis ad M. Ciceronem fil. Officiorum liber : <i>per Iac. Thanner.</i> 4 fol.	1510
Ciceronis Topica. it. Martiani Capellae Dialectica: <i>per Melch. Lotterum.</i> fol.	1510
C. Crispi SALLUSTII liber de bello Iugurthino: <i>per B. Mart. Herbipolens.</i> fol.	1510
D. AMBROSII Mediolanensis L. III. Officiorum: <i>per eundem.</i> 4 fol.	1510
Ioh. CHRYSOSTOMI de laudibus et excellentia S. Pauli Apostoli Homeliae quatuor, per Geor. Trapezuntium e Graeco traductae: <i>per Wolffg. Monacens.</i> fol.	1510
Bapt. Mantuani Parthenice prima et secunda: <i>per Iacob. Thanner.</i> 4	1510
Gloriosissimi Martyris Christi, CANANTI vita a Io. GARZONE elegantissime conscripta: <i>per Bacc. Mart. Herbipolens.</i> 4	1510
Aristotelis Oeconomicorum L. II. translati e Graeco in Lat. a Leonb. ARETINO: <i>per eundem.</i> 7 fol.	1510
Parvorum Naturalium Aristotelis octo libelli in libros de animalibus et plantis: <i>per Wolffg. Monacens.</i> fol.	1510
Coelifodina absconditos Scripturae thesauros pandens M. Ioh. DE PALZ, ord. Fr. Eremit. S. Augustini: <i>per B. Mart. Herbipolens.</i> 4	1510
Iac. HENRICHMANNI Institutiones Grammaticae: <i>per Melch. Lotterum.</i> 4	1510
Psalterium Davidis Prophetae per D. Aurel. Augustinum in tres quinquagenas divisum: <i>per Iac. Thanner.</i> fol.	1511

M. Tul-

gendum offenderis, cum benevolentia vadiro.

u) MOLLERUS l. c.

x) Curante Greg. Laticephalo, cuius Sapphicon Parthenice Secundae additum.

y) MOLLERUS l. c.

z) MOLLERUS loc. cit. De Ioh. Paltz conf. Trithemii Continuator MS. Biblioth. Senatoriae, qui fuit olim presbyterorum & clericorum domus horum luminum B. Mariae, prope muros civitatis Hildensfemensis, in Brulone.

- M. Tul. Ciceronis Paradoxa scitu iucundissima: *per Iac. Thanner. a fol.* 1511
- M. Tul. Ciceronis Laelius, sive de amicitia Dialogus: *per eundem. fol.* 1511
- Plauti Amphitryo. *b fol.* 1511
- Declamatio LIBANII, oratoris Atheniensis, de uxore loquaci: *expressa novis formis per Melch. Lotter. c 4* 1511
- Opus Aristotelis de Moribus ad Nicomachum, Lat. *per Iob. ARGYROPYLUM, denuo iam emendatum: per Bacc. Mart. Herbipolensem. fol.* 1511
- Exercitium totius veteris artis praedicabilium Porphyrii Pradicamentorum et Perihermenias Aristotelis, sex Principiorum Gilberti, libros mira brevitate complectens, et ab *Erasmo WONSIDEL* congestum: *per Iac. Thanner. d fol.* 1511
- Erasmi Wonsidelii, acutissimi philos. studii Lipzenfis magistri, Exercitium totius novae Logicae Analyticorum, Topicorum, et Sophisticorum Elenchorum Aristotelis: *per eundem. fol.* 1511
- Sim.* EISENMANN Art. liberal. M. Liptzenfis, Enchiridion Arithmetices: *per eundem. e fol.* 1511
- Porphyrii Exercitium librorum Aristotelis de anima et Parvorum natura: *per Wolffg. Stoeckel. f fol.* 1511
- Oecologium ex Aristotelis Oeconomicorum libellis, et reliquorum Doctorum officinis congestum in Universitate Lipfensi: *per eundem. fol.* 1511
- Aldi* MANUTII, Romani, Lucubrationes Grammaticae: *per Melch. Lotter. s 4* 1511
- Herm.

a) Praefigitur Arn. Woestefeldes, Lindaviensis, Sapphicon

b) Biblioth. Carpzov. p. 214.

c) Ex Gracco vertit *Vigandus* DE SALTZ' A. V. I. D. S. Petri Budissin. Ecclesiae Cantonicus.

d) Hoc opus impressit Abiegni littera vafri,

Lips ubi pulchra nitet Misena gloria Terrae. die XVII. April.

In vigilia S. Iacobi.

f) g) MOLLERVS loc. cit.

- Herm. Buschii, Pasiphili, in artem Donati de VIII. Partibus
 Orationis commentarius, ex Prisciano, Diomede, Ser-
 vio, Capro, Agraetio, Phoca, clarissimis Grammaticis,
 collectus: *per Melch. Lotter.* 4 15II
- Huld. HUTTENI Verificatoria Ars: *per Bacc. Wolffg.*
Monacensem. 4 15II
- Eclogae Virgilii Neoterici, h. e. *Baptistae Mantuani*, Car-
 melitae: *per Iac. Thanner.*^b 4 15II
- Eiusd. de honesto amore, et felici eius exitu, cum quadam
 alia Ecloga contra amorem: *per Bacc. Mart. Herbipolens.*ⁱ 4 15II
- GUARINI de amore Aldae Virginis carmen Elegiacum:
per Wolffg. Stoeckel.^k 4 15II
- Breviores Epistolae *Marci Antonii SABELLICI*: *per*
Bacc. Mart. Herbipolens. 4 15II
- Christoph. SCHEURLII*, I. V. D. libellus de Sacerdotum
 et rerum ecclesiasticarum praestantia: *per Bacc. Wolffg.*
Monacensem.^l 4 15II
- Bulla intimationis generalis Concilii apud Lateranum, per
 Iulium Papam II. edita:^m 4 15II
- Oratio Sanctissimi foederis, initi inter Pontificem, Hispa-
 num et Venetos, habita Romae III. Non. Decembr. an.
 15II. Breve Iulii II. P. M. ad Principes Christianos, in
 quo continentur potiores causae privationis Cardinalium
 haeticorum schismaticorumque: *per Mart. Herbipol.*
*Librarium, elegantissime politissimeque impressum.*ⁿ 4 15II
- Nic. DE SCHOENPERG* Oratio de pugna Christi cum
 diabolo in deserto: 15II

M 2

Der

h) Praefigitur *Sebast. MIRICII*
 Carmen.

i) k) MOLLERVS loc. cit.

l) Iussu et expensis *Ge. KELNER*,
 mense Martio.

m) *Impressa est haec Bulla ex Arche-
 typo Romae impresso per Iacob. Mazo-
 chium.*

n) Praefigitur *D. Chr. SCHEUR-
 LII* Epistola ad Praestantissimum vi-
 rum, Dom. *Guntherum DE BVNAW*,
 Protonotarium apostolicum, Decanum
 Numburgensem.

o) *Val. Ern. LOESCHERVS* in
 Stromateo p. 266.

- Der Spngel der tucht voll trefflicher Lere und Sprüche des
Heil. BONAVENTURÆ: durch Melch. Lotter. 4 1511
- L. Ann. Flori Epitome: per Iac. Thanner. 1 fol. 1511
- Hortulus Elegantiarum M. Laur. CORVINI, partim ex
M. Tull. Ciceronis furculis, partim ex suo germine
confitus. In cuius fine describitur Cracovia, Poloniae
Metropolis, carm. Sapphico: per Wolffg. Monacensf. 4 1511
- Plauti Truculentus, et Stichus. 1 fol. 1512
- Hesiodi Poëtae Georgicorum liber per Nicol. DE VALLE
conversus e Graeco Latine: per Mart. Herbipolensf. 4 1512
- Q. Horatii Flacci Epistolarum Lib. II. per Melch. Lotter. 4 1512
- L. Ann. Senecae ad Lucilium Epistolarum liber: per eun-
dem. 4 1512
- Opusculum remediorum adverfae fortunae ex Franc. Pe-
trarcha: per Wolffg. Stoeckel. 5 4. 1512
- M. Ant. Cocci Sabellici Exemplorum Lib. X. per eun-
dem. 4 fol. 1512
- Textus septem tractatum Petri Hispani per tractatus et
capitula distinctus: per Melch. Lotter. 4 1512
- Mart. Polichii Cursus Logici Commentariorum Collecta-
nea: per eundem. 11 fol. 1512
- Aristotelis Libri VIII. de Physico auditu, Physicorum ap-
pellati: per Mart. Herbipolensf. fol. 1512
- Orationes vel potius divinorum eloquiorum enodationes
facundissimae coram Iulio II. P. M. totoque Cardinalium
coetu per Nic. DE SCHOENBERGK, alias de Al-
mania

p) MOLLERVS loc.c.

q) Biblioth. Carpzov. p. 214.

r) Edente Honorio Cubitensi.

s) t) MOLLERVS l. c.

u) In Praefat. Curavi igitur Typis et
formis librariis procuranda mea in Ari-
storelem. Collectanea olim frequentissimo
auditorio in almo Gymnasio Lipsiensi ex

commentariis Patrum Parisiensium et
Coloniensium praelecta, quae more hujus
aetatis cursum Logicae nomino, secu-
tus caeteros, qui sic appellant, fortasse
quod omnium Logicae Aristotelicae ope-
rum sint interpretatio, percurrrens omnes
dogmatis peripatetici partes. 20. die Febr.
Praefigitur Geor. SIBVTI Poëtae
Laureati ad Lectorem Epigramma.

mania nuncupatum, ord. Praedicator. &c. peroratae: <i>per B. Wolffg. Monac.</i> 4	1512
Guilielmi Episcopi Parisiensis Dialogus de VII. Sacramentis. y	1512
D. Bennonis, quondam Misnensis Episcopi vita, miracula, et alia quaedam, <i>per Hieron. EMSERV M: per Mel. Lotter. fol.</i>	1512
Waldensium Confessio duplex Regi Hungariae missa, et alia Waldensia: <i>per eundem. fol.</i>	1512
E O B A N I <i>Hessi</i> Heroidum Christianarum Epistolae. 4	1512
Bapt. Mantuani sententiosa dicta latinitate, elegantia ac morali eruditione refertissima: <i>per Wolffg. Monacens.</i> 4	1512
Pläuti Aulularia, Casina, Cistellaria, Menaechmei, Miles et Persa: <i>per Iacob Thanner.</i> 2 fol.	1513
M. T. Ciceronis tres libri de Legibus gratiae antiquitatis et reconditae eruditionis plenissimi: <i>Melch. Lotter diligenter impressit.</i> 4 fol.	1513
Fastorum Ovidii Libri VI. cum argumentis in Librorum capitibus additis: <i>per Mart. Herbip.</i> 4	1513
Epistolae septem Canonicae S. S. Apostolorum cum praefationibus atque argumentis D. Hieronymi: <i>per Iac. Thanner. f.</i>	1513
Iob. BRASSICANI Institutiones Grammaticae: <i>per Mel. Lotter.</i> 4	1513
Aur. PRUDENTII Clementis liber, in quo scribitur Passio B. Romani martyris: <i>per Mel. Lotter</i> b 4	1513
	Ant.
	M 3

x) Edente Iob. DE SCHLEYNITZ ecclesiae Misnensis Canonico.

y) D V P I N Biblioth. des Auteurs Ecclesiast. T. X. p. 70.

z) Biblioth. Carpzov. p. 214.

a) In fronte legitur *Herm. TVLICH I-CH I I* carmen.

b) *Herm. TVLICH I V S* candido Lectori:

Si placet insignis nitido Prudentius ore,

Huc pede felici, candide lector, ades.

*Hic damnata leges variorum sacra
Deorum,*

Affertumque pia velligione Deum.

*Pro quo constanti Romanus pectore
martyr.*

Post varias poenas tristia fata tulit.

- Ant. Mancinelli de versuum et syllabarum quantitate libellus: *per eundem*. 4 1513
- Polilogium ex Aristotelis VIII. Politicorum libris operose manipulatum: *per Wolfg. Monacens. fol.* 1513
- Hieron. CINGULARIS, Chrysofolitani, in omnes Petri Hispani Tractatus enarratiuncula. ^c 4 1513
- Opus Algorithmi iucundissimum M. Geor. PVERBACHII, Viennensis; *per Mart. Herbipolens.* 4 1513
- Bonae valetudinis cura, seu Regimen Sanitatis Salernitanum: *per Iac. Thanner.* ^d 4 1513
- M. T. Ciceronis de Senectute liber acri cura et diligentia M. Ioh. Cubitensis emendatus: *per B. Wolfg. Monacens. fol.* 1514
- VALER. MAXIMI de dictis et factis memorabilibus exemplorum Libri IX. *Mel. Lotter nitide et emaculate impressit.* ^e fol. 1514
- Hieron. Cingularii terfissima Latini Eloquii Synonyma: *per Wolfg. Monacens.* 4 1514
- Plauti Trinummus. ^f fol. 1514
- M. Ant. Coccii Sabellici Exemplorum Lib. X. *per Iac. Thanner. fol.* 1514
- Aristotelis libri de generatione et corruptione jamjam de novo studiose elimati: *per Mart. Herbipol.* ^g fol. 1514
- Eiusdem Libri de anima accurata castigatione revisi: *per Wolfg. Monacens. fol.* 1514
- Textus trium Libb. Aristotelis de anima punctuatim emendatus cum interpretatione secundum viam Alberti, Aegidii et B. Thomae: *per Cour. BAVMGARTEN.* ^h f. 1514
- Par-

c) MOLLERVS loc. cit.

d) *In vigilia S. Andreae Apostoli.*

e) *Cum Viti VERLERI epigrammate.*

f) *Biblioth. Carpzov. p. 214.*

g) *Cura Greg. Bredekopffii, Conicens.*

h. i. k) MOLLERVS loc. cit.

l) *Opus hoc Olympicum conditori impensa summa, qua plurimum potest, solertia atque gravitate typicis characteribus*

- Parvulus Philosophiae naturalis cum comment. Gregor. Breitkopff, Conicensis: *per Wolfg. Stoeckel.* ⁱ fol. 1514
- Bapt. Mantuani Parthenice tertia, Divar. Margarithae, Agathes Luciae, et Apolloniae agones continens: *per eundem.* ^k 4 1514
- Summa Philosophiae Naturalis cursorie emendata in almo universitatis Lipsiensis gymnasio: *per Iac. Thanner.* fol. 1514
- Ad Georgium, inclytum Sax. Ducem, Ioh. TVBERINI, Erythropolitani, Musithias de Coelitibus et sacris historiis, in Musas novem digesta, adiecto argumentorum appendice in aliquod Christi oracula et evangelia, quae sacris aedibus tempestate diversa lectitantur: *per Mel. Lotter.* ^l fol. 1514
- Hel. Eobani, Hessi, Heroidum Christianarum Epistolae, opus novitium: *per eundem.* 4. 1514
- Nobilissimi, diviniissimi et excellentissimae autoritatis quatuor evangelistarum libri: *per Iac. Thanner.* fol. 1514
- Apostolica D. Lucae Evangelio graphi, Pictoris et Medici Acta: *per Bacc. Wolfg. Monacens.* fol. 1514
- Aurel. AVGVSTINI de XII. abusuum gradibus in mundo: *per Bacc. Herbig.* 4 1514
- Ioh. Francisci Pici, Mirandulani, Hymni heroici tres, ad sanctissimam Trinitatem, ad Christum, et ad D. Virginem Mariam: *per Mel. Lotter.* ^m fol. 1514
- Sermo Panegyricus de S. Apostolo Paulo in studio Liptzensi habitus in lectionis Paulianae exordio: *in Officina providi et honesti civis, Iac. Thanuer.* 4 1514
- Confutatio Apologetici cujusdam sacrae scripturae falso inscripti

bus excudit chalcographorum peritissimus, Mel. Lotterus. Avamus, absolvitque in inclyta urbe Lipsica, an. a nat. Christi 1514. Leone X. divina providentia summo Pont. et Maximil. Sereniss. et Invictiss. Imperatore.

m) Herm. TVLICHIVS Lectori:

Lottheriana manus venientibus adsuit hymnis,

In quibus ipse Deus virgoque mater inest.

Optima materia est, sunt optima carmina, Lector,

Non est quod dubites de bonitate libri.

- scripti ad Georg. Saxon. Duc. per *Hier. DVNGERS-
HEYM*: per *Wolfg. Monac.* n 4 1514
- Eiusdem de Laudibus S. Scholaſticae libellus: per *eun-
dem.* 4 1515
- Ciceronis de Oratore Libri III. cum praefat. *Ioh. RHA-
GII*: per *Mel. Lotter.* o fol. 1515
- Q. SERENI SAMMONICI hexametri praecepta me-
dicinae continentis: in officina industrii *Valent. DAM-
MANDRI.* P 4 1515
- Augustini Libri IV. de Doctrina Christiana. q 4 1515
- Proverbia Salomonis Latine edita; per *Mel. Lotter.* r f. 1515
- Enchiridion ERASMI de Milite Christiano: per *Valent.
Schumannum.* s 4 1515
- B. Mantuani Parthenice, Sanctiff. Virginis Catharinae pas-
ſionem heroico carmine complectens: per *eund.* 4 1515
- Eclogae Virgilii Neoterici, Baptiſtae Mantuani: per *Iac.
Thanner.* t 4 1515
- Henningi* PYRGALLI Lufus de ebrietatis et crapulae
exterminio, de animorum ſempiternitate, de vitae
emendatione, de Salvatoris ortu, de vernali temperie et
ocii fuga, de caſtis vatibus obſervandis in amuſos, ode
Sapphica in D. Martini Thurorum Praeſulis Decus,
Epigrammata item et quaedam alia: per *Valent Schu-
mann.* 4 1515
- Grammatica *Ioh. AVENTINI* (vulgo. Turmaier de
Abenſperg) omnium utiliſſima: per *Valent. Schu-
mann.* 4 1515
- Lucerna fratrum, et expoſitio Eugenianae: per *Mel. Lot-
ter* 4 1515
- Franc.* PHILELPHI Epistolae breviores elegantiores-
que

n) Exſtant in Bibliotheca Academica
ejuſdem Panthalia B. Mariae, & libellus
derebus ad ipſum pertinentibus MS.

o) Biblioth. Rivin. p. 7.

p) Ultra Q. Sereni medicinam in fron-

te huius operis praemiſſam, *Candidiſſi-
me Lector, hic Rhemmii Favini Ponde-
ra medica tanquam dona auctaria in-
venies.*

q. r) *El. EHINGER* de *Bibl. Aug.* p. 31.

que et adolescentibus magis conducentes: <i>per Mel. Lotter.</i> ^a 4	1516
Florus: <i>impress. per Iac. Thanner. fol.</i>	1516
Plutarchi Parallela, Guarino Veronensi interprete: <i>per Mel. Lotter.</i> ^x 4	1516
Iohannis PICI, Concordiae Comitum, Epistolae XLVI. <i>per Val. Schumannum.</i> ^y 4	1516
Aldi Manutii Romani Lucubrationes Grammaticae, iam secundo formis nitidioribus impressae: <i>per Mel. Lotter.</i> 4	1516
<i>Phil.</i> NOVENIANI Lucubratiunculae et carmina nonnulla, quibus inter caetera non nihil contra auctorem obscurorum virorum continetur: <i>per Val. Schumannum.</i> ^z 4	1516
Politica Aristotelis a Leonb. ARETINO e Graeco in Latinum traducta: <i>per B. Mart. Herbipol.</i> ^a fol.	1516
Summa Philosophiae Naturalis, quam Ethicen dicunt Aristotelis ad Nicomachum: <i>per Iac. Thanner.</i> ^b fol.	1516
Meteorologia Aristotelis, eleganti Iac. FABRI Stapulensis Paraphrasi extricata: <i>per Valent. Schumann.</i> ^c fol.	1516
Excerpta libri Posteriorum Aristotelis cum commentariolo M. Gregor. Bredekopff: <i>per Iac. Thanner.</i> ^d fol.	1516
Polilogium ex Aristotelis VIII. Politicorum libris: <i>per honestum Baccal. Wolf. Monacens.</i> ^e fol.	1516
Compendiosa capituli physici declaratio principalium humani corporis membrorum figuras liquido ostendens: <i>per eundem.</i> fol.	1516
Epistolae S. Pauli, divinam eloquentiam et sapientiam redolentes: <i>per Iac. Thanner.</i> fol.	1516
Evangelium Nicodemi, et Psalterium Mariae: <i>per Conr. Kachelofen.</i> f	1516

D. B. A.

s. z. u) MOLLERVS loc. cit.

x. y) IDEM loc. cit.

z) 17. Kal. Octobr.

a) 1. mens. Ian. fuitum.

b) Praefig. Greg. Laticephalii epigramma et exhortatio ad virtutes.

c. d) MOLLERVS loc. cit.

e) Mense April.

f) LOESCHERVS p. 270.

- D. BASILII M. ad Gregor. Nazianzenum Epistola, eiusd. de ratione vitae solitariae libellus, duae preces, *Petro MOSELLANO* interprete, eiusque in ferias nuncii B. Mariae virg. ab angelo perlati hymnus, metro sapphico compositus: *ex offic. Mel. Lotter. g* 4 1516
- B. BERNHARDI, Abbatis Claraevallensis, homilia non solum fidei doctrinam, sed vitae quoque magisterium, ac iustae conversationis speculum, nec non luculentissima morum praecepta continens: *ex offic. eiusd. h* 4 1516
- Liber de triplici religione claustralium et spiritali exercitio monachorum, *Iob. TRITHEMIO*, Abbate Spanhemensi, emendante: *per eundem. i* 4 1516
- Hieron. Dungersheimii Conclusiones cum rationibus ad Sunnam B. Thomae: *per Wolfg. Monac. 4* 1516
- C. CRISPI SALLUSTII de Bello Iugurthino liber ex secunda recognitione, ad Aldi Manutii Archetypon: *ex aedibus Val. Schumanni. k* 4 1517
- M. Tullii Ciceronis de partitione oratoria Dialogus: de optimo genere oratorum, ac Ctesiphontis et Aeschinis causa libellus, per *Iob. LANGIVM: exc. Mel. Lotter. fol.* 1517
- XENOCRATIS Platonici libellus de morte a Mars. Ficino Latio donatus. Erasmi Roterod. ad Guil. Copum de senectutis incommodis: *in aedib. Mel. Lotter chalcogr. ingeniosissimi l* 4 1517
- Liber Aristotelis de Physiognomia: *per Wolfg. Stoeckel. f.* 1517
- Augu-

g) prid. Kal. Ian.

h) Mart. DE LOCHA S. Theol. Profesi. Abbas monasterii veteris Cellae, hanc orationem, cum deesset in Collect. operum Bernardi, primas edidit. Supposita videbatur, quod stilus minus castigatus esset, sed dubium Iob. CLICHTOVEVS sustulit, qui ad lib. de dolore virg. in pass. filii c. 5. 6. 14. eam Bernardi nomine advocat.

i) Autore Ioanne, Abbate Bursfeldensi.

k) Sallustius de Coniurat. Catilinae prodiit an. 1518.

l) Impensis Andr. CAMICZIANI, interpretis accuratissimi, nomine vero ingenui adolescentis, Hieronymi RVPERTI, bonarum artium studiosi.

m) Adiectum est Herm. TVLICHII carmen.

- Augustini, Hieronymi, Ambrosii et Gregorii sententiae
 contra Haereticos: *in aedib. Val. Schumann.* 4 1517
- L. COEL. LACTANTII de opificio Dei, vel forma-
 tione hominis, ad Demetrium auditorem suum, liber:
ex officina Mel. Lotter. ^m 4 1517
- Isagoge in Musicam, melliflui doctoris S. Bernardi: opus
 Musicum D. ac dulcissimi patris Bernardi: appendix
 de inflectionibus octo Tonorum, modulus psallendi me-
 tri primi, Institutio D. Bernardi, quomodo psallendum,
 Formula pronunciandi lectiones et collecta in divinis
 officiis: *ex offic. Mel. Lotteri.* ⁿ 4 1517
- Pici, Mirandulani, Hymni et Carmina 4 1517
- Eclogae Virgilii Neoterici, hoc est, Bapt. Mantuani, Car-
 melitae: *in aedib. Valent. Schumanni.* ^o 4 1517
- Comoedia Thom. M E D I I, Epirota inscribitur, cum
 omnium vocabulorum, quae in ea continentur, inter-
 pretatiunculis, a Iob. KNELLER in calce libri an-
 nexis: *per Iac. Thanner.* 4 1517
- Ant. MANCINELLI Verfilogus, a Iob. HORNHELL-
 NIO recognitus, cum Commentario Iob. MVRME-
 LII: *in aedib. Val. Schumanni.* 4 1517
- Iob. REVCHLINI Sergius, vel Capitis Caput: *per eun-*
dem. ^p 4 1517
- Opuscula Hier. EMSERI: *per eundem.* 4 1517
- Matthaei LEVCOMANNI, *Cygnei*, artificiosa memoriae
 restitutio: *per Wolfg. Stoeckel.* ^q 4 1517

N 2

LIBRI

ⁿ) Isagogen hanc, inter Bernardi Opera, a P. P. Claraevallensibus edita, omis-
 sam, Michael, Prior Cellensis, ex veteri
 codice primus eruit. Queritur in Episto-
 la ad Martinum Lochavium, eam ne no-
 mine quidem haecenus notam fuisse, in
 Musicae regulas et praecepta, in coeno-
 biis fere omnibus, peccari. Curam ta-
 lium Prior agebat. Statuta Canonico-
 Regular. Ord. S. Augustini Monasterii S.
 Thomae in Lipczk, quae existant in Bi-

bliotheca Senatoria Cap. XXXVIII.
*Tenetur etiam Prior diligenter provide-
 re, ut accentus antiquitus observati in
 lectionibus, epistolis, evangelis, collectis, et
 caeteris cantandis et legendis non varien-
 tur aut novi introducantur.*

^o) Praefigitur Seb. MIRITII, Re-
 giomontani, carmen.

^p) Bibl. Rivin. p. 20.

^q) MOLLERVS loc. cit.

LIBRI SINE ANNI INDICIO
LIPSIÆ IMPRESSI.

Opuscula Aen. Sylvii de duobus amantibus et de remedio amoris, cum epistola retractatoria eiusd. Pii II. ad quendam Carolum: *per Conr. Kachelofen.* 7 4

Latina Idiomata Mag. Pauli Niavis: *per eundem,* 4

Thesaurus eloquentiae eiusdem: *per eundem* 4

Carmen Philippi Beroaldi de die dominicae passionis: *per M. B. (Maur. BRANDISS)* 4

Seneca de Quaestionibus naturalibus: *per Arn. de Colonia* 4

Senecae Epistolarum liber ad Lucilium de vivendi ratione: *per eundem* 5 4

Basilii M. liber de studio Poëtarum et Oratorum, quo pacto qualiterve legi debeant: *per eundem* 4

Guilhelmi Zaphonenfis, frat. de ord. minor. perutilis epistolandi modus: *per eundem.* 4

Resolutorium dubiorum circa celebrationem missarum occurrentium, per Ioh. de Lapide ord. Carthus. *per eundem.* 4

Repetitio famosi C. omnis utriusque sexus de poenitentia et remiss. cum Notatis et Quaest. quotidianis utilibus: *per Greg. Boettiger* 4

HOMERI, Grecorum poëtarum clarissimi, Iliadum opus per PINDARVM *Thebanum* e Graeco in Latin. traductum: *per Mart. Herbipolensem.* 4.

Textus historiae de anima Aristotelis: *per eundem fol.*

Textus parvorum naturalium Aristotelis: *per eundem fol.*

Libri quatuor de coelo et mundo intitulati: *per eundem. fol.*

Aristotelis Summa Philosophiae Naturalis, ethicen dicunt: *per eundem. fol.*

Textus librorum de Physico auditu Aristotelis: *per eundem. fol.*

Aristo-

7) MOLLERVS in Programm.

5) IDEM l.c.

7) Edidit Ioh. Cubitenfis.

2) Carmine elegiaco.

- Aristotelis liber de generatione et corruptione, jamjam denuo studiose elimatus: *per eundem fol.*
- Textus Prædicamentorum Aristotelis: *per eundem. fol.*
- Textus Libri perihermenias Aristotelis: *per eundem. fol.*
- Centiloquium Hermetis: *per eundem. 4*
- P. Virgilio Maronis ad Octavium Culex. *per eundem. 4*
- Ovidius in Ibin: *per eundem. 4*
- Pharfalia LVCANI cum Pet. Eolici præfatione: *per eundem. 4*
- Auli Flacci Perſii, Poëtae, Satyrarum opus: *per eundem. * 4*
- C. Crispi Sallustii liber de Coniuratione L. Ser. Catilinae et de bello Iugurthino: *per eundem. fol.*
- Elegantiae Latinitatis M. Pauli Niavis denuo emendatae, una cum modo epistolari: *per eundem. 4.*
- In osculum Cynthiae *Balthas. RITTER* Panegyris: *per eundem * 4*
- Proverbia metrica et vulgariter rhythmisata *Iob. FABRI de Werdea*, utriusque iuris Baccalaurei: *per eundem. 4*
- Eiusdem carmen de novem Musis: *per eundem. 4*
- Eiusdem utilissimum ac breve carmen, de quarundam dictionum debita rectaque pronuntiatione: *per eundem. 4*
- Poëma Elegiacum, quod *Iacobus ILLUMINATORIS*, Magister studii Liptzensis, ad adolescentes tempore aestivo cecinit, ut studia repetant: *per eundem. 4.*
- Geor. SIBVTI, Daripini*, silvula in Albiorim illustratam: *per eundem. * 4*
- Panegyricae Laudationes *Stephani GERHARDI*, de Illustri Domo Saxonica, ad D. Fridericum, Ducem Saxoniae: *per eundem. y 4*
- Colores Rhethoricae disciplinae per Mag. Paulum Niavem pro incipientum utilitate conscripti: *per eundem. 4*

N 3

Prae-

x) Biblioth. *Ern. Sal. CYPRIANI*.

dekoph de Konitz, de praeclaro M. Stephano Gerhard.

y) Accedit Epigramma M. Greg. Bre-

Praeclarum ac prope divinum Tragoediarum SENECAE opus:
per eundem. ^z 4

Dialogus Pauli Nivis, in quo literarum studiosus praeceptis
Rhetoricae deditus, cum beano quarumvis praeceptionum
imperito, atque ignaro, loquitur: *per eundem* 4

Iod. BADI *Ascensu* in epistolarum compositionem Ifagogi-
cum brevitate et facilitate praeditum: *per eundem.* 4

Libellus de septem foribus seu festis B. virginis, qualiter in
quolibet fit honoranda: *per eundem* ^a 4

Di Hymelisch Juntgrub gemacht und regulirt nach hielendischer
Sprache: *per eundem.* 4

Praeceptorium perutile, in quo X. Sermonibus materia pro
unoquoque Praeceptorum decalogi praedicabilis compendiose
perstringitur: *per eundem.* 4

Arnoldi de NOVA VILLA speculum Medicinae: *per eun-*
dem. ^b 4

Alberti M. opusculum de intellectu, et intelligibili: *per eun-*
dem 4

Textus Arithmeticae communis, qui pro Magisterio fere
cunctis in gymnasiis ordinarie solet legi, correctus corro-
boratusque perlucida quadam, ac prius non habita commen-
tatione, a Conr. Norico: *per eundem. fol.*

Conr. Wimpinae de nobilitate coelestis corporis: de eo an
animati possint coeli appellari: de nobilitate animarum coeli:
per eundem 4

Tracta-

2) *Iac. BARINVS:*

Clauditur iste liber Senecae, repetendus
in omne

Aevum, hunc ardenti pectore lector
ama.

Presserat Herbipolis Martinus in aede
decenti

Liptzik: hoc munus, candide lector,
ama.

Mart. DELRIO in Prolegom. ad Se-

necam p. 3. *Editio vetus Herbipolensis*
earum, quas vidi, optima, et, arbitror,
emendatissima, forte et prima, cui non
additur annus impressionis. Hanc Se-
necae editionem Lipsiae produisse, vel
additi in fine versus testantur. Qui cu-
ram eius gessit, *Iacobus BARINVS,*
Lipsiae adolescens docuit, & inter
orientia Germaniae lumina, cum Conr.
Celte, Ioh. Honorio, Matthaeo Lupino,
atque

Tractatus de arte curandi vitia Iacobi Carthusiensis, in Carthusia apud Erffordiam compilatus: *per eundem* 4

Iac. PUBLICII, Florentini, ars epistolandi orandique modus: *per Wolfgangum Monacensem.*^c 4

Aristotelis liber de anima: *per eundem.* fol.

Tria Rhetoricorum Volumina Aristotelis, incredibili suavitate, et rhetoricae artis ubertate insignia: *per Iac. Thanner.*^d fol.

L. Ann. Flori, Illustris historiographi, epitomata quatuor: *per eundem.* fol.

Tractatus de privilegiis pauperum, per Ioh. Fabri de Werdea in Studio Liptzenfi compositus: *per eundem.* 4

Eiusd. Tract. de modo docendi alios: *per eundem.* 4

Mythica Historia Ioh. BOCCATI, per Phil. Beroaldum de Italico in Latinum translata, in qua ostenditur exemplo cujusdam adolescentis, ob mores belluinos Cymonis dicti, amorem cultorum morum esse parentem: *per eundem.* 4

De laudibus sanctissimae matris Annae tractatus perquam utilis, Ioh. Trittemii, Abbatis Spanhemensis: *per Melch. Lotter.* 4

Petri Fausti ANDRELINI, Forolivienfis, Epistolae Proverbiales: *per Valentin. Schumann.* 4

Bucolica Antonii GERALDI, Poetae Laureati: *per eundem.* 4

Vlrici Hutteni ^{OUTIS}. Nemo. *per eundem.* 4

LIBRI

atque aliis, a Mart. MELLERSTADIO relatus est, in Responf. ad Pistor. Conf. Anon. Mader. Nu. XXXVI. Quam vero laudem Senecae DELRIO tribuit, eam ferme omnes antiqui scriptores, hac aetate Lipsiae impressi, merentur. Satis enim exploratum habeo, eos ad optimorum codicum, quos Bibliothecae per Misniam & Saxoniam suppeditabant, fidem emendatos fuisse.

a) *Collectae sunt ad devotissimam instantiam Friderici electoris & Iohannis Friderici, Ducum Saxoniae, per quendam S. Theol. Professor. ord. frat. Heremitar. a. 1491.*

b) Edente Martino MELLERSTADIO.

c) Ex castigatione W. S. C. (Wolfgangi SCHINDLERI, Cubitens.)

d) Praefigitur Georgii DOTTANII, Menigenfis, Hexastichon.

LIBRI SINE ANNI ET TYPOGRAPHI
NOTA LIPSIAE IMPRESSI.

Dialogus L V C I A N I Philosophi, quomodo solus nudus per Acheronta transvehi potest, una cum recommendatione heremi Franc. Petrarchae et tractatulus Synonymorum Isidori de vitae praesentis regimine. *e* 4

Aristotelis Libri IV. de coelo et mundo. *fol.*

Libri meteororum in Latinum translati quatuor. *fol.*

Liber de anima, praenotata in fronte Iac. Fabri Stapulensis in libris de anima introductione. *fol.*

Parvorum Naturalium Aristotelis libelli. *fol.*

Isagoge P O R P H Y R I I ad Categorias Aristotelis. *fol.*

Seneca de quatuor virtutibus cardinalibus cum commento. 4

L. Ann. Senecae ad Neronem liber de clementia. *fol.*

M. Tul. Ciceronis liber primus Invektiviarum in Catilinam. *f* 4

Eiusdem Orationum, quae Demosthenis imitatione Philippicae dicuntur, Philippica prima. 4

Eiusdem Oratio pro Archia poeta. 4

Tres Ciceronis de Natura Deorum libri elegantissimi, qui ante inscitia Chalcographorum depravati, iam saeviori ad unguem lima expoliti et a plusculis mendis vindicati sunt. *fol.*

M. Tullii Ciceronis Epistolae familiares nuper castigatae ab infinitis pene mendis emaculatae atque correctae. *ff fol.*

Q. Horatius Flaccus de arte poetica ad Pisones. 4

P. Ovi-

e) Edente Paulo Niavis.

f) Cura Pauli Niavis.

ff) Stephanus GERHARDVS, Pontificii Iuris doctor, in Dedicat. ad nobilissimum Dominum Ernestum DE SCHLEYNITZ, baronem praeclarissimum. Non abs re adductus, institui meum Tullianae Minervae simulacrum,

famigeratum epistolarum opus, nostrae diarribae addictis sub ipso brumali cancro, auspiciari, illisque enchiridion, s. manualem librum depromere, in quo tantum studii, operae, lucubrationis, (ut nihil supra, ne inelimatam ex nostra officina prodiret) adhibui: quod quidem tibi, cui maiora pro gemina tua virtute debeo, ob sum.

- P. Ovidii Nafonis Faftorum Libri V. ad Raph. Regii editionem excufi. 4
- P. Ovidii Nafonis Faftorum libri cum argumentis in librorum capitibus additis.^s 4
- Epiftola amatoria, quam Sappho puella ad abfentem mittit Phoenem. 4
- Cl. CLAVDIANI Opufculum de raptu Proferpinae, quale invenitur, nam ultimum volumen apud nos non exftat. 4
- Baptifta Mantuanus contra poëtas impudice loquentes. 4
- D. Hieronymi (Paduani) Tractatus carminibus elegantiffimis confcriptus, de paffione domini Iefu Chrifti Salvatoris noftri.^b 4
- Tractatus Dominici MANCINI de paffione Domini. 4
- Ioh. Sulpitii VERVLANI de moribus puerorum, carmen iuvenile. 4
- Pandulphi COLLENTII Alithia, ad Herculem Ferrarienfem, ducem inclytum, apologus. 4
- Auguftini DATHI, Senenfis, de arte dicendi ac variis loquendi figuris, ad Andream Senenfem ifagogicus libellus. 4.
- Ars conficiendi Epiftolas elegantiffime, Tulliano more noviter in lucem redacta. (Iac. Publicii) 4
- Ars fcribendi per Iac. BARINVM. ⁱ 4
- MATTHEOLI Perufini Tractatus de praeceptis artificialibus et regulis medicinalibus, ad augendam memoriam admodum utilibus.^k 4

Oratio

summam benivolentiam offero, dedico, adfcribo. Vale ex doctiffimo Liptzenfi gymnafio.

g) Cura Petri AEOLOGICI.

h) Hieronymi Paduani carmen: *Iefuita*, pro vetufti autoris opere perperam a Cafp. BARTHIO habitum, Lipfiae recufum eft anno 1509. 1512. 1516. 1517. V. Nic. HEINSII et Chrift. DAVMII Epiftolas mutuas. Collectionis maximae T. V. p. 249 fq.

i) Agit de Generibus Epiftolarum, eloquentia et oratione, ac furore poëtico. Iac. huius BARINI librum de modo loquendi, de Pieribus Poëtarum, Carmina et Epigrammata recenset Anonymus a Ioa. MADERO ex Matth. Flacii Codice editus Nu. XXXVI.

k) Edente Andv. BONER, Landavienfi.

- Oratio CASSANDRAE Venetae. ^l 4
 Ars verificandi et carminum *Conr. CELTIS Protucii*, Poëtae Laureati. ^m 4
 Dimetromachia de virtutibus et vitiorum conflictu M. *Heinrici Northemensis*. ⁿ 4
 Carmen sapphicum *Andreae Delitschenfis*, Grammaticae necessitatem monstrans. 4
 Carmen Ioh. Fabri de Werdea Art. Mag. de Litteratura Vergilii intitulatum. ^o 4
 Carmen Ioh. Fabri de Werdea studii Liptzensis secretarii, de tribus deabus fatalibus. 4
 Proverbia metrica et vulgariter rhythmisata M. Ioh. Fabri de Werdea. 4
 Almae universitatis studii Liptzensis et urbis Liptzg descriptio *Conradi Wimpinae* Lib II. ^p 4
 M. *Conr. Wimpinae* in suo Reſtoratu ad Vniverſitatem Lipsensis studii Orationes tres. 4
 Eiusd. Oratio in Lectione ſtatutorum Lipsiae habita 4
 Eiusdem Reſponſio et Apologia contra Laconismum cujusdam Medici, pro deſenſione Sacrae Theologiae et veritatis fidei. ^q 4
Conr. Wimpinae de Buchen Apogeticus in S. S. Theologiae de-

l) Accedit *Conr. CELTIS* Carmen ad Apollinem, ut cum lyra ſua ad Germanos veniret.

m) *Conr. CELTIS*, *Protucius*, Friderico Illuſtriſſimo Saxoniae Duci S. P. D. Accepi, illuſtriſſime princeps, ex phyſico tuo, homine doctiſſimo, *Marr. Mellerſtat*, te ſumme mellifluis poëtarum carminibus oblectari, atque ita natura ipſa bona id ſtudii genus amplecti, ut inter alia humanitatis ſtudia nullum tibi videatur jucundius: rem facis probe viro duce dignam neque a Romanis principibus neglectam: qui ita armis muſas con-

iuſerunt, ut ſub luce armis, nocte muſis certarent. Scaviſſimum equidem iſtud eſt otium, quo ſemper a graviſſimis curis animus abſolvitur et libera ad divinos affectus mens a corpore rapitur: quamobrem cogitabam, dux inclite, ut ſi quid in me opimum eſſet, hoc ad te pro amore tuo in doctos viros oblatum iri facerem: itaque artem carminum, quam tui nominis auſpicio in ſtudio Lipſenſi, gravi cancri aeſtuante ſydere luſimus, jam tuo nomini clariffimo dedicamus. Tu pro divino illo tuo ingenio ſi quid in ea dignum eſt, amplectere, indignum ungue caſtigante ſuſpende. Vale.

defensionem adversus eos, qui nixi sunt, eidem fontem, caput et patronum Poësin instituere. 4

Ad praestantem et magnae eruditionis virum M. Conradum Wimpinam, pro defensione sacrae theologiae, et theologicae veritatis apologia *Ioh. SEICII, Phagini* 4

Responsio et Apologia Conradi Wimpinae de Fagis ad Mellerstinas offensiones, et denigrationes S. Theologiae. 4

Praecepta coaugmentandae Rhetoricae orationis commodissima et ars epistolandi M. Conr de Wimpina praefatorum praecetorum. 4

Ioh. Tuberini, Erythropolitani, art. ac philos. doctoris, carmen ad gravem sanctumque Senatam Lipsensem, de orgiis corporis Christi, publici assertoris, deque supplicationibus, et, ut aiunt, processionibus, quae in oppido Lips talium sacrorum luce peraguntur. 4

Ioh. Tuberini Panegyricus in coronationem Ioh. de Schleinitz, episcopi Misnensis. 4

Florilegium Poëtarum vetus *Alberti AB EYB.* 2

Iudicium Iovis in vallo amoenitatis habitum, ad quod mortalis homo a terra tractus, propter montifodinas in monte niveo aliisque multis perfectas, ac demum parricidii accusatus. 4

Historia occisorum in Culm, tum aliorum hominum, tum

O 2

maxi-

n) Versibus elegis.

o) Hoc est, de recta scribendi ratione nominis Virgilii.

p) Ad Lectorem:

*Lips sterilis quondam fueras habitatio
Slavis,
Phoebeae doctos nunc colis alma vi-
ros.*

*Quaeque olim fueras statio fidissima
mergis,*

Ingenuas aquilas gignis et accipitres.

q) Contra haec WIMPINAE scripta prodierunt: *Mari. MELLER-*

STADII Laconismus Tumultuarius. Theoremata aurea pro studiosis philosophiae et theologiae incultis Thomistis. Animadversio in Wimpinianas offensiones et denigrationes S. Theologiae.

r) Notae Autoris in hoc carmen MSStae existant in Bibl. Magnifici Senatus: Insertum est Musithiadi de coelestibus historiis, a fol. XXXIX.

s) *Conr. GESNERVS* in Biblioth. p. 505.

t) *Chr. DAVMIVS* Epistola ad Tho. Reines. p. 154.

u) E Germanico versum a M. Paulo Niavi.

maxime virginum per magistrum Paulum Niavem in Latinum
conversa. 4

Declamatio M. Pauli Niavis de conceptione intemeratae virgi-
nis Mariae sub genere demonstrativo per scripta. 4

Rob. GAGVINVS de puritate conceptionis B. Mariae Virgi-
nis. 4

Tractatus Iacobi Ord. Carthusiensis de arte bene moriendi. 4

Passio *Iob.* KANNEMANN, S. Theol. Prof. Ord. Minorum,
nec non alius Tractatus de Christi passione, una cum legen-
da B. Katherinae virg. 4

Elegantes ac pervenustae aliquot D. HIERONYMI Epistolae. 4

Lactantius Firmianus de Resurrectione Domini nostri carmina,
una cum carminibus Aeneae Sylvii de passione Domini. 4

Raymundi Card. Gurcensis mandata et declarationes in favorem
pauperum aliorumque Christi fidelium. 4

Anatomia MUNDINI, emendata per Doctorem Mellerstat. 4

Tractatus Proportionum plusquam aureus. 4

Parvalogicalia nuper per M. Henr. Greve de Goettingen, in
florido studio Liptzenfi disputata. 4

Sententiae uberiores ex scriptis B. Thomae et venerabilis Al-
berti super VIII. libris physicorum Aristotelis in studio Colo-
nienfi summatim congesta. fol

Quaestio de Philosophiae Naturalis subiecto per *Nicol. VER-*
NIAM, *Theatinum*, Mag. Philos. in studio Patavino disputa-
ta. fol.

Judicium Lipsiense mag. Wencesl. de Budeweyff. 4

Opusculum Iohan. de Sacrobufto sphaericum, cum notabili com-
mento et figuris textum declarantibus, per Wencesl. Fabrum
de Budewitz. Med. Bacc.

**LIBRORVM
SECVLO XV. EXCVSORVM**

A D

MICH. MAITTAIRII ANNALES

S V P P L E M E N T V M

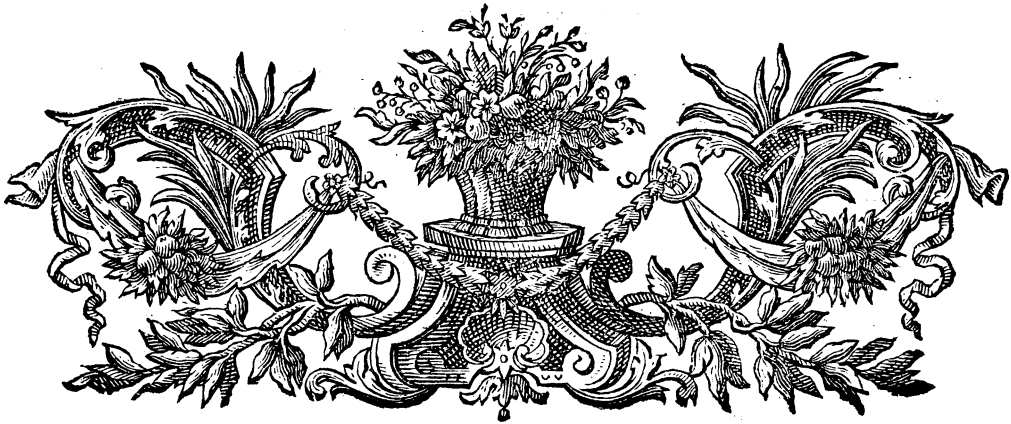
E X

**B I B L I O T H E C I S P V B L I C I S
L I P S I E N S I B V S.**

C O N R. C E L T E S

CARM. LIB. III. OD. IX.

*Iam tandem Italici non poterunt viri
Germanos. stolidam carpere inertiam
Cum nostris videant crescere ab artibus
Romanis Secula litteris.*

DIATRIBE DE LIBRIS LIGNO INCISIS.

*P*ost barbava tempora, cum litterarum studiis, artes Sec. XV. renascuntur. Harum incrementa a Germanis. Sculpturae inventiq. eis vindicatur, contra Georgium Vasarum. Andreas Mantegna, Patavinus et Israel a Meickenich, Sculptores. Volumina integra ligno incisa, inter typographiae initia. Sententiae autorum de anno inventae Artis conciliatae. Notitia duorum monumentorum Bibliothecae Senatus Lipsiensis. Biblia Pauperum. Georgius Rehnifus. Speculum humanae Salvationis. Autor eius indicatur. Origo fabulae de Costero. Hadr. Iunii sublesta fides. Donatus Hartemensis. Excursus de libris Grammaticis, quorum maximus medio aevo usus. Muratorii opinio, Grammaticae nomine studia elegantiora omnia denotari, firmatur. Autores in Scholis medii aevi explicati. Avianus, Galterus, Maximianus Poëta. Pignorius notatus. Alexandri Dolensis Doctrinale, & smilia opera.

ppresserata labentibus Imperii Romani rebus longa ac foeda cultissimas quondam gentes caligo, evanuerat scientiarum et artium honor, immanitas temporum nihil nisi vitia sua aestimabat. Seculo XV. ea gloria servata videbatur, ut sanguinem, et patriam, et spiritum reciperent litterae, quas diuturno exilio barbaries puniebat. Qua felici

felici aetate cum ingenia quasi in gratiam cum Musis redirent, pictura, honestorum et ingenuorum olim studium, sed negligentia imperitorum plane deformata, ad pristinum splendorem demum evecta, aeri et ligno incidendi artes, antiquis parum notae et excultae, repertae fuerunt. In Germania, brevi ante typographiam inventam, utraque enata est; licet autores indagare difficile sit: quod videantur majores nostri, illatam stuporis et inscientiae injuriam, ingeniosis operibus propulsare, quam inventorum ad posteros memoriam transmittere maluisse. Evenit inde, ut nostra decora sibi arrogent Itali, e quibus *Georgius VASARVS*, sculpturam a *MASO FINIGVERA* aurifice, an. MCCCCLX. inventam¹ et ab *Andrea MANTEGNA*, seu *MANTINEA*, Pictore Patavino,² expolitam, ab *Hugone vero Carpensì*, multo post, figuras ligno primum incisas esse, asserere conatus est. Cuius sententiam, quamvis omnes fere amplexi sint, facile convelli posse, ostendam. Missam nunc facio sculpturam, cuius originem *Francisco* a *BOCHOLTEN* deberi, constans inter nostros et inveterata est opinio³: certe in ligneis tabulis, diu ante, quam nobilissimae ad exteros artis cognitio pervenit, nostrates inciderunt. Claruit eo nomine, ut alios, quorum famam nox obfca-

1) Vite de' più eccellenti Pittori, Scultori et Architetti. T. I. Nuper *Domin. MANNI* in libro de Florentinis inventis, sculpturam jam anno 1400. inventam esse, nullis tamen in medium allatis argumentis, affirmavit.

2) Magnum est inter artium instauratores *Andreae MANTINEAE* nomen, quippe qui primus invenustas, graciles & ineptas pingendi rationes ad antiquitatis reliquias emendavit. Dicavit ei veteres inscriptiones a se collectas *Felix FELICIANVS*, *Veronensis*, cum insigni elogio, quod *Lauvent. PIGNORIVS* adducit in *Symbol. Epistolic.* p. 20. Conf. *Scip. MAFFEI Verona Illustrata*, T. II. p. 189.

3) *Bern. A MALLINCKROTT* de Arte Typograph. Cap. XVII. p. 103. Celeb. quoque *SCHWARTZIVS*, diu, ante Costerum, formarum sculptores in Germania fuisse, asserit. vid. *WOLFFI Monum. Typogr.* Tom. II. p. 1179.

4) Loc. cit. *S. PALMERS History of Printing.* p. 391. *Lomazero (Lomazzo)* says, he was the first that engraved: he was master to *Bon Martino*, who was master to *Albert Durer.* p. 391.

5) *Iacob. SANDRARTVS* in *Acad. Pictor.* T. I. p. 219.

6) *Chron. Hirsaug.* T. II. p. 421. sq. conf. *Arnoldi BERGELLANI Enc. Chalcogr.* p. 117. sq.

obscura recondit, praeteream, *Israël* a MEICKENICH, ut a *Bernardo* MALLINCKROTTO vocatur,⁴ five a *Mecheln*, ut prima nominis elementa I. V. M. operi non ineleganti, iam anno MCCCCLVIII elaborato, addita alii interpretantur⁵. Testes adfunt omni exceptione majores, volumina illa, hodieque in bibliothecis exstantia, quae inter typographicae artis prima conamina ab eruditis iure numerantur. Afferit enim, qui rem, ut gesta erat, a *Pet. SCHOEFFERO* acceperat, TRITHEMIVS, *Iohan. FAVSTUM* civem Moguntinum, characteribus litterarum in tabulis ligneis per ordinem scriptis, formisque compositis, libros impressisse,⁶ et *Catholicon*, quod partem Grammatici operis, *Iohannis* BALBI, Dominicani,⁷ constituit, ita excusum memorat. Non vana inde coniectura potest concludi, caetera huius generis omnia, intra annum MCCCXL. et MCCCCLVII.⁸ quo Psalterium, vetustissimum artis perfectae, quod novimus, monumentum prodiit, elaborata fuisse. Accedit, quod in charta, s. PALMERO teste,⁹ vitulinae cornua frontis appareant: signum, quo optime cognosci posse libros, a *Ioh. FAVSTO* inter typographiae rudimenta evulgatos, *Gabr. NAVDAEVVS* dudum animadvertit¹⁰. MENTELIVS etiam, qui proavo suo, *Iohan-*

7) *Ambros. DE ALTAMVRA* in Bibliotheca Dominicana p. 56. et *Iac. ECHARDVVS* Scriptor. Ord. Praedicator. T. I. p. 462. de hoc auctore, si tanti est, conferrī possunt.

8) Diffensus Scriptorum de vero inventae artis anno, quem alii 1440. alii 1450. esse affirmant, inde ortus esse videtur, quod illi a tempore, quo primum de ligneis tabulis insculpendis cogitatum fuit, hi a perfectae expolitaeque typographiae tempore calculum ducant. Diferte *Sebast. MVNSTEERVS* Cosmogr. L. V. c. 159. *Ab anno 1440. ait, usque ad annum 1450. nobilis imprimendi ars Moguntiae reperta est. Parum vero accurate MALLINCKROTVS* prioris opinionis autorem dicit

Iac. WIMPHELINGIVM, cum in promptu sit vetustius Chronici, quod Fasciculus temporum inscribitur, testimonium, ad an. 1450. *Librorum impressionis scientia subtilissima, omnibus seculis inaudita, circa haec tempora reperitur in urbe Moguntina. Haec est ars artium, scientia scientiarum, per cujus celeritatis exercitationem thesaurus desiderabilis sapientiae et scientiae, quem omnes homines per instinctum naturae desiderant, quasi de profundis latibularum tenebris prosiluit.*

9) Loc. cit. p. 54.

10) Epigramm. Lib. II. p. 52. Conf. L'Histoire de l'Imprimerie par *Prosp. MARCHAND* p. 44.

Iohanni, Argentoratensi, eam gloriam vindicare annixus est, illum in huiusmodi tabulis prima artis rudimenta posuisse, testatur.¹¹

Omnes ex iis, quae supersunt, sacra argumenta tractant. Abundabant enim media aetate monasteriorum loculi libris, a viris pietate magis, quam eruditione et ingenio claris, eo fine compositis, ut praedicatorum sacrarum paginarum, quae integræ nimio constabant, qualiacunque compendia haberent¹². In his excudendis primorum versata est impressorum industria, sicut postea magis consummatae Artis primordia a sacra scriptura ceperunt.

Duo ex hoc numero in Senatus Lipsiensis Bibliotheca praefecto sunt, quorum utriusque notitiam pridem cum eruditis Cel. SCHELLHORNIVS, communicavit¹³. Alterum Novi Testamenti historias potiores, alterum, S. S. Historicorum Novi Foederis narrationes in compendio, totque simul rudis ac venerandae antiquitatis notas sistit, ut foetum in *Iohannis* FAVSTI officina editum facile agnoscas. Literae certe imperita adhuc et vacillante manu in tabulis haud opisthographis incisae, artificis in figuris ex sanguibus ac strigosis describendis stupor, atramenti denique pallor vix dubitare nos sinunt. Prostat enim figuris, at multo elegantiori coelo exsculptis, minori forma, sequenti titulo: *Rationarium Evangelistarum, omnia in se evangelia. prosa. versu. ymaginibusque quam mirifice complectens.* Praefixa sunt *Sebast. BRANTII, Iod. GALLI, Rubeaquensis, et Geor. RELMISII, Anepimii, ad lecto-*

11) Paraenes. de vera Typogr. Orig. p. 22. *Quod attentans hic noster Iohannes Mentelius primum insculpsit litteras supino situ ac retrogrado dispositas ligneis tabulis, quae sui cuiusque, si forent imbutae colore, vestigia post se relinquerent. Qualem exempla inspeximus Parisiis ex Roberti Stephani cimeliis. apud Guilielmum Colletetium, suavem amicum nostrum, elegantissimi ingenii hominem ac Gallicae poseos laude percelebrem.*

12) Eminent inter ea *Nicol. DE HANAPIS* Exempla virtutum et vitiorum e Sacra Scriptura collecta et Biblia Pauperum inscripta, de quibus vid. ECHARD loc. cit. T. I. p. 426. Tribuit ea S. BONAVENTURAE *Angelus Rocca*, et infelix plagium ab *Anton. DE RAMPEGOLLIS* in figuris Biblicis, simili opere, inde commissum indicat CHEVILLIER dans le *Traité de l'Imprim. de Paris* P. II.

lectorem epigrammata, huiusque praefatio, ubi nullum, quod miror, indicium facit vetustioris editionis, quae adeo iam tum plane ignota, et nullius manibus trita fuisse videtur. Addidit *Petri* DE ROSENHEIM, Mellicensis quondam monachi, numeros, ex eius Rosario memoriali Divinorum, opere metrico, quo univcrsum sacrum codicem complexus est, excerptos, unde figurae iam a primo editore effictae erant. Diu me torfit, fateor, *Georgius* RELMISIVS, nec longa investigatione de eo quicquam indagare potui. Incidi tandem in *Conr.* GESNERI Bibliothecam, ubi, dum *Petri* Mellicensis scripta recenset, huius quoque opusculi meminit, eique *Georgii* SIMLERI versus praefixos esse ait¹⁴. Ita quidem est. Latere voluit, sub ficto nomine, *Georgius* SIMLERVS, *Wimpinensis*, quo, cum in literis, ut decebat magni REVCHLINI discipulum,¹⁵ egregie satis esset versatus, non peritiorem inveniebat *Thomas* ANSHELMVS, clarissimus typographus, cui lucubrationes suas commendaret. Varia exstant opera, quae studio eius indefesso in lucem edita fuerunt, ex quibus Rabanum modo Maurum de Institutione Clericorum adduco, quem in Hirsau-giensi Monasterio inventum, an. MDV. quo et Rationarium nostrum prodiit¹⁶, Phorcae, ubi tum Anshelmus artem exercebat, primus integrum emisit.

Alterum cimelium, iu lucem quondam a Cl. SCHELLHORNIO productum, ad impressoriae artis incunabula proxime accedere, ex ectypo Amoenitatibus Litte-

P 2

rariis

C. I. p. 109. Plane diversa sunt haec Biblia Pauperum ab opere Germanico MSSto, eundem titulum praefereute, quod bibliis, an. 1467. excusis, annexum servat Bibliotheca Senat. Lipsiensis.

na MSta adservantur, a nostro Rationario non diversa videntur. v. FELLERI Catal. MStor. p. 414.

13) In Amoenitat. Literar. T. I. p. 1. f. & T. IV. p. 293.

15) v. Claror. Viror. Epistolae ad Reuchlinum p. 51. Franc. IRENICI Exegesis German. p. 43. et *Iob. Henr.* MAIVS in Vita Reuchlini p. 144.

14) Biblioth. Univerf. p. 455. Quatuor Evangelistarum capita versibus mnemonicis inclusa, quae in Bibliotheca Pauli-

16) Recusum est ibidem an. 1507. et 1510.

rariis inferto, cuilibet constare, opinor. Eiusdem exempla non Harlemi solum¹⁷, sed in Bodleiana quoque, et Collegii S. Benedicti bibliothecis¹⁸ adservantur. Argumenti autem, quod tabulae illae, vere ex naufragio superstites, continent, affinitas monet, ut de Speculo humanae sálvationis, opere satis decantato, quaedam annotem. Eximium illi inter barbara secula pretium fuisse statutum, inde apparet, quod saepissime a librariis descriptum, hodieque in bibliothecis magno numero supersit¹⁹. In eiusmodi veteri libro, quem Paulina nostra servat, additum reperi auctoris, *Henrici DE LICHTENSTEIN*, nomen, de quo tamen nihil certi adhuc investigare licuit. Tabulis ligneis insculptum est hoc Speculum inter Typographiae tentamina, ac celebri controversiae, inter Germanos et Batavos agitatae, causa fuit. Harlemenses enim illud, tanquam firmissimum documentum, nobis opponunt, *Laurentium COSTERVUM*, aedictuum suum, felicem utilissimae artis inventorem, iam anno **M C C C C X X V I I I**. adeoque diu ante Moguntinos, talia tentasse. Sicut vero argumentis haecenus allatis nunquam obtinebunt, ut a sententia, firmioribus testimoniis fulta, recedamus: ita coniectura ducor, ut, illud cum aliis eius generis ex *Iohan. FAVSTI* officina, paulo ante annum **M C C C C L**. prodiisse, censeam. Cel. *MAITTAIRIVS*, qui id in Bibliotheca Comitibus

17) Philosoph. Transact. Nu. 283.

18) Catal. MS. Angl & Hibern. p. 135. 251. n. 31. Descriptionem eius, quia cum nostro exacte convenit, ex Transact. Philosoph. Nu. 288. p. 150. addo. *This contains the sum of the History of the Old Testament, all represented in rude Wooden Cuts — without Shadows like to our Cards (which, with Sheet-Ballads, are remains of the old manner of Printing,) and stamp'd upon one side only; the white sides of two Leaves, being pasted together, the Black both in the Pictures and Inscriptions, which shew the meaning of them, being Writing Ink,*

inartificially spread upon the Wooden Block; here thick, there thin; spreading and yellowish; the Letters extremely rude, and all together manifestly shewing, that the Art was yet in its Infancy. The Stamping of this Book on one side only, was not (as some think) because the Printer did not know how to dispose the Pages in such manner, as might be proper and easy for the Book Binders use; for it has its signatures all along in minuscule Letters (set in the middle of the Page, which is remarkable;) but because it was thought, that the Paper would not
beur

mitis Pembrockiae diligentius inspexit, argumenta sub singulis figuris, fixis characteribus, rhythmos literis ligneis mobilibus exscriptos esse, observat²⁰. Constat enim, Faustum, quod Chienfium more effictae tabulae unico tantum operi sufficerent imprimendo, singulares typos ex ligno efformasse,²¹ quibus aenei, five stannei, haud longo intervallo successerunt. Opponunt Batavi vernaculam versionem ligno incisam. Sed figurae, cum in Latino et Belgico plane eadem sint,²² facile in manus cuiusdam Batavi incidere potuerunt, qui imitatus Germanorum opus, eis ad versionem suam ornandam usus est. Fortasse *Iohannes* GVTENBERGIVS, quem Argentorati iam an. MCCCCLVIII. recens inventam artem exercuisse,²³ constat, Harlemi, quo abierat,²⁴ huiusmodi opera elaborando, famae de *Laurentio* COSTERO, qua Harlemenfium asseveratio nititur, originem dedit.

Hadrianus IVNIVS, elegantissimi alioquin vir ingenii, iure occupatam a Germanis, inventae typographiae, palmam, COSTERO, Harlemenfi, vindiciis suis reddere, primus operose contendit²⁵. At, sicut dudum ab aliis animadversum fuit,²⁶ quod et partium studio multa dixerit, et nimis interdum tribuerit coniecturis: ita, quam infeliciter hoc imprimis argumentum tracta-

P 3

verit

beau a second Impression on the back side. — This Book is imperfect, and has now Date, now appearing, and perhaps never had any.

19) Aliquot eius Codices in Bibliothecis Britannicis latere, constat ex Catalogis MSS. Angliae & Hyberniae, quos inter unus occurrit, *scriptus rhythmis more Anglico*. p. 132.

20) *Annal. Typogr. T. I.* p. 18.

21) Testem produco veterem librum familiae Faustianae (*Script. Rerum Moguntiac. T. III. p. 426.*) *Et quidem litteras Ioh. Faustus initio in integris columnis ligneis efformavit, sicque impressit, post vero seorsum singulas e ligno ad im-*

pressionis usum confecit. Conf. *Paul PATER* p. 10. *Miror* de his singulis typis ligneis *Ioh. Trithemii, Arn. Bergellani, & omnium fere vetustiorum silentium.* PALMERVS hanc imprimendi rationem diserte negat p. 53.

22) PALMER. pag. 56. Conf. MAITTAIR. T. I. p. 445.

23) *Loc. cit.* p. 299.

24) Quod ex Cod. MS. Lambethano docuit MAITTAIR. T. I. p. 28.

25) In Batavia C. XVII. p. 255.

26) *Phil. CLUVERIO* Germ. Ant. c. XXXIV. p. 473. et *Mens. ALTINGIO* Notit. Germ. Infer. T. I.

verit, a *Gabr.* NAVDAEO,²⁷ *Bern.* a MALLINCKROTT,²⁸ aliisque data opera demonstratum est. Inter Batavos quidem non pauci eum secuti sunt, et produxit eodem fere tempore *Iosephus* SCALIGER *Mariangeli* ACCVRSII testimonium, asserentis, primam artis imaginem ex Donatis Hollandicis a FAVSTO esse defuntam²⁹. Horum vero exemplum, excusis omnibus angulis, nondum apparuit, nec ipsi Harlempjes inter similes libros, quos religiose in curia sua servant, eos producere possunt³⁰. Id contra fide dignis documentis constat, iam anno MCCCCXL, non, ut ACCVRSIVS coniecit, MCCCCCL. Moguntiae ex *Ioh.* FAVSTI officina, Donatum, quem vocant, tabulis ligneis incisum prodiisse³¹.

Iuvat hic in tenebras respicere, et de grammaticis libris, unde media aetate, in scholis doctorum, Latinae linguae fundamenta iuventuti tradebantur, quaedam addere, quod in talibus excudendis primi nascentis artis conatus versati sint. Neglexerat certe maxime barbaries eorum temporum studia Grammaticae, scientiae ad omnem doctrinam necessariae, et quae graviter contemptores sui ulcisci solet. Seculo VI. maximum adhuc usum fuisse DONATI, vetusti ac probi auctoris, de VIII. Orationis partibus, S. GREGORII testimonio compertum est³². Postea vero ab ea cultura orationis multum recesserant, licet Lotharius I. lege

27) Les Additions a l'Histoire du R. Louys XI. p. 112. f.

28) l. c. cap. VI. p. 51. f. *Andr.* CHEVILLIER l. c. p. 279 f.

29) Confutat. Fab. Burdon. p. 291. edit. Elzev.

30) Memoire sur les premieres impressions faites a Harlem p. 395. *On pretend, que Laurent Coster a imprimé plusieurs autres livres, que la Guerre, qui vint ensuite dans ce Pais — a disperséz. Plusieurs auteurs par exemple parlent d'un Donat imprimé a Harlem.* Conf.

L'Hist. de l'Imprimerie par *Prosper* MARCHAND p. III.

31) Scriptor. Rerum Moguntinar. T. III. p. 426. *Res breviter ex vero ita se habet. Iohannes Faustus anno 1440. Moguntiae — Donatum, ut vocant, impressit.*

32) In Praefat. Exposit. in Iobum p. 6. Gemina commenta in Artem Donati CASSIODORVM composuisse, patet ex libro de artib. ac disciplin. liberal. litterar. p. 559.

33) Apud MVRATOR. Scriptor. Rer. Italic. T. I. P. II. p. 152.

ge fanciret, ut singulari studio in Grammaticis iuvenes imbuerentur³³. Observat Celeb. M V R A T O R I V S, Grammatices nomine amoeniores poëtas et eloquentiae regulas, atque adeo ipsa humanitatis studia contineri: quam coniecturam verissimam esse, ex quadam G R E G O R I I Pontificis ad Desiderium, Episcopum Viennensem, epistola non obscure probari potest³⁴. Piaculum fere sacri ordinis homines merebantur, si animum appellebant ad elegantiores litteras,³⁵ quas *Rabanus* M A V R V S,³⁶ *Rich. B V R Y*³⁷ atque alii, ipsis commendabant: fontes, unde sermonis puritatem hauriebant, turbidi erant ac limosi. Tantum enim abest, ut magna florentis Romae lumina, poëtae ac oratores, ad imitandum juventuti proponerentur, ut potius ad obscuros, partim etiam ineptos autorum suae aetatis libellos amandarentur. Eminebant inter eos *Philippi* G V A L T E R I Alexandreis, heroicum carmen, de quo *Henricus*³⁸ G A N D A V E N S I S queritur, quod, illo recepto, meliora e scholis exularent, *AVIANI* Apologus,³⁹ et *MAXIMIANI*,⁴⁰ amatoriae, at inficetae elegiae, magis, quam castigatissimi scriptores, manibus terebantur. Quarum a lectione ut avocaret iuvenes, *Alexander* D E V I L L A D E I, Ord. Minorum, composuit anno M C C X L. leoninis versibus Doctrinale suum, tenebrosissimum opus, at tanto applausu susceptum, ut nesciam, num simili ullum veterum Grammaticorum. Non enim solum vastis

Com-

34) Apud S V R I V M ad d. 12. Mart. p. 126. V I C T O R, Professor Romanarum litterarum, Grammaticus Latinus, occurrit in *Steph. B A L V Z I I* Miscel. T. II. p. 91.

35) Loc. cit. conf. Gerbertus Epist. CXXX.

36) Vid. de Institut. Clericor. Lib. III. c. 18.

37) Monobibli p. 464.

38) De Scriptoribus Ecclesiastic. cap. XX. p. 121. et *Henr. B E B E L I V S* in Racemationibus cap. XV.

39) *AVIANI* f. *AVIENI* (quem

sub Theodosio vixisse, *RAMIRESVS* ad Luitprandi Adversaria notat p. 494. *Apologus, adolescentibus ad mores et latinum sermonem capeendum, utilissimus cum commento, prodiit Colon. 1494. 4to.* Verum et huius scriptoris sordes brevi reiectae sunt. Autor Sylvae Sententiarum ex Ovidio etc. an. 1512. excusae: *Hos monte pro ridiculis spinis Aviani, Pelignos flores dextra renella legat.*

40) V. de *MAXIMIANO* elegantissima observatio, inter *MENAGIANA S*, Vol. III. p. 241. De vera eius

Commentariis illustratum, ⁴¹ sed in scholis quoque et academiis publice explicatum fuit ⁴². In celeberrima tum Parisiensi a patribus Mechlinensis Synodi anno demum M D X V. abrogatum fuit, ⁴³ et in nostra, Viennensis forte imitatione, ⁴⁴ anno M D V I I I. denuo a Philosophorum Ordine, constitutum est, ut DONATVS Minor et ALEXANDER in suis partibus praelegerentur, quod ad annum usque M D X V I obtinuit, quo, luce sua litteris denuo exorta, PRISCIANVS, et paulo post DIOMEDES in eius locum successerunt. ⁴⁵ Exstant vero huius generis alia non pauca: Regulae Grammaticales antiquorum, cum earundem declaratione, Gemma Gemmarum, Regula puerorum fundamentalis et peroptima, Lilium Grammaticae Wilhelmi Wert, inprimis vero Donati Grammatici prima editio, apud *Ioh. SCHEFFLERVM* excusa. Ex quo vetusti auctoris compendio, cum prima Latini Sermonis rudimenta iuventus caperet; statim inter primordia artis, ligno in *Ioh. FAVSTI* officina incisum, et imprimendi initium, a *Iohanne* et *Arnoldo*, primis in Italia excusoribus, ⁴⁶ inde sumtum est.

Sed

eius aetate nihil adhuc certi eruditi viri divinare potuerunt. Produxit quidem *Laur. PIGNORIVS* (nell'Annot.all'Orig. di Padoua p.153.) inscriptionem Roma sibi a *SIRMONDO* missam, qua Maximiani poetae memoriam contineri asseruit. Sed, ut omittam, non Longini Maximiani, (quo praenome noster a *BROUKHUSIO* ad Tibullum citatur,) sed *Tarrutenii Maximiliani*, quem *Theodosii* aevo vixisse, ipsum marmor ab *Acilio Glabrione*, *Theodosii* in consulatu an. C D X X X V I I. collega, dictum indicat, mentionem ibi fieri: Seculis certe aliquot nostrum recentiorem esse, ipsa eius balbuties prodit. Conf. *Bened. AVERANI* Dissert. I. in *Thucydid.* p. 229. In *Margarita Poëtica Alb. AB EYB*, aliquot eius nomine verus reperitur, quos in *Elegiis a Pomp. GAVRICO* editis frustra quaeres.

41) *MAITTAIRIVS T. I.* p. 387. *Ioh. LELANDVS*, non indoctus Sec. XV. Grammaticus, collegit ex *Alexandro* suam de Accentibus compilationem, quae MS. exstat in Bibliotheca Bodleiana.

42) Minus tamen id probantibus doctissimis viris & litterarum in Germania instauratoribus, *Ioh. TRITHEMIO* (de Script. Eccles. p. 101.) et *Iac. WIMPHELINGIO* in *Isidon.* Germ. p. 5. f. *Mich. COCCINIVS*, *Tubingensis*, in allocut. ad *Studiofam Iuventut. German. Verum sunt adhuc nonnulli in nostra Germanica natione militare stipendium facere soliti, sub Huguitione, Pet. Helia, Cornuto, Alexandro Gallo, et id genus barbariae ducibus dudum ab Italis explosis.* Conf. *Iac. BURCHARD* de fatiis Lat. Ling. in *Germania*, passim.

43) *Caes. Egass. BVLAEI* *Histor. Acad. Parisiensi.* T. I. p. 518.

44) *Petr.*

Sed redeo, quasi ex diverticulo, in viam. *Hadrianum* IV-NIVM domesticae gloriae studio magis, quam rei veritate motum contra receptam ab omnibus fere sententiam pugnasse, ostendi, librosque ligno insculptos principi in Germania typographo asferui. Haec tamen non ita accipi debent, ac si post perfectam, et in omnes cultioris orbis regiones propagatam artem, in talibus effingendis, sculptorum industria plane cessaverit. Cui quidem rei testimonia sunt S. Iohannis Apocalypsis, a *Petro* LAMBECIO ex Ambrasianae arcis pulvere eruta,⁴⁷ Fabulae et Similitudines Bambergae an. MCCCCLXI et alius HARTLIEBI *Boii* libellus, (quem a Seculi XVI. initio proxime abesse, compertum habeo) tabulis insculpta⁴⁸. Ne quid addam de celeberrimo opere, quo Maximiliani Imperatoris gesta *Melch. PFINTZINGIVS* celebravit, formis ligneis excuso, quod singulari elegantia, inuenta illa, quae superioris aetatis incitiam velut ultimos conatus produxerat, longissime superat.

44) *Petr. LAMBECII* Comment. de Bibl. Vindob. L. II. C. V. p. 206.

45) Liber Constitut. Facult. Philos. MSC.

46) *Ioh. Andreae*, Episcopi Aleriensis, ad Sixtum IIII. Epistola ap. *Maittaireium* T. I. p. 48.

47) *Apocalypsis S. Iohannis Apostoli et Evangelistae Latino-Germanica*, charta-

cea in folio, una cum vita ipsius et multis figuris ligno incisus, quae propter vetustatem suam spectatu sunt dignissimae. LAMBEC. L. II. p. 772. Philos. Trans. Nu. 288. de eodem libro: *This Book, tho printed on ony side, and pasted as the former; is yet more elegant, and shews, that the Art was much improved.*

48) *Io. SAVBERTVS* de Bibl. Noriberg. p. 116.

* * * * *

O B S E R V A T I O
DE LIBRIS QVIBVSDAM SEC. XV.
I M P R E S S I S.

Franc. Florius. Qui Libri editi olim dicti. Bern. Monetae de scriptis libris sententia. Libri apud inclytam Sorbonam impressi. Decor Puellarum. Appianus Scandiani excusus. Typographiae in Lusitania origo.

Ad dituro, quasi per saturam lancem, de vetustis aliquot libris observationes, primus mihi occurrit is, quo Cl. MAITTAIRIVS, diligentissimus typographicae antiquitatis investigator, CHEVILLERII de impressoria arte, quam anno demum MCCCCLXX. in Galliam introductam esse asserit, argumenta subverti posse, contendit. Ita libellus inscriptus est: *Franc. FLORII Florentini, de amore Camilli et Aemiliae Aretinorum liber: expletus est Turonis, editus in domo Guillermi Archiepiscopi Turonensis, anno MCCCCLXVII. pridie calendas Ianuarias 4.* In dubium veniunt voces: *expletus* et *editus*, quas non anni, ut MAITTAIRIVS statuit, quo ex typographi officina, sed quo ex autoris Museo prodiit, notas esse, ostendam

Libri

1) MAITTAIR. Annal. Typogr. T. I. p. 42.

2) Editionis curam interdum amici, si autoribus, sua in lucem proferre, per fata non licebat, habebant. Sic TURC. RVFIVS ASTERIVS V. C. & Cof. D. SEDVLII Paschale carmen ex dispersis et fugientibus chartis collegit ac divulgavit. v. Jac. SIRMONDUS ad Ennod. Lib. I. Epist. 24. et Nic. HEINSII ad

Virgil. praefat. in Sylloge Epistolarum Burmanniana T. V. p. 197.

3) Gerard. LANGBAINÉ de Vita et Scriptis Longini.

4) PHOTIVS, de Zosimo, Cod. sh. p. 148. de Eunapio Cod. 65 p. 100.

5) In librum de interpretat. Aristot. edit. primae: *Haec autem, quantum brevitatis expositionis permittebat, expressimus, quid autem altior huius libri tractatus erat, secundae editionis series explicabit.*

Libri editi olim vocabantur, qui absoluti ab autöre, et amicorum limam experti, in vulgus, multiplicatis librariorum studio exemplaribus, emittebantur. Hoc sensu *edere* et *editio*, apud Ciceronem et Quintilianum, ἐκδιδόναι et ἔκδοσις apud Græcos inveniuntur. Cum sibimet ipsis non satisfecerant, emendare interdum, aut meliora edocti, retractare sua scriptores solebant: id *primam* vocant et *secundam editionem*². Sic LONGINI Ἀττικῶν λεξέων ἔκδοσις δύο³ olim exstiterunt, sic ZOSIMI et EVNAPII Historiarum δευτέραι ἔκδοσις, Photio memoratur:⁴ Boëthius contra Philosophus, ad designandas et distinguendas Commentariorum in Aristotelem partes, his vocibus novo sensu usus videtur⁵. Editis libris scriptos a mediae aetatis autoribus opponi, Bern. MONE TA observat⁶, quod tamen non perpetuo animadversum esse, compertum habeo⁷.

Expletus a Franc. FLORIO libellus fuit et editus in *Guilielmi* TARDINI, Episcopi Turonensis, cuius censurae ipsum in praefixa epistola defert⁸, aedibus. Fictio sub nomine autorem latere, conjicio. Certe inter Florentinos Scriptores, quorum vitas POCCIANTVS et Iul. NEGRI studiose exposuerunt, non occurrit. Amatoria eius fabula multis verborum calamiſtris ornata, et *Aeneae* SYLVII, cuius de Eurialo et Lucretia similis exstat, imitatione composita est⁹. MAITTAIRIO memorata editio in Germania procul dubio excusa est: quamvis et alia occurrat, Romanis ac pulchris literis

Q 2

teris

6) Bern. DE LA MONNOYE apud Palmer. p.96.

7) Ita e.g. MARBODUS, Sec. IX. Scriptor, canit:

Quae iuvenis scripsi, senior dum plura retracto,

Poenitet, et quaedam vel scripta, vel edita nollem.

8) Te igitur in amore eorum iudicem elegi, ac in meo opere correctorem, ut si

quid emendandum corrigendumque duxeris, priusquam dulcis aurae vitales spiritus carpat, emendatoriam formam iste liber abs te accipiat. Scire autem te volo, me nullatenus huius amoris Camilli et Aemiliae finxisse, sed meram puramque texere historiam.

9) I.e. Hunc vero librum non idcirco edidi, ut Aeneae Sylvio, qui Pius secundus postea factus, in libro de duobus amant-

téris, et in qua typographus eundem annum accurate expressit ¹⁰.

Ars per *Vdalricum* GERING, anno MCCCLXX. ad Gallos delata, liberali hospitio in Collegio Sorbonensi excepta fuit, quare plurimis libris ibi emissis, additum legitur: *apud inclytam Sorbonam*. CHEVILLERIVM, proluxe haec commemorantem ¹¹, notat Vir Clarissimus, qui eruditum de Bibliothecis Parisiensibus commentarium edidit, et in aedibus Sorbonae proximis, primum in Gallia prelum institutum esse, sibi persuadet ¹². Sed veteres typographi ita loqui amant, *Ioh.* inprimis FROBENIVS, qui, *apud inclytam Basileam*, se operam imprimendis libris navare, perpetuo profitetur. Nec typographi solum, averfi plerumque et alieni a litteris, quas promovent, homines, sed *Petr.* MOSELLANVS quoque ¹³, et *Ioh.* REUCHLINVS ¹⁴ ita efferre solent, non abhorrente ab antiquorum ratione, usu.

Nihil tamen aequae torquet, et maiores molestias eruditissimis exhibet, quam omiffae, aut corruptae et inversae, operarum negligentia, anni, quo libri prodire notae. Decor Puellarum, libellus a *Nic.* IENSONIO Italice excusus, annum praefert MCCCLXI ¹⁵. cum decennio post ipsum demum inclaruisse, multis testimoniis constet. Errorem vero, quamvis contrarium Cl. MAITTAI-

R I-

amantibus Euryalo Teuthonico & Lucretia Senensi detrahere videar, aut eius perpetuam famam commaculare.

10) *Bern.* DE LA MONNOYE in Epist. ad Mich. MAITTAIRE p. 146.

11) Lib. I. cap. III. p. 48. f.

12) *Parisius, apud Sorbonam, hic enim particula: apud nihil significat, quam librum prope domum Sorbonicam impressum, secius enim si intelligatur, male hic positum est. Nam quisvis, velex nismo tivonum ordine novit, magnam esse differentiam inter has propositiones, mpreffum apud Sorbonam, & impressum n Sorbona. In vicinia itaque Sorbonae*

impressus videtur liber iste, non in Sorbona: alias non apud, sed in ponere debuisset. p. 83. edit. Cantabr.

13) In Praef. ad Aristoph. Plutum. *Nostri vero memoria cum plerique principatum imprimendi tenent, et inprimis apud inclytam Basileam hoc iam strenue molitur Ioh. Frobenius.*

14) In Epistola ad Iac. Fabrum: *Ioh. Lapidanum, Theologiae Doctorem, in Grammaticis apud inclytam Sorbonam audivi.*

15) MAITTAIRIVS T. I. p. 63. f. *Io. Geor. ISELINVS in singulari dissertatione, quae exstat, dans le Mercure de Suisse, Mois Novembre 1734.*

R I V S asserat, subesse, ¹⁶ vel inde, si non alia suppeterent argumen-
ta, patet, quod diu celata a Moguntinis ars nondum eo tempore
Italii innotuerat. Frequentes sunt eiusmodi in veteribus libris
mendae, ut in DONATO, ab *Henr. QVENTELL* anno
MCCCCLVI. ¹⁷ ut in APPIANO ¹⁸ Scandiani an. MCCCCLCV.
nitide impresso, ubi MCCCCXCV. omnino substituendum est ¹⁹.

Lusitaniae typographia celeriter innotuit; et exstant sane libri,
iis quos Cel. MAITTAIRII diligentia indagavit, multo vetustio-
res ²⁰. Servantur in Bibliotheca Comitum de VIMIEIRO, Lu-
sitanicarum splendidissima, Don PETRI, Principis Regii, ope-
ra, quibus additur, ea sexto, post inventam Basileae artem, anno
in Lusitania impressa esse ²¹. Apparet etiam hinc, gloriam, quam
Moguntini dicunt esse suam, Argentoratenses repetunt, Harle-
mensis vero suam esse confirmant, Basileenses iam olim sibi tri-
buisse ²².

16) Oservaz. Letterar. T. II. p. 166. *Decor puellarum per M. Nicol. Ienson: ma error di stampa é nell'anno. Constat Petri Schefferi testimonio, anno demum sequenti artem per Europam propagatam esse. v. Les Addit. a Histoire du R. Louys XI. C. VII.*

17) DUCATIANA T. II. p. 254.

18) ORLANDI p. 120. MAITTAIR. T. I. p. 595. Errat *Prosp. MAR-CHAND*, qui eam editionem ad an. 1475. refert p. 65.

19) VALLISNERI Lettera intorno del Co. Bojardo p. 368. *Introdufsero i Bojardi la stampa in Scandiano, ed io mi rrvoo avere gli statuti di quella*

Comunità quivi stampati, e sapete, che vi hò pure un bellissimo Appiano Alessandrino, de bellis civilibus, in foglio di ottima carta, e con buon carattere formato.

20) MAITTAIR. ad an. 1491.

21) Commentarii Academiae Regiae Lusitanicae T. IV. Num. XXIII. quos, rarissime obvios, in Biblioth. Senatoria evolvi.

22) *Io. Geor. ISELINVS* Dissert. de libro quodam, unde Basileensibus Typographiae inventionem asserere quidam conantur. dans le Merc. de Suisse Août an. 1734.

* * *

- D**e spiritualibus nuptiis opusculum *Iohannis de GERSONA*, Cancellarii Parisiensis, super Cantica Canticorum: *impressoriae artis industria effigiatum. fol.* Nurnbergae 1470
- Oratio *Iob. Antonii CAMPANI*, Episcopi Aprutini, in conventu Ratisponensi dicta, ad exhortandos Principes Germanorum contra Turcos, et laudibus eorum. 4 Nurnbergae 1471
- Tractatus de Victoria Christi contra Antichristum, *Hugonis de NOVO CASTRO*. Coniectura *Nicol. de CUSA* de ultimis diebus. *fol.* - - 1471
- AUGUSTINUS** ad Virgines de Sobrietate et Ebrietate, de quatuor virtutibus caritatis, de contritione cordis. 4 - - 1472
- Breviloquium *Fr. BONAVENTURAE* de Sacra Scriptura: *fideliter impressum summaque cura correctum. 4* - - 1472
- M. T. CICERONIS** in Catilinam Invektivae et *Cr. SALLUSTII* Oratio. *fol.* - - 1472
- Lib. III. Canonum *AVICENNAE. fol.* - - 1472
- Repetitio decretalis omnis utriusque sexus de poenitentiis et remissionibus: per *Bar. de*

V A L -

a) Liber dividitur in tres partes: in prima parte traditur videlicet *Lapidarius Aristotelis de novo a Graeco translatus, cum omnibus aliis lapidariis & eorum dictis in unoquoque lapide, scil. de eorum coloribus, virtutibus, & loco generationis eorundem, secundo, quomodo virtus preciosorum lapidum augmentatur et alteratur, secundum diversas situationes, quod dicit de ligatura lapidum in natu-*

ris, ut si portetur in digito, vel sub asellis, et sic de aliis, et quo modo eorum virtus augmentatur et alteratur secundum diversas coniunctiones rerum aliarum, ut apparet in processu l. per imagines, characteres, et sic de aliis & incipit secunda pars. Licet preciosi Lapides in se virtutes habentes. Tertia pars est de ipsamet phisonomia, et incipit ibi. Restat de signis phisonomie. Anno Domini millesimo
qua-

VALDEZUCHIO et <i>Mart. de</i> SEPTEM ARBORIBUS, <i>Prutenum. fol.</i>	Paduae	1472
Aeneas SYLVIUS de miseria Curialium: <i>im-</i> <i>pressus in domo Iob. Phil. de</i> LIGNAMI. <i>familiaris D. N. SIXTI IV. Pont. Max. fol.</i>	- -	1473
Lapidarius Aristotelis de novo a Graeco trans- latus. In civitate ^a	Merfsborg.	1473
Reductorium morale figurarum Bibliae vene- rabilis <i>Pet. BERTHORII: per C. W. civem</i> <i>Argentinesem^b. fol.</i>	- -	1474
Opus continens Formulas Instrumentorum: <i>Impressoribus & Magistris, Iob. Nicol. HAN-</i> <i>HEYMER de Oppenbeym, et Iob. SCHU-</i> <i>RENER de Boparda.^c fol.</i>	Romae	1474
<i>Ant. AMPIGOLLIS</i> liber introductorius in Bibliae historias, figurasque veteris ac novi Testamenti: <i>artificialiter effigiatus per Iob.</i> <i>ZEINER de Reutlingen. fol.</i>	Ulmae	1476
BONAVENTURAE speculum Mariale: <i>per</i> <i>Ant. SORG, concivem Augustensem.^d fol.</i>	- -	1477
Summa ALBERTI M. de corpore Christi: <i>per Iob. GULDENSCHAFF, Moguntinum</i> <i>civem.^e fol.</i>	- -	1477
Interrogatorium s. Confessionale <i>Barthol. de</i>		

CHAY-

quadragesimo septuagesimo tertio, in
vigilia XI. milium virginum completum
est praesens opus. fol.

b) Fuit Apocalypsis insuper et integer
Reductorii moralis sedecimus liber figu-
rarum bibliae venerab. domini et frat. r.
Pet. Berthorii, factus Avinione, Parisiis
correctus ex scriptura: litteras reductus
ad pressas, diligenti correcturae adverten-
tia et punctura, per C. W. civem Argenti-
nesem. Ex annis dominicae incarnatio-

nis millesimo quadragesimo tertio ela-
psis, finitus, anno sequenti die septembrii
septimo.

c) XXV. Novembr. sedente Clementiss.
Sixto Papa IV. Anno eius felici IV.

d) Editio anni 1476. ibidem produ-
cta ab hac plane diversa est.

e) Praesens haec summa preclarissima
de corpore Christi intitulata Alberti M.
edita et per Iob. Guldenschaff, Mogunti-
num

- CHAYMIS, de Mediolano: *impressum per Frid. CREUSNER, civem Nurenbergensem. fol.* Nurenberg. 1477
- Tractatus M. Iob. ANDREAE super arboribus consanguinitatis et affinitatis, nec non spiritualis cognationis: *per Frid. Creusner. fol.* - - 1477
- Oratio habita per Rhodoricum de Sancta Ella, Hispanum, coram Sixto III. P. M. in die Parasceve. 4 Romae 1477
- Iac. CASSALIS das Spiel, das da heisset vom Schach Zabel.^f - - 1477
- Oratio in funere Berardi HERULI, Narniensis, Episcopi Spoletani, Presb. Card. tit. S. Sabinae. 4 - - 1478
- Li miracoli de la gloriosa Vergene Maria: *li quali sono impressi in la citta di Trevisi per le diligente homo Michele MANZOLO DA PALMA, nel anno ff* 4 - - 1479
- Tractatulus de morte per Fr. Rob. CARACZOLI, de Litio: *per Frider. Creusner. fol.* Nurnberg. 1479
- ISIDORI Episcopi Soliloquia:^g 4 Marsipolis 1479
- Oratio in funere Franc. TOLETANI, Cauriensis Episcopi, a Pet. RANSANO, Siculo, Lucerino, episcopo domestico R. D. Ioh. Card. de Aragonia habita. 4 - - 1479
- Stephani, Archiepiscopi Antibarenfis, sermo habitus in materia fidei contra Turcorum persecutionem. 4 - - 1480
- Oratio
- num civem inclitae nationis Germanicae quadam artificiosa adinventione Dei clementia characterisata MCCCCLXXVII, in Profesto Phil. et Iacobi.*
- f) Versio haec libri de Schachiludio composita est an. 1337. per Stettinensem
- quendam monachum. vid. Prosp. MARCHAND Hist. de l'Imprimerie T. I. p. 65. & T. II. p. 137.
- ff) A di duo di Febraro.
- g) Sabbato ante Thomae.
- h) Horum in rem litterariam merita laudat

- Oratio *Franc.* DE ASISIO habita coram Pont. Max. et Christianorum conventu gravissimo, pro defensione fidei Christianae. 4 - - 1480
- Lectura BALDI super sexto Codicis: *ductu et auspiciis literarumque characteribus summorum Iob. de Colonia, Nicol. Yenson, Sociorumque.*^b fol. Venetiis 1480
- Das Land-Recht: gedruckt und vollendet durch Anton Sorg. fol. Augspurg 1480
- Ad D. Herculem Estensem Epistola Fr. *Vincenzii de Castro novo*, Ord. Praedic. narrativa disputationis factae de materia conceptionis B. Virginis Mariae, coram cellitudine sua: *Impress. per Vgonem de Rugeriis, de Regio*, in civitate Bononiae 1481
- Sententia veritatis humanae redemptionis, a *Marco MAROLDO*, haereticae pravitatis inquitore edita in capella S. D. N. Papae. 4 - - 1481
- GUILLEMI de *Dumo querci*, oratoris Illustrissimi Ducis Britanniae ad Romanam curiam destinati, Sermo de Sancto Spiritu, editus coram S. D. Sixto IV. 4 - - 1481
- Liber de gestis trium Regum: *per Barthol. de UNCKEL impressus.* 4 - - 1481
- Garfias* MENESIUS, *Eborensis* praeful, quum Lusitaniae Regis inclyti legatus, et regiae classis adversus Turcos, Hidruntem in Apulia praefidio tenentes, Praefectus ad Urbem ac-

cede-

laudat *Hieron.* SQVARZAFICVS in praefat. ad Iustinum Italice versum. Per questo adunque io habbia stimato, esser bono, di consigliar agli ottimi mercatanti Iohann da Colonia e Iob. Gherretzen suo carissimo compagno, che gli

non vogliono negare, di far imprimere Iustino. Et loro, come benigni et degni d'ogni lode questo non anno pretermesso, appresso agli innumerabili volumi di Iustimiano, con li pontificali et della Sacra Theologia, con tutti gli boni et utili com-

R

menti

cederet, in templo D. Pauli exceptus apud Xyftum III. P. M. pr. Kal. Sept. a. 1481.	Romae	1481
Oratio <i>Iob. de MARGARIT</i> , Episcopi Idrun- tensis, Oratoris Regis et Reginae Castelli et Aragonum, pronuntiata in Senatu Venetia- rum d. X. a. 1481. <i>impr. Georgius Theutoni- cus, ex ordinatione magnifici domini, Iob. de Lignamine, militis Messanensis. 4</i>	- -	1481
Der Sachsen Spiegel mit Ordnung des Rech- ten: getruckt und vollendet von Anthoni Sorgen. fol.	Mugspurg	1481
<i>Henr.</i> INSTITUTORIS, Ord. Praedicato- rum, epistola contra quendam Concilii- stam. data Slechstad, d. 10. Aug.	- -	1482
Sermo in die omnium Sanctorum in Capel- la Domini nostri Sixti Papae IV. habitus, per D. <i>Bernardin. CARVAIAL</i> , anno	- -	1482
Argumentum Declamationum novarum, quae apud Sixtum IV. Pontif. a <i>Blanco CERVTO, Veronensi, et Hermol. CVR- TINO</i> actae sunt, a. 1480. 4	- -	1482
S CYPRIANI Epistolae: <i>Lucas Venetus, Dominici fil. solita diligentia impressit. i fol.</i>	Venet.	1483
Tractatulus de LXXII. Interpretibus et de eorundem maxima sapientia, ac nomini- bus: <i>impressus in Academia Erfordensi. 4</i>	- -	1483
Tractatus de horis canonicis dicendis, per <i>Iob. MOESCH</i> , Art. et S. Theol. Prof. atque eo tempore in ecclesia maiori Basili- ensi Praedicatorem: <i>per Iob. de Besickein. k fol.</i>	Basil.	1483
<i>Angeli DE ARETIO</i> Maleficiorum Tracta- tus, cum additionibus <i>Augustini de</i>		

FRAN-

*menti, che nell arte dell' humanitate si
puossen usare, anro con li suoi denari
producti in luce, con molti libri incogniti.*

*i) Prid. Non. Decembr. Correctore
C. d. P.*

k) Circa medium quadragesimae.

FRANCESCHIS <i>de Arimino: arte et impensis Iob. Herbolt, de Siligenstat. fol.</i>	Venet.	1483
<i>Iob. Antonii, Episcopi Alexandrini, oratio in exequiis Cardinalis Tornacensis. 4</i>	- -	1483
<i>Alexandri CORTESII Oratio, quam habuit in aede D. Petri in Epiphania: 4</i>	- -	1483
<i>Oratio de divina providentia, habita a Petro TERRASSE, sacri ordinis Carmelitarum. 4</i>	- -	1483
<i>Formulare und thutsch Rhetorica: durch Henrich Knoblochker. fol.</i>	Sträßb.	1483
<i>Tractatus S. BONAVENTURAE. fol.</i>	- -	1484
<i>Oratio in die Circumcisionis Dominicae in cappella D. N. Sixti IV. habita per Bernardin. Caruaial. 4.</i>	- -	1484
<i>Oratio in funere Philiberti VGANECTI, Matisconensis, Galli, Presbyteri ord. tit. S. Pammachii, habita ab Ant. LOLLIO, Geminiacensi. 4</i>	- -	1484
<i>Abraham Iudaeus de nativitatibus, et magistralis compositio Astrolabii Henr. BATE: per Erb. RATD. de Augusta. 4</i>	Venetiis.	1485
<i>Historia de translatione beatissimorum trium Regum: per Iob. GULDENSCHAFF de Magoncia! 4</i>	- -	1486
<i>Opus benedictissimae conceptionis Virg. Mariae, per Fr. Ludovicum a TVRRI, de Verona, Ord. Min. contra libellum invectivarum religiosi innominati: per Bonin. de Boninis, de Ragusia. 4</i>	Brixiae	1486
<i>Epistolae GASPARINI: per Iob. PRÜSS.^m 4.</i>	Argentor.	1486
<i>Praecepta Latinitatis ex diversis oratorum</i>		

R 2

atque

l) Accedit super Matthaei Evangelium V. D. ALBERTI M. notula de festo die Epiphaniae domini, et Sermo

Beatissimi AVGVSTINI de epiphania Domini.

m) In vigilia nativitatis Domini.

- atque poëtarum codicibus tracta, in unum iuxta Donati ordinem collecta: per *M. Mich.* LINDELBACH: *n* *expensis M. Iob.* OTTMAR. 4 in Reutlingen 1486
- Tractatus de arte loquendi et tacendi ab ALBERTANO, caufidico Brixienfi, ad instructionem fuorum filiorum compofitus. ° 4 Coloniae 1486
- Schwäbifche Chronic: durch Conrad Dincfmut. fol. Ulm 1486
- Sermones compofiti fuper particulis antiphonae, Salve Regina: *impreff. per me Theoderic.* MARTINI. 4 in oppido Aloftenfi 1487
- Speculum Sermonum B. Mariae virginis fuper falutatione angelica: *impr. Gerh.* LEEV. 4 Antverp. 1487.
- Auctoritates Aristotelis, Senecae, Boëtii, Platonis, Apuleii Africani, Porphyrii et Gilb. Porritani: *per Iob. Guldenschaff, civem Coloniens.* fol. 1487
- Prima et Secunda pars Lecturae Bartoli de Saxoferrato fuper infortiato, peroptime emendata: *impreffioni data fuit per Andr. de* TORESANIS *de Afula.* fol. Venetiis 1487
- Secunda Pars Bartoli fuper ff. novis: *per eundem.* p fol. Venetiis 1487
- Tractatus Sacerdotalis de Sacramentis deque divinis officiis, et eorum administrationibus. 4 Argentor. 1488
- Rob.* GAGVINI, de intemeratae virginis conceptu, adverfus Vincentium quendam decertatio. 4 Paris 1488
- Pro-

n) Congregentem pro tunc in almo
universitatis studio Tubingenfi.

o) Recuf. ibid. a. 1489.
p) 1. die m. Octobr.

Opus Almanach M. <i>Ioh. de monte Regio</i> ad annos XVIII. <i>per Erhard. Ratdolt.</i> 4	Aug. Vind.	1488
Prognostica Latina (L I C H T E N B E R G E R I). <i>fol.</i>	- -	1488
Erotemata <i>Conf. LASCARIS a Ioh. Placentino</i> Latine conversa: <i>per Leon. de Basilea.</i> 4	Vicent.	1489
<i>Guilb. de GOVDA</i> , ord. minor. de obfervantia, Tractatus de Expositione Missae 4	Davent.	1490
Concordantiae minores Bibliae. 4	- -	1499
Vita D. Antonii ad Sanctiffimum Eugenium Papam IV. <i>per Maph. VEGIVM, Laudensem: in platea Episcopi.</i>	Daventr.	1490
Prima Pars Secundae Partis Summae Theologiae eximii Doctoris S. <i>Thomae de Aquino: impr. Theod. de Rogazonibus de Afula. fol.</i>	Venetiis	1490
Tabulae Directionum profectionumque famofiffimi viri M. <i>Ioh. Germani de Regio monte</i> , in nativitatibus multum utiles: <i>per Era. Ratdolt.</i> 4	Aug. Vind.	1490
T V L L I V S de Senectute ad T. Pomponium Atticum, item de Amicitia. 4	Coloniae	1490
Flores Poëtarum de Virtutibus et Vitiis: <i>per I. K. (Ioh. KOELHOFF.)</i> 4	- -	1490
S. Bonaventura in Libros IV. Sententiarum: <i>per Ant. KOBVGER. fol.</i>	Noriber.	1491
Secundus Liber secundae partis Summae Theologiae S. <i>Thomae: impr. Theod. de Rogazonibus de Afula. fol.</i>	Venetiis	1491
Aesopus moralizatus, cum bono commento 4	- -	1491
Modus Latinitatis, f. Grammaticae novae		

R. 300

Syno-

g) III. Id. Septemb.

f) 4. non. Ianuarii-

r) Cum Praefat. Boni ACCVRSII,

t) d. 8. Maii.

Synonyma Latina vulgari lectioni accommodata cum variis verborum et sententiarum flosculis ac differentiis notatu dignis, per <i>Vdabr.</i> EBRARDI. 4	Venetis	1491
Historie von Erbauung Rom, Römischen Kaysern, Befehrung Constantini, dessen Beschencfung des Pabsts und der Römischen Kirchen. 8	Nürnberg	1491
Diurnale horarum secundum ordinem veri breviarii Ecclesiae Numburgensis: exc. <i>Georg.</i> STVCHS. " 8	Noriber.	1492
Quatuor Novissima, cum multis exemplis pulcherrimis, quae sunt occasio salutis: per <i>Henr.</i> QVENTELL. 4	Colon.	1492
Chirurgia <i>Pet. de la CERLATA</i> , de Bononia. " fol.	Venet.	1492
Miscella <i>Anton. Mariae</i> , Visdomini: impressa accuratissime per <i>Platonem de Benedictis.</i> 4	Bonon.	1492
<i>Barthol. VERARDI</i> Historia Baetica, acta ludis Romanis, Innocentio VIII. in folio	- -	1492
<i>Petri</i> sedente XII. Kal. Maii, " <i>Marcellini VERARDI</i> , <i>Caesenatis</i> , <i>Fernandus Servatus.</i> 4	- -	1492
Roseum memoriale divinatorum eloquiorum Novi ac Veteris testamenti: impressum per <i>Frid. Kreufner.</i> 4 in famosa civiti. Nurnb.		1493
Liber Meditationum ac orationum devotarum, qui Antidotarius animae dicitur: collegit <i>Fr. Nicol. de Saliceto</i> , Abbas <i>Pomeroii Cisterciensis</i> , et imprimendum tra-		

didit

u) In Museo Illustr. MASCOVII.

w) d. 28. Apr.

x) Ob domitam a Ferdinando Rege

Baeticam et Granatam. De *Barthol. VERARDO* habet quaedam *Trithemii Continuator MS.* supra excitatus.

<i>didit industriosò viro Casp.</i> HOCHFE- DER. 8	Norib.	1493
<i>Ioannis Iacobi</i> CORNALI, <i>Placentini</i> , Ode dicolos de norma bene beateque vivendi, ad nob. adolescentem <i>Gabr.</i> CATEL- LANVM: <i>Quae quidem ode edita fuit et</i> <i>impressa per M. Franc. Phil. de</i> MAN- TEGATIIS. 4	Mediolani	1493
<i>Matth. de</i> LVCHA de diebus criticis Dia- logus: <i>impress.</i>	Romae	1493
<i>Sophismata M. Pauli Veneti</i> , correctà per <i>Se-</i> <i>cundum Venetum</i> CONTARENVM, et <i>Bern.</i> de MODOETIA: <i>impenfis Octavi Scoti</i> <i>per Bonatum</i> LOCATELLVM. fol.	Venet.	1493
<i>Pauli Veneti</i> Quadratura s. Dubia. y fol.	Venet.	1493
<i>Aegidii Romani</i> Tractatus de materia coeli, et de Intellectu Possibili contra Averroem: <i>per Hieron. de</i> DVRANTIS. z fol.	Paduae	1493
<i>Augustini</i> MORAVI, <i>Olomucensis</i> , Dialogus in Defensionem Poëtices: <i>Impressione</i> <i>completus in ora D. Pantaleonis</i> 4	Venet.	1493
<i>Ropertus</i> HOLKOT Ord. Frat. Praedica- torum super sapientiam Salomonis, quam Philo disertus collegit. fol.	Hagen	1494
<i>Epigrammata</i> S. PROSPERI, Episcopi Regienfis, de vitiis et virtutibus, ex dictis Augustini: <i>impressa per Pet. Friedber-</i> <i>gensem.</i> 4	Mogunt.	1494
<i>Regimen Sanitatis</i> metricè conscriptum, cum multis aphorismis, et tractatu quo- dam de regimine, contra morbum epide- miae s. Pestilentiae 4	Colon.	1494

Expo-

y) Hanc editionem aliam valde men-
dolam praecessisse, typographus monet.z) Emendante *Aegidio*, Eremita Vi-
terbiensi.

Expositio M. Petri TARTARETI super sūmmulis Petri Hispani: in clarissima universitate Parisiensi per mag. And. BO- CARD. 4	Parisiis	1494
Gesta Romanorum cum applicationibus mo- ralisatis ac mysticis. ^a 4	- -	1494
Biblia aurea Veteris ac Novi Testamenti AMPIGOLLI: per me Iob. GRVNIN- GER. ^b 4	Argent.	1495
GREGORII Papae in septem Psalmos poe- nitentiales explicatio admodum utilis: <i>Impr. per Iac. MEDENBACH.</i> ^c 4	Magunt.	1495
Exhortationes Novissimorum. Colloquium Christi cum puero. Dialogus Iesu et Senis. <i>Impress. in platea Episcopali.</i> 4	Daventr.	1495
LAVDIVII, Equitis Hierosolymitani, ad Franc. Beltrandum, Barchinonensem, de vita S. Hieronymi 4	Romae	1495
Aureus et perspicuus Tractatus <i>Paridis de Puteo</i> de Syndicatu, et alia. fol.	Papiae	1495
Expositio D. Thomae in libros posteriorum et perihermenias Aristotelis cum fallacii eiusdem: per Bonetum LOCATELLVM, <i>suntibus Octaviani Scoti.</i> fol.	Venetiis	1495
Aegidii Romani Expositio super libros poste- riorum Aristotelis, cum Textu eiusdem: <i>per eosdem.</i> ^d fol.	Venetiis	1495
Historia septem sapientum Romae: per me <i>Christoph SNELLAERT impressus.</i> 4	Delft.	1495
Ars Epistolandi. Franc. NIGRI, Veneti, opusculum de arte scribendi Epistolas		quam

^a) Petri BERTHORII, Picta-
viensis.

^b) s. Id. Aug.
^c) die penult. Marc.

- quam diligentissime emendatum: *character et impensis Jac. de BREYDA.* 4 Daventr. 1495
- Tractatus de modo studendi. Invektiva *Aeneae SYLVII* in scholarem vagum, laudem litterarum complectens. Epistola B. Thomae de salubri modo studendi. 4 Colon. 1495
- De purissima et immaculata conceptione virginis Mariae et de festivitate S. Annae matris eius, Autore *Ioh. TRITHEMIO.* 4 Argent. 1496
- Lombardica Historia, quae a plerisque aurea Legenda S. S. appellatur. *f. fol.* Nurnb 1496
- Aegidii Romani Expositio supra libros Elenchorum Aristotelis. Quaestio defensiva opinionis de medio demonstrationis, eiusdem. Collegit *Augustinus de MESSCHIATIS de Bugella: mandato et impensis Octav. Scoti. civis Modoetiensis, impr. Bonetus Locatellus. fol.* Venet 1496
- MANCINELLVS, *Veliternus*, de componendis versibus cum additionibus *Franc. MATVRANTII et Sulpit. VERVLANI.* 4 1496
- Theophili Brixiani* de vita solitaria et civili Dialogus: *Bern. MISINTA, Papiensis, chalcographorum castigatissimus, Hier. Donato Praetore.* 4 Brixiae 1496
- Bartholomaei Coloniensis* Epistola Mythologica, cum quorundam difficultium vocabulorum in ea positorum luculenta interpretatione. 4 Davent. 1496
- Zachar.

d) 4. Septembr.

e) Typographi vitio 1406. pro 96.

f) Adiectum est *Conr. CELTIS* Carmen ad D. Sebalzum, pro felicitate urbis Noricæ.

- Zachar. LILIVS, Vicentinus, de Situ Orbis: quem exactissima impressit diligentia Ayolphus CANTERVS, Mediolanensis. g 4* Neap. 1496
- Tractatus Rever. Patris, Episcopi Megarenfis de Confessione: *per Iac. de Breda. 4* Davent. 1497
- Carmina de B. Virgine Maria, quae et Parthenice dicitur, Bapt. Mantuani: *per me Rich. Paffroet. 4* Davent. 1497
- ALMANSORIS liber nonus cum expositione *Syllani de Nigris de Papia, ut et Receptae Pet. de Tusignano super eodem: Otinus Papienf. de LVNA. h fol.* Venet. 1497
- Abhumeron Abynzoar Colliget AVERROIS, corr. *per Hier. SVRIANVM: per eundem fol.* Venet. 1497
- Tractatus de Epidemia et Peste Dom. VALASTI *de Taranta: per Henr. GRAN. i 4* Hageno. 1497
- Carmen LACTANTII *Firmiani de die Resurrectionis dominicae: opera Heiderici et Marci AYRERS. k 4* Erphor. 1498
- Consilium Montis Pietatis a fratre *Fortunato Perusino* editum. Apologia fratris Ludovici de la TORRE contra eiusdem investivam. Confutatio Quaestiunculae contra montem pietatis, *Philippi de ROTINGO. per Petr. QVARENGIS, Bergomensem. l 4* Venetiis 1498
- Epistola *Iohannis Samuelis, Israelitae, missa ad R. Ysai Magistrum Synagogae in Subiulmeta, civitate Regis Morochorum,* Qua

g) V. idus Novembr.

h) 12. Cal. Augusti.

i) Invigilia natiuitatis Christi.

k) Hoc carmen non Lactantii, sed Fortunati esse, singulari epistola primus docuit Io. AVENTINVS.

- qua Iudaeus ille Catecuminus aridam Iudaeorum de Messia spem stimulans, ipsos nec non eorum posteros sua spe super testimonio legis et evangelii esse frustratos, demonstrat. Annexa est etiam in fine Pontii Pilati de indubitata Iesu resurrectione Epistola ad Tiberium Imperatorem: *impress. arte literaria perfamati Casp. HOCHFEDER, Nurnbergens. 4* Norib. 1498
- Collatio habita in publico Conventu Cluniacensium Ord. S. Benedicti per M. Ioh. RAVLIN, *Parisiensem*, de perfecta religionis plantatione, incrementis et instauratione: *opera Ioh. BERGMANN de Olpe. 4* Basil. 1498
- Statuta et decreta Communis Genuae: *per Caligulam BAZELERIVM. m fol.* Bonon. 1498
- Marsil. FICINI de triplici Vita Libri III. Impressi* Venetiis 1498
- Tractatus Mag. ALBERTI M. de veris et perfectis virtutibus, alias Paradisus animae nuncupatus: *per Mart. FLACH. 4* Argentor. 1498
- Polydori VIRGILII, Vrbinatis, de Rerum Inventoribus Libri III. per Mag. Christoph de PENSIS. 4* Venetiis 1498
- Sermones XXXII. aurei venerab. D. Alberti M. Episcopi Ratisponensis de S. S. Eucharistiae Sacramento: *per Henr. QVENTELL. 4* Coloniae 1498
- Fratr. Iac. de LENDA, Ord. Minorum, Sermones Quadragesimales: *per M. Felic. BALLIGAVLT. n 4* Paris 1499

S 2

Dion

l) d. ult. Iul.

n) Prid. Kal. Quintilis.

n) d. 5. Febr.

- Dion Chryſoſtomus, Prufenſis*, philoſophus ad
Ilienſes, Ilii captivitatem non fuiſſe, aper-
te demonſtrat. *Franc.* FILELEFVS e
Graeco traduxit. *Petronius Arbitr* Saty-
ricus: *per Bern. Venetum de VITALI-*
BVS. ° 4 Venet. 1499
- Rofella Caſuum edita per Franc. Baptiſtam*
TROVAMALAM: per Paganinum de
Paganinis. p 8 Venetiis 1499
- Excellentiſſimi Philoſophorum Monarchae,*
Pauli Veneti, Logica magna, correcta per
M. Franc. MACERATAM et Fr. Iac.
de FOSSANO: Expenſis Octav. Scoti
impr. Albertus Vercellentiſis. q fol. Venet. 1499
- Expoſitio D. Aegidii Romani ſuper libros*
Priorum Analyticorum Ariſtoteliſ cum
textu eiſdem, edente Ioh. Ant. Scotio,
Parthenopoeo. impenſis Ant. T O R E S A -
NI de Aſula per Sim. de L V E R E. r fol. Venet. 1499
- Invectiva contra Aſtologos, Sereniſſimo*
Romanorum Regi Maximiliano piſſimo
contra foederatos, quos vulgo Suitenſes
nuncupamus, interitum praedicentes,
Fr. Tho. M V R N E R, liber. art. ſtudii
Parif. Magiſtri. 4 Argent. 1499
- e) 23. M. Iul. .
p) d. u. . Decemb.
- q) 24. Octobr.
r) d. 27. Septembr.

LIBRI ANNI INDICIO DESTITVTI.

- Lactantii Firmiani Carmen de resurrectione
Dominica: *Impr. per Con. B. 5 4* Francphordia
- I E R O N Y M V S D E , viris illustribus. Ierony-
mus de essentia divinitatis. Tho. de Aquino
de articulis fidei et ecclesiae sacramentis.
Augustinus de quantitate animae. De foli-
loquio. Speculum peccatoris. Quatuor libri
de imitatione Christi. Errores Iudaeorum ex
Talmut. Veritates pro probatione articulo-
rum Christi. Processus Iudiciarius ipsius Mosca-
ron pro curis Tartarorum contra genus huma-
num. Donatus arte grammaticus homini in
sui ipsius allegoriam confectus. liber de
arte moriendi: *Guntherus Z A I N E R ex
Reutlingen litteris impressit abenis. fol.* Aug. Vindel.
- Dialogus inter Clericum et Militem super di-
gnitate papali et regia. De nativitate et mo-
ribus Antichristi: *per Hier. Q V E N T E L. 4* Coloniae.
- Quatuor novissima, cum multis exemplis pul-
cherrimis et de terroribus mortis, et de aeter-
nae beatitudinis gaudiis: *per Iac. de Breda. 4* Daventr.
- Cordiale quatuor novissimorum: *Impressum per
me Conradum de H O M B O R C H, et admissum
ac approbatum ab alma universitate Coloniensi. 4* Coloniae.
- F E L I C I A N V S, Ord. Praedicator. de divina
praedicatione: *per Alb. K A N N E. 4* Memmingae.
- Fr. Iacobi de L E N D A* Sermones adventus: *per
Felicem Balligault. 4* Parisiis.

S 3

Quod-

s) *Conradus B A V M G A R T E N,*
qui Vratislaviae, postea et Lipsiae per
tempus prelum exercuit. Hic forte
idem est cum *Conrado illo Gallico,* qui

Florum Lipsiae impressit. Vid. *Io. Lud.
B V N E M A N N* in Notit. Script. de
Art. Typ.

- Quodlibetica Decifio de feptem doloribus Chrifti-
ferae Virginis Mariae, ac communi et falu-
berrima Fraternitate, defuper inftituta: *Impr.*
per Theoder. Martini. 4 Antwerpiae.
- Singularia in caufis criminalibus excellent. utrius-
que Iuris Monarchae, *Ludevici de Roma*, pofita
fecundum ordinem titulorum V. libri Decreta-
tal. per *Laur. de PALLACZOLIIS* I. V. Pad.
Doct. famof. *per Barthol. GHOTAN.* 4 fol. Lubecae.
- Interrogatorium five Confessionale per *Barthol.*
de CHAIMIS, de Mediolano, Ord. Minor.
Impreff. per Christoph VALDARFFER 4 fol. Mediolani.
- Decifio Confiliaris fupra dubio producta de In-
dulgentiis, edita per Fr. *Antonium, de Ord.*
Praedic. Archiep. Florentinum: per Fried.
CREVSSNER. fol. Nurnbergae.
- Liber quadripartitus Ptolemaei cum commento
Hali Haben Radan: *per Bonet. LOCATEL-*
LVM. fol. Venetiis.
- Liber de doctrina loquendi et tacendi ab Alber-
tano, Caufidico Brixienfi: *apud LYSKIR-*
CHEN. 4 Coloniae.
- Historia feptem fapientum Romae: *impr. per Ioh.*
KOELHOFF, de Lubeck, civem. Coloniae.
- Presb. *Hieronymi Eftenfis* libellus in Praeconium
urbis Agrippinae, et de Bello ejus conditoris
adverfus Perfās: *apud LYSKIRCHEN.* 4 Coloniae.

Chroni-

z) Autor eft Fr. *Michael de Infulis*,
Sacrar. Paginar. profeffor Colonienfis,
Ord. Praedicatorum, Philippo Duci Au-
ftriae ac Burgundiae, cui originem haec
fraternitas debet, a confeffionibus.

u) In fine occurrit Aen. Sylvii, Poë-
tae Senenfis, pro laude Ludovici de
Roma, Epitaphium.

x) Praecefſit haec editio Noriber-
genſem, quam ad an. 1477. retuli.

y) Ut patet ex verſibus in libri fine
adſcriptis:

*Unde liber venia praefens ſi forte
requiras,*

*Quidve noti referat, perlege, quod ſe-
quitur.* Ber.

Chronica von dem hochwirdigen und löblichen Heil-
tum auf dem heyligen Berg Andechs genannt in
ober Bayren: Hans Schensperger. 4 **Augsburg.**

Repertorium Vocabulorum requisitorum oratio-
riae, poëseos et historiarum, cum fideli narra-
tione earum rerum, quae ambiguitatem ex hu-
iusmodi vocabulis accipiunt. Editum a doctif-
simo literarum amatore M. *Conrado*, Turicen-
sis ecclesiae cantore, et completum an. 1273:
Impr. Bertoldus. 7 fol. **Basileae.**

Ioh. GERSON de trahendis ad Christum parvu-
lis: *impressoriae artis industria effigiatum. fol.* **Nurnbergae.**

Tres Tractatuli: primus est S. Thomae Aquina-
tis de esse et essentia: Secundus est Mag. *Nic.*
de LYRA de idoneo ministrante et suscipien-
te idem Sacramentum: tertius est alicuius col-
lectoris de expositione dominicae orationis. 4 **in Colonia.**

Liber de republica magna doctrina et eruditione
refertus, editus et compilatus per *Iac. LVPI*
in artibus Magistrum: *Impr. Anthoine de NI-*
DEL. 4 **Parisiis.**

Bartoli Lucensis ad Innocentium Pont. VIII. Ora-
tio. 2 4

Bertoldus nitide hunc impresserat in Ba-
silea,

Utque adeat doctos, protinus ille iubet.

et quae sequuntur. Ex *Conr. de MVRE*,
Canonici Turicensis, Fabulario *Melch.*
GOLDASTVS quaedam profert, in
Prolegom. ad Petronium, p. 258.

2) *Argirios opus hoc Eucharius arte ma-*
gistra.

Impressit, summa perlege, lector, ope.
Eucharius SILBER, typographus
Romanus, quem perperam *Eucario*
di Argentina vocat Autor Supple-
mentorum et Observationum ad Vos-
sium de Historicis Latinis. (*Giorn. de*
Letterati, T. XXVIII. p. 186.)

LIBRI, ANNI, LOCI, ET TYPOGRAPHI INDICIO DESTITVTI.

Ambrosii Episcopi Exameron. i. e. de sex dierum operibus in principio mundi. *fol.*

M. Basili liber ad Iuvenes quantum ex gentilium literis ac libris proficiant. ^a 4

Elegantissimae aliquot Epistolae D. Hieronymi, gloriosis adolescentibus ad sciendum periucundae. 4

Augustinus de Contentu Mundi et Hieronymi Epistola ad Paulinum. 4

Augustinus de vanitate seculi et vita Christiana 4

Bernhardus de Planctu Mariae. 4

Bernhardus de Consideratione ad Eugenium papam. *fol.*

Liber Sermonum S. LEONIS primi, Papae, Doctoris fluidissimae eloquentissimi. ^b *fol.*

S. Isidori Archiepiscopi Soliloquia. *fol.*

Christianus ad solitarium quendam de imagine mundi. ^c *fol.*

Das Buch der Christenlichen Lere, die Hystori Josaphat und Barlaami genant. ^d *fol.*

Veteris VIGELLI Speculum stultorum ad Guilielmum amicum suum. ^e *fol.*

Liber, qui dicitur bonum universale de proprietatibus apum. (Thomae Cantipratensis) *fol.*

Vita Christi edita a S. Bonaventura. 4

Tracta-

a) Praefixa est Leonhardi ARETINI Epistola ad Colucium Salutatum, eruditionis instauratorem, qui Cancellarii reipubl. Florentinae munere per triginta annos functus, obiit an. 1406. v. Paul. CORTESII Dialog. de Homini- b. Doctis p. 9. not. 1. Duos eius nomi- nis, litterarum gloria illustres, sibi fin-

git Jac. LENFANT, dans la Biblioth. Germän. T. I. p. 118. f.

b) Adiecta est Iohannis Andreae Episcopi Aleriensis, in laudem D. Leonis Epistola.

c) Est HONORII Augustodunen- sis, quem Honorii Solitarii nomine citat Iohannes, Diaconus Veronenfis. V.

Traſtatus de univerfalibus et alia S. Thomae de Aquino. *fol.*
 Liber *Iohann.* GERSONIS, Cancellarii Pariſienſis, de imitatione Chriſti, et de contemptu omnium vanitatum mundi. 4

Aureola feliciter ex ſuaviſſimis floribus glorioſi confeſſoris atque doctoris, Hieronimi adfabre contexta. *fol.*

F. *Adae de* MONTALDO, *Ianuenſis*, Auguſtiniani, carminibus heroicis edita Paſſio Domini noſtri, Ieſu Chriſti. 4

Solemnis ac devota expoſitio in librum Salomonis, qui dicitur Cantica Canticorum, per HONORIVM, Doctorem eximium, egregie collecta ſeu expoſita, una cum Sigillo B. Virg. Mariae. 4

Traſtatus *Iob.* PITHSAMI, Archiepiſcopi Cantuarienſis, de Oculo Morali. *fol.*

Opus perutile et validum Praedicatoribus de quacunque materia dicturis M. HELVICI, Teutonici, Prof. S. Theol. quod intitulum ab auctore: liber de exemplis et ſimilitudinibus rerum. *fol.*

Opus trivium perutilium materiarum praedicabilium, ordine alphabetico e divina, canonica, civilique L. L. eleganter contextum, per *Bern. de* BRONNE, Ord. Praed. *fol.*

Copia Bullae ſ. Sententiae definitivae S. generalis Concilii Baſileenſis de ſanctiſſima conceptione Virg. Mariae: acc. Anſelmi Cantuarienſis Archiepiſc. epiſtola de ſancta conceptione Virg. Mariae celebranda. 4

Privilegia Ordini Praedicatorum per varios Pontifices conceſſa. 4

Copia Indulgentiarum de institutione feſtorum compaſſionis B. Virg. Mariae, per R. D. *Albertum*, Episcopum Lubicenſem, conceſſae. 4

Liber de Remediis utriusque fortunae proſperae et adverſae, copulatus per quendam *Adrianum*, Cartuſienſem, et ſacrae theologiae Profeſſorem. 4

Directo-

Relaz. d' un MS. di Giov. Diacono ad *Girol. TARTAROTTO* p. 151. Solenne enim eſt mediae aetatis Scriptoribus, ab operum ſuorum titulis nomen trahere, ut *Matthaeo Florilego*, *Petro Comeſtovi*, atque aliis. De Honorio vero Auguſtodu-
 neniſi, multa, aliis indiſta, nuper attulit

Mr. LEBOEUF, dans la Diſſertation, ou il fait voir, que l'Ecrivain, connu ſous le nom de Honorius d' Autun a écrit et fleuri en Allemagne et non en France.

d) v. ALLATII Diſſ. de *Iob. Damasceno*, ſ. XLIV.

e) Recuſum eſt Helmeſtadii. 1662. 8.

T

Directorium humanae vitae, alias Parabolae antiquorum sapientum. *fol.*

Liber de vita et morte Aristotelis metricè conscriptus cum glossa interlineari. 4

Tractatus de variis antiquorum Philosophorum Quaestionibus naturalibus, cum earundem solutionibus philosophice ac naturaliter declaratis. 4

Iac. de Cassalis, de Theffalonica, Solatium Schacorum, scil. regiminis ac morum hominum, et officium virorum nobilium. *fol.*

Ioannis, Presbyteri maximi Indorum et Aethiopum, Christianorum Imperatoris et Patriarchae, Epistola ad Emanuelem Romae gubernatorem, de ritu et moribus Indorum. 4

Landivii, Equitis Hierosolymitani, de laudibus Sapientiae ac Virtutis exhortatio ad D. Malitiam Caraffam. 4

Epistolae M. Turci a Landivio versae: acc. *Ant. Panormitae* Hermaphroditus. *f* 4

Aen. SYLVII Historia Bohemica a principio gentis usque ad Georgium Poggiebravum. 4

Historia Friderici Imperatoris magni, huius nominis primi, Ducis Svevorum, et parentelae suae. *g fol.*

Epitome de Regno Apuliae et Siciliae, reducens summam, quaecunque de eo tangunt Historici incidenter et sparsim. *b* 4

Pand.

f) Duo existant Anton. Panormitae in Hermaphroditum carmina; alterum, quod sordiditas veterum nequitias longissime superare, *Albertus Sartbianensis*, Epist. III. p. 775. testatur, in M A G L I A B E C H I I Bibliotheca MS. laetit, (v. Giunte et Osserv. agli storici Italici da Vossio registrati, p. 78. et B R O V C K H V S I V S ad Tibull. Lib. I. El. II. v. 25.) Alterum, Ang. Politiano in Miscellaneis observante, ex Anthologia Graecorum Epigrammatum, Latine conversum est. Idemque, ni fallor, eleganti imitatione expressit Ma-

rullus T A R C H A N I O T A, in Epigramm. de Laurentio Mediceo.

g) Romano ac pulcherrimo caractere, circa an. 1480. haec F R I D E R I C I *Barbarossae* historia excusa est. Autorem agnoscit *Conrad. a L I C H T E N A V*, Abbatem Vrsbergensem, ita tamen, ut multa subinde omittat, quae in editione *Conr. P E V T I N G E R I*, omnium, ut haetenus creditum est, prima, et reliquis, ipsam secutis, reperiuntur. Initium est. *Fuit in partibus Sveciae parentela nobilium, primo quidem militarium simplicium qui dicebantur de Stauffen, qui tamen suis probis*

Pand. COLLENTII, Icti et Equitis, Illustrissimi Ferrariensium Ducis legati, oratio ad Maximilianum Caesarem, Romanorum Regem. 4

Oratio *Hermolai* BARBARI, laureati poëtae, ad Fridericum et Maximilianum Principem, cum Gratulatione *Ludovici* BRVNI laur. poëtae, de Regis Romanorum coronatione. 4

Epistola POGGII de morte Hieronymi, ad *Leon.* ARETINVM: item Aretinus de Sigismunda et Guiscardo. 4

Francisci, Episcopi Cauriensis, Oratio in funere Leonhardi de Robore, Almae Urbis Praefecti. 4

Bernardi, IVSTINIANI Leonardi Oratoris fil. Legati Veneti, oratio habita apud Sixtum IV. Pontif. Maximum. 4

Oratio *Iac.* ARAGAZONII, Veneti, Philosophorum ac Medicorum Patavini Gymnasii Oratoris ad Nic. Tronum, Venetae reipubl. Principem. 4

Laurent. VALLAE Elegantiae, ad breve et utile quoddam redactae compendium, per *Bonum* ACCVRSIVM, *Pisanum.* 4

T 2

probis ac virtuosis actibus ad hoc deveniunt, ut inter barones s. liberos, deputarentur.

b) Hoc *Felini* SANDEI, Ferrariensis, Auditoris Rotae, opus edidit *Mich. Faërnus*, post Campani opera, an. 1495.

i) Guiscardi et Sigismundae amores ab Aretino et Phil. Beroaldo Latine ex Boccatio conversi, olim in deliciis erant. Hinc saepe descripti, saepe in Italia et Germania excusi sunt. *Jacobus* LOCHERVS, *Philomusus*, P. L. Carzime in *Sebast. Brant*:

Quod potuit Dantes Etrusca dicere lingua,

*Cum fingit manes, tartareosque Deos.
Cum causas rerum, coeli scrutatur et ardes.*

Grandisonis rhythmis, magnaque facta canit.

*Quod voluit patrio sari Boccatus ore,
Guiscardi rixstem cum gemit interitum.*

Et varios Tusco condens sermone fabellas,

Quas Beroaldinum transtulit eloquium.

* * *

M E N D A O P E R A R V M .

- Pag. 7. lin. 6. *Iohanne*, lege *Iohannes*.
Pag. 9. lin. 16. *contendant*, lege *contendunt*.
Pag. 14. lin. 9. M C I V. lege M D I V.
21. *possim*, lege *passim*.
Pag. 18. lin. 4. virgulam transpone.
Pag. 37. lin. 24. *occuperant*, lege *occuparant*.
Pag. 48. lin. 10. *accessitus*, lege *accerfitus*.
Pag. 65. lin. 38. T H E O D V L I V M lege T H E O D V L V M.
ibidem adde: Mihi tamen ille commentarius recentior, eiusque Autor
Stephanus Anglicus, Carmelita, videtur, qui in Aesopi quoque Fabulas
seripfit, et Londini claruit an. 1417. v. *Petri. L V C I I* Biblioth. Car-
melitar. p. 77.
Pag. 114. lin. 21. *Coelo*, lege *caelo*.
Pag. 134. lin. 5. dele, *Venetiis*.

* * *

278.659

